

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

POLSKI RYNEK UBEZPIECZENIOWY
POLISH INSURANCE MARKET

2015

Warszawa 2016 Warsaw

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
DEPARTAMENT STUDIÓW MAKROEKONOMICZNYCH I FINANSÓW

CENTRAL STATISTICAL OFFICE
MACROECONOMIC STUDIES AND FINANCE DEPARTMENT

kierujący	Mirosław Błazej
	Dyrektor Departamentu Studiów Makroekonomicznych i Finansów
zespół <i>team</i>	Halina Mrowiec-Nalepa Magdalena Mądra-Sawicka Krystyna Strzelecka Dorota Lorenc
współpraca <i>cooperation</i>	Bartłomiej Dyra Cezary Horbaczewski Ewelina Środa
Projekt okładki <i>Cover design</i>	Lidia Motrenko-Makuch
Druk i oprawa <i>Printed by</i>	Zakład Wydawnictw Statystycznych <i>Statistical Publishing Establishment</i>

ISSN 2081-0865

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publication available on website
<http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji *Polski Rynek Ubezpieczeniowy*. Głównym jej celem jest przedstawienie informacji dotyczących działalności zakładów ubezpieczeń w Polsce oraz jej gospodarczych uwarunkowań. Zaprezentowane dane pozwalają na ocenę rozwoju sektora ubezpieczeń oraz jego wyników finansowych.

Dane zawarte w publikacji w części tekstowej prezentowane są dla lat 2011-2015, zaś w aneksie statystycznym, dostępnym w wersji elektronicznej, dla lat 2004-2015. Dane statystyczne wykorzystane w publikacji pozyskano z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, a w zakresie sektora ubezpieczeń na świecie i w Unii Europejskiej użyto między innymi danych *Swiss Re* oraz *Insurance Europe*. Wykorzystywane są także statystyki opracowane przez GUS.

Publikacja składa się z: uwag metodologicznych wraz z podstawowymi definicjami, odniesienia do procesów społeczno-gospodarczych istotnych dla rozwoju sektora ubezpieczeniowego, opisu podstawowych trendów zachodzących w ubezpieczeniach na świecie i Unii Europejskiej oraz analizy przedstawiającej sytuację sektora ubezpieczeniowego w Polsce. W *aneksie statystycznym* zawarte zostały dane pozyskane z bilansu, rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeniowych oraz ogólne dane o nich.

Autorzy opracowania będą wdzięczni za przekazanie uwag oraz komentarzy, które pozwolą na podniesienie jakości następnych publikacji.

Dyrektor
Departamentu Studiów Makroekonomicznych
i Finansów

Mirosław Błażej

PREFACE

The Central Statistical Office of Poland presents the next edition of “Polish Insurance Market”. The main aim of this publication is to present the activity of the insurance industry in Poland and its economic conditions. The presented data allow the assessment of its development and financial results.

Data in this publication are presented for the period 2011-2015. In the statistical Appendix, available in the electronic version, data are presented for the years 2004-2015. Data used in this publication were obtained from the Polish Financial Supervision Authority. Data regarding the world and the European Union insurance industry were obtained, among others, from the Swiss Re and Insurance Europe. Statistical data compiled by the Central Statistical Office were also used.

This publication includes: methodological notes, basic definitions, reference to the social and economic processes, essential for the insurance industry, description of the main insurance trends in the World and in the European Union, and a detailed analysis of the insurance industry in Poland. A Statistical Appendix presents data on balance, profit and loss accounts and also a general information on insurance companies.

Authors of the publication will be grateful for any remarks and comments, which could help to improve the quality of the next releases of this publication.

*Director
Macroeconomic Studies and Finance Division*

Mirosław Błazej

Warsaw, November 2016

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	3
WYBRANE AKTY PRAWNE <i>LEGAL REGULATIONS</i>	7
I. UWARUNKOWANIA SYTUACJI NA RYNKU UBEZPIECZENIOWYM	9
I.1. PRZEBIEG PROCESÓW MAKROEKONOMICZNYCH W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ	9
I.1.1 <i>Wzrost gospodarczy na świecie</i>	9
I.1.2 <i>Sytuacja na globalnym rynku finansowym</i>	10
I.2. SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE.....	12
I.2.1 <i>Wzrost gospodarczy</i>	12
I.2.2 <i>Rynek pracy</i>	12
I.2.3 <i>Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych</i>	13
I.3. WYBRANE ELEMENTY OTOCZENIA RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE	15
I.3.1 <i>Sytuacja na rynku nieruchomości</i>	15
I.3.2 <i>Akcja kredytowa banków</i>	15
I.3.3 <i>Warunki pracy oraz wypadki przy pracy</i>	16
I.3.4 <i>Wypadki samochodowe</i>	17
I.4. RYNEK UBEZPIECZEŃ NA TLE SEKTORA FINANSOWO-UBEZPIECZENIOWEGO W POLSCE	20
I.4.1 <i>Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce na tle UE</i>	20
I.4.2 <i>Znaczenie sektora ubezpieczeń w systemie finansowym w Polsce</i>	21
II. ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY	23
III. RYNEK UBEZPIECZENIOWY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W 2015 R.	26
III.1. OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE	26
III.2. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO	29
III.3. PORTFEL INWESTYCYJNY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	36
IV. POLSKI RYNEK UBEZPIECZENIOWY	38
IV.1. OGÓLNE INFORMACJE O ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W POLSCE	38
IV.2. SYTUACJA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ WEDŁUG DZIAŁÓW I GRUP UBEZPIECZEŃ	43
IV.2.1. <i>Zakłady ubezpieczeń działu I</i>	43
IV.2.2. <i>Zakłady ubezpieczeń działu II</i>	46
IV.3. WYNIKI FINANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	50
PODSUMOWANIE	56
BIBLIOGRAFIA	58
SPIS TABEL W TEKŚCIE	59
SPIS WYKRESÓW W TEKŚCIE	60
UWAGI METODYCZNE	62
SŁOWNICZEK POJĘĆ	63
ANEKS STATYSTYCZNY – WYBRANE TABLICE	74
SPIS TABLIC DOSTĘPNY W ANEKSIE STATYSTYCZNYM (DOSTĘPNY W FORMACIE XLS)	111

CONTENTS

PREFACE	3
LEGAL ACTS	7
I. CONDITIONS OF THE INSURANCE MARKET	9
I.1. MACROECONOMIC PROCESSES IN THE GLOBAL ECONOMY.....	9
I.1.1 Economic growth in the World.....	9
I.1.2 Global financial markets	10
I.2. ECONOMIC SITUATION IN POLAND	12
I.2.1 Economic growth.....	12
I.2.2 Labour market.....	12
I.2.3 Income situation of households	13
I.3. SELECTED BRANCHES IN THE CONTEXT OF INSURANCE MARKET IN POLAND.....	15
I.3.1 Real estate market	15
I.3.2 Credit growth	15
I.3.3 Working conditions and accidents at work	16
I.3.4 Car accidents	17
I.4. INSURANCE MARKET IN THE CONTEXT OF FINANCIAL AND INSURANCE INDUSTRY IN POLAND.....	20
I.4.1 Conjuncture in the financial and insurance industry in Poland in the context of EU.....	20
I.4.2 Insurance market in the context of financial market in Poland	21
II. GLOBAL INSURANCE MARKET	23
III. INSURANCE MARKET IN EUROPEAN UNION COUNTRIES IN 2015.	26
III.1. GENERAL INFORMATION ON INSURERS IN EU	26
III.2. WRITTEN GROSS PREMIUM.....	29
III.3. INVESTMENT PORTFOLIO OF INSURERS.....	36
IV. INSURANCE MARKET IN POLAND	38
IV.1. GENERAL INFORMATION ON INSURERS IN POLAND.....	38
IV.2. SITUATION OF INSURERS BY DIVISIONS AND GROUPS.....	43
IV.2.1. Life insurers.....	43
IV.2.2. Non-life insurers	46
IV.3. NET PROFIT OF INSURERS	50
SUMMARY	56
BIBLIOGRAPHY	58
LIST OF TABLES IN THE TEXT	59
LIST OF CHARTS IN THE TEXT	60
METHODOLOGICAL NOTES	62
VOCABULARY	63
STATISTICAL APPENDIX – SELECTED TABLES	74
STATISTICAL APPENDIX (AVAILABLE ONLY IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT)	111

WYBRANE AKTY PRAWNE

LEGAL REGULATIONS

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 lipca 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. z 2015 r., poz. 1206);

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. poz. 1844);

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lutego 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz U. z 2013 r., poz. 392 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 września 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U z 2014 r., poz. 1450 z późn. zm.);

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. Nr 226, poz. 1825);

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. poz. 562);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 grudnia 2014 r. w sprawie kwartalnych i dodatkowych rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń (Dz. U. poz. 1899);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie kwartalnych i dodatkowych rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów reasekuracji (Dz. U. poz. 1913);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 kwietnia 2016 r. w sprawie dodatkowych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. poz. 634);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr. 211, poz. 2060 z późn. zm.);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 października 2009 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności zakładów reasekuracji oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji (Dz. U. Nr. 169, poz. 1330 z późn. zm.);

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania podstawowego kapitałowego wymogu wypłacalności według formuły standardowej (Dz. U. poz. 2321).

SKRÓTY

ABBREVIATIONS

Fed	System Rezerwy Federalnej USA (<i>Federal Reserve</i>)
FOMC	Federalny Komitet do spraw Operacji Otwartego Rynku (<i>Federal Open Market Committee</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny (<i>Central Statistical Office</i>)
KE	Komisja Europejska (<i>European Commission</i>)
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego (<i>Polish Financial Supervision Authority</i>)
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy (<i>International Monetary Fund</i>)
NBP	Narodowy Bank Polski (<i>National Bank of Poland</i>)
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
p. b.	Punkt bazowy (<i>base point</i>)
PKB	Produkt krajowy brutto (<i>Gross Domestic Product</i>)
ROA	Rentowność aktywów (<i>Return on Assets</i>)
ROE	Rentowność kapitałów (<i>Return on Equity</i>)
TLTRO	Dłużne operacje refinansujące (<i>Targeted longer-term refinancing operations</i>)
TUW	Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (<i>Mutual Insurance Companies</i>)
UE	Unia Europejska (<i>European Union</i>)
WEO	Raport o stanie gospodarki światowej (<i>World Economic Outlook</i>)

Nazwy grup krajów według Międzynarodowego Funduszu Walutowego

AE	Gospodarki rozwinięte (<i>Advanced economies</i>)
CIS	Wspólnota Niepodległych Państw (<i>Commonwealth of Independent States</i>)
EDA	Rozwijające się kraje Azji (<i>Emerging and developing Asia</i>)
EDE	Europa Środkowa i Wschodnia (<i>Emerging and developing Europe</i>)
EMDE	Gospodarki wschodzące i rozwijające się (<i>Emerging markets and developing economies</i>)
LA	Ameryka Łacińska (<i>Latin America</i>)
G7	Główne gospodarki rozwinięte - G7 (<i>Major advanced economies – G7</i>)
MENA	Bliski Wschód i Afryka Północna (<i>Middle East and North Africa</i>)
EU	Unia Europejska (<i>European Union</i>)
SSA	Afryka Subsaharyjska (<i>Sub-Saharan Africa</i>)

I. UWARUNKOWANIA SYTUACJI NA RYNKU UBEZPIECZENIOWYM

I.1. Przebieg procesów makroekonomicznych w gospodarce światowej

I.1.1 Wzrost gospodarczy na świecie

W 2015 r. miała miejsce kontynuacja umiarkowanego wzrostu gospodarczego na świecie. W skali roku globalny PKB wzrósł o 3,1%¹, a poziom ten był niższy o 0,3 p. proc. w relacji do poprzedniego roku. Wzrost gospodarczy umacniał się w większości gospodarek rozwiniętych, a osłabiał w gospodarkach wschodzących i rozwijających się. W krajach rozwiniętych wzrost PKB wyniósł 2,1% i był wyższy o 0,3 p. proc. w stosunku do 2014 r. Sytuacja poszczególnych gospodarek była jednak zróżnicowana. W gospodarkach rozwiniętych wzrost gospodarczy wiązał się z utrzymaniem niskich cen ropy naftowej, z poprawą sytuacji na rynkach pracy oraz lepszą sytuacją w zakresie konsolidacji fiskalnej w porównaniu do lat poprzednich.

Tabl. 1. Wzrost PKB na świecie w wybranych grupach gospodarek oraz w wybranych gospodarkach

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w %				
Świat	4,1	3,4	3,3	3,4	3,1
Gospodarki rozwinięte	1,7	1,2	1,4	1,8	2,1
Stany Zjednoczone	1,6	2,3	1,5	2,4	2,4
Japonia	-0,5	1,5	1,6	-0,1	0,5
Strefa euro	1,6	-0,7	-0,3	0,9	1,6
Gospodarki wschodzące i rozwijające się	6,2	5,1	5,0	4,6	4,0
Ameryka Łacińska	4,5	2,9	2,9	1,3	-0,1
Europa Środkowa i Wschodnia	5,5	1,4	2,9	2,8	3,5
Rozwijające się kraje Azji	7,7	6,7	7,0	6,8	6,6

Źródło: dane MFW (baza WEO).

W 2015 r. w Stanach Zjednoczonych miał miejsce wzrost PKB o 2,4%, odnotowując ten sam poziom w porównaniu z 2014 r. Utrzymanie tempa wzrostu PKB było możliwe głównie za sprawą popytu wewnętrznego, w tym inwestycji oraz spożycia prywatnego. W Japonii PKB zwiększył się o 0,5%, co było wynikiem wzrostu wydatków przedsiębiorstw na inwestycje. W gospodarce strefy euro, PKB rosło w 2015 r. w tempie 1,6% na skutek zwiększenia kontrybucji spożycia prywatnego oraz eksportu.

W 2015 r. w krajach rozwijających się i wschodzących PKB wzrosło o 4,0%. Wzrost ten był niższy o 0,6 p. proc. niż w poprzednim roku. Najwyższy wzrost w 2015 r. odnotowano w rozwijających się krajach Azji (o 6,6%). Wzrost tych gospodarek był ograniczony z uwagi na

¹ Dane nt. PKB i wykorzystany podział na grupy państw zostały podane za Międzynarodowym Funduszem Walutowym (baza *World Economic Outlook* z października 2016 r.), dalej: MFW (baza WEO). Tłumaczenie i opis klasyfikacji MFW przedstawiono w spisie skrótów.

zaostrzone warunki finansowania oraz utrzymujące się ograniczenia strukturalne², a także utrwalenie spowolnienia wzrostu gospodarczego w Chinach.

1.1.2 Sytuacja na globalnym rynku finansowym

Globalny rynek finansowy w 2015 r. charakteryzował się występowaniem wzmożonej okresowej zmienności nastrojów inwestorów, co wiązało się z odmiennymi decyzjami podejmowanymi przez główne banki centralne w zakresie kształtowania obecnej i przyszłej polityki monetarnej. Do czynników pogarszających nastroje inwestorów zaliczyć można m.in. niepewność związaną z możliwością wyjścia Grecji ze strefy euro (Grexit), a na okresową ich poprawę: umocnienie wzrostu w Stanach Zjednoczonych oraz postępy w zakresie konsolidacji fiskalnej krajów rozwiniętych.

Zakończenie niestandardowej polityki monetarnej prowadzonej przez Rezerwę Federalną Stanów Zjednoczonych (Fed) w 2015 r. doprowadziło okresowo do wzrostu awersji do ryzyka na rynkach finansowych. Federalny Komitet do spraw Operacji Otwartego Rynku (FOMC) podjął w grudniu 2015 r. decyzję o podniesieniu docelowego zakresu stopy funduszy federalnych do poziomu w zakresie 0,25-0,50%.

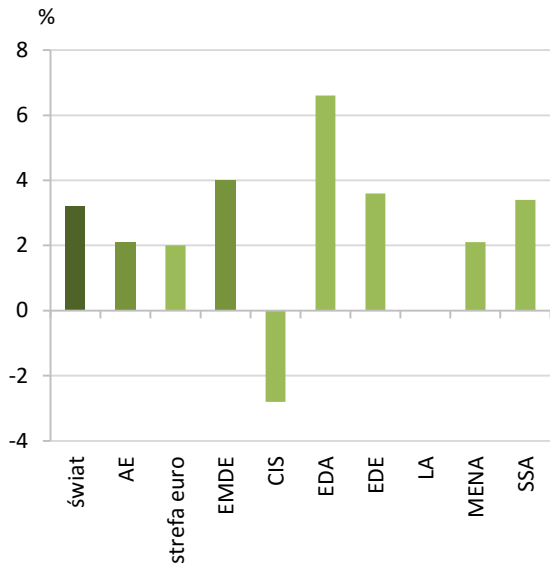
Europejski Bank Centralny (EBC) w I połowie 2015 r. utrzymywał stopy procentowe na niezmiennym poziomie. Z powodu pogarszających się warunków gospodarczych EBC podjął decyzję w II połowie 2015 r. o obniżeniu stopy depozytu w banku centralnym do -0,30% (o 10 p. b.). W 2015 r. EBC kontynuował program wspierania płynności sektora bankowego m.in. dłużnymi operacjami refinansującymi (TLTRO) oraz programem listów zastawnych.

Indeksy największych giełd na świecie w 2015 r. cechowały się relatywnie niskimi stopami zwrotu, wyjątek w tym zakresie stanowił japoński indeks Nikkei 225, który odnotował stopę zwrotu na poziomie 9,07%. Poziom indeksów giełd amerykańskich charakteryzował się spadkiem (za wyjątkiem indeksu Nasdaq) co wiązało się z dyskontowaniem przez inwestorów decyzji Fed dotyczącej zakończenia ilościowej polityki monetarnej. Indeksy giełd europejskich były pod wpływem oczekiwań inwestorów na dalsze działania w zakresie luzowania polityki monetarnej przez europejskie banki centralne.

W 2015 r. średni poziom rentowności obligacji europejskich odnotował wzrost, który wynikał m.in. z podejmowanych działań rządów krajów strefy euro, związanych z wdrożeniem konsolidacji fiskalnej i przeprowadzaniem dalszych reform strukturalnych. Działania te w różnych krajach prowadzone były w zróżnicowanym tempie. Poziom rentowności tych obligacji cechował się wyższą zmiennością w porównaniu do roku poprzedniego, co było wynikiem oczekiwań inwestorów na działania wspierające wzrost gospodarczy w UE oraz ograniczające niepewność na rynkach finansowych.

² MFW, *World Economic Outlook, Październik (2016)*.

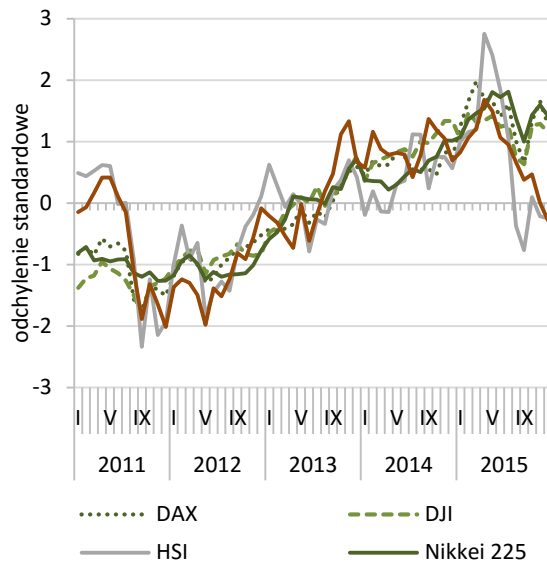
Wykres 1. Wzrost realnego PKB w 2015 r. w grupach krajów

Uwaga: tłumaczenie i opis klasyfikacji MFW przedstawiono w spisie skrótów.

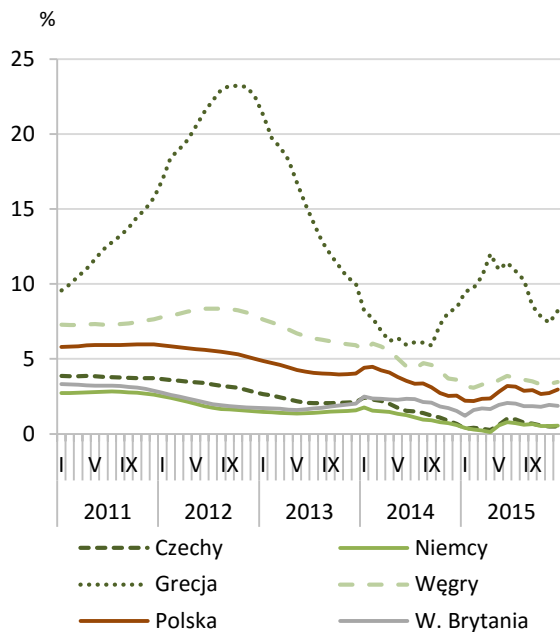
Źródło: dane MFW (baza WEO).

Wykres 2. Znormalizowane indeksy wybranych giełd

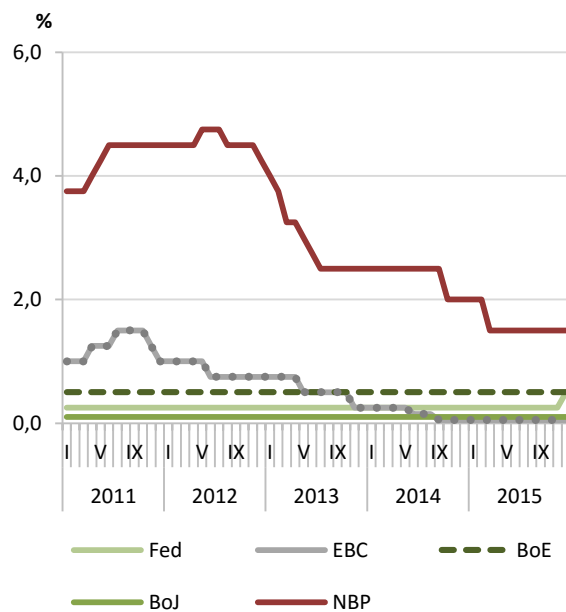
Źródło: opracowanie własne na podstawie stooq.pl

Wykres 3. Rentowność obligacji w wybranych krajach

Źródło: dane Eurostatu.

Wykres 4. Stopy procentowe wybranych banków centralnych

Źródło: dane banków centralnych.

I.2. Sytuacja gospodarcza w Polsce

I.2.1 Wzrost gospodarczy

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) w cenach bieżących w 2015 r. wyniosła 1 789,7 mld zł. Wzrost PKB w Polsce w ujęciu realnym wyniósł 3,6% i był wyższy aniżeli w 2014 r. (wzrost o 3,3%) oraz w 2013 r. (wzrost o 1,3%).

Tabl. 2. Skala wpływu poszczególnych kategorii na wzrost realny PKB (ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w p. proc.				
Produkt krajowy brutto	5,0	1,6	1,3	3,3	3,6
<i>Popyt krajowy</i>	4,3	-0,5	-0,7	4,8	3,3
Spożycie ogółem	1,6	0,4	0,6	2,3	2,4
Spożycie indywidualne	2,0	0,5	0,1	1,5	1,8
Akumulacja	2,98	-0,8	-1,1	2,6	0,9
Nakłady brutto na środki trwałe	1,8	-0,4	-0,2	2,0	1,2
<i>Saldo obrotów z zagranicą</i>	0,7	2,1	2,0	-1,5	0,3

Źródło: dane GUS.

W 2015 r., podobnie jak w roku poprzednim, kategorią podtrzymującą wzrost gospodarczy był popyt krajowy. Kontrybucja popytu krajowego do PKB wyniosła 3,3 p. proc. - istotne znaczenie miał tu wkład spożycia w sektorze gospodarstw domowych oraz nakładów brutto na środki trwałe. Wzrost nakładów na inwestycje miał miejsce głównie dzięki przedsiębiorstwom, wraz z wyższym stopniem wykorzystania ich mocy produkcyjnych.

Wzrost konsumpcji wiązał się z poprawą sytuacji na rynku pracy, przyczyniającą się do zwiększenia realnego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych.

W 2015 r. saldo obrotów z zagranicą³ miało dodatnią kontrybucję do wzrostu PKB (0,3 p. proc.). Dynamika eksportu (6,8%) była wyższa niż w poprzednich dwóch latach i kształtowała się na poziomie podobnym do dynamiki importu (6,3%).

I.2.2 Rynek pracy

Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2015 r. wyniosło 9 660 tys. osób, co oznaczało wzrost o 0,2% w porównaniu z 2014 r.⁴. Jednocześnie stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2015 r. wyniosła 9,7% i była niższa o 1,7 p. proc. w porównaniu z grudniem 2014 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 3 900 zł, a jego wysokość w 2015 r. zwiększyła się w porównaniu z 2014 r. w ujęciu nominalnym o 3,3%.

³ Obroty handlu zagranicznego według metodologii rachunków narodowych ESA2010.

⁴ Przeciętne zatrudnienie nie obejmuje gospodarstw indywidualnych w rolnictwie i jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej oraz bezpieczeństwa publicznego. Por. GUS, *Biuletyn Statystyczny*, 8/2016, (2016), Warszawa. Dane dotyczą pełnej zbiorowości.

W sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” przeciętne zatrudnienie w 2015 r. wyniosło 262 tys. osób, co oznaczało spadek o 6,2% w stosunku do 2014 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w tej sekcji, wynoszące 6 570 zł, istotnie przekraczało poziom przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej i było w 2015 r. wyższe (w ujęciu nominalnym) o 6,1% w stosunku do poprzedniego roku⁵. Był to kolejny rok wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w tej sekcji.

1.2.3 Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych⁶ w 2015 r. wyniósł 1 386 zł i był w ujęciu realnym o 4,3% wyższy niż w 2014 r. Wzrost dochodu rozporzadzalnego (w ujęciu realnym) wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych. Najwyższy wzrost odnotowano w gospodarstwach domowych pracujących na własny rachunek (7,6%), najniższy natomiast w gospodarstwach domowych rolników (1,2%). Najniższy poziom dochodu rozporzadzalnego zaobserwowano wśród osób z gospodarstw domowych rolników (1 046 zł), zaś najwyższy poziom w gospodarstwach domowych pracowników najemnych na stanowiskach nierobotniczych (1 761 zł).

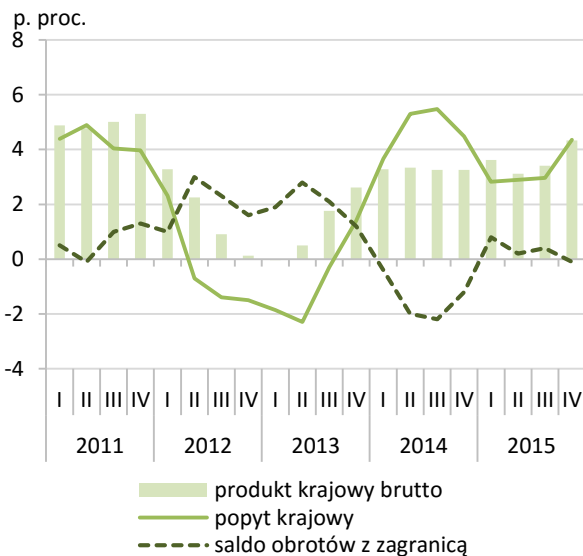
Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2015 r. wyniosły 1 091 zł i były w ujęciu realnym wyższe o 2,1% w porównaniu do 2014 r. Udział wydatków w dochodzie rozporzadzalnym w 2015 r. wyniósł 78,7% i był niższy o 1,8 p. proc. niż w poprzednim roku. W 2015 r. przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na osobę przeznaczone na ubezpieczenia wyniosły 17 zł⁷. Największy udział w tych wydatkach miały ubezpieczenia na życie (7 zł) oraz ubezpieczenia związane z transportem (6 zł). Najwyższe przeciętne miesięczne wydatki na osobę na ubezpieczenia odnotowano w gospodarstwach domowych pracowników na stanowiskach nierobotniczych (24 zł), a najniższe (11 zł) w przypadku gospodarstw domowych pracowników na stanowiskach robotniczych oraz rolników.

⁵ GUS, *Biuletyn Statystyczny*, 8/2016, (2016), Warszawa.

⁶ GUS, *Budżety gospodarstw domowych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

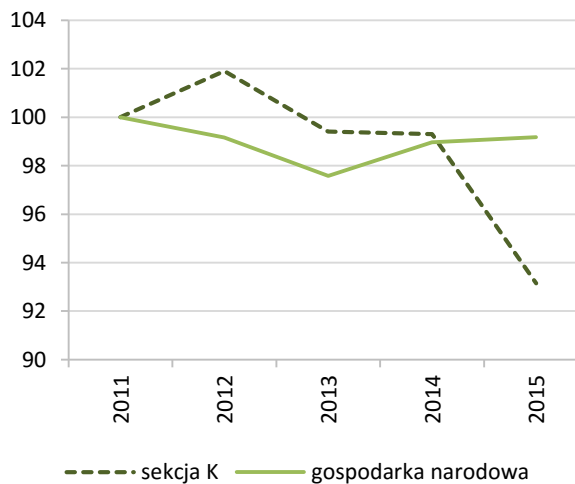
⁷ W badaniu uwzględnione zostały m.in.: wydatki na ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia związane z mieszkaniem i zamieszkiwaniem, ubezpieczenia związane ze zdrowiem (prywatne) i ubezpieczenia związane z transportem; Zob. GUS, *Budżety gospodarstw domowych w 2015 r.*, (2016), Warszawa, s. 136.

Wykres 5. Skala wpływu salda obrotów z zagranicą i popytu krajowego na wzrost realny PKB

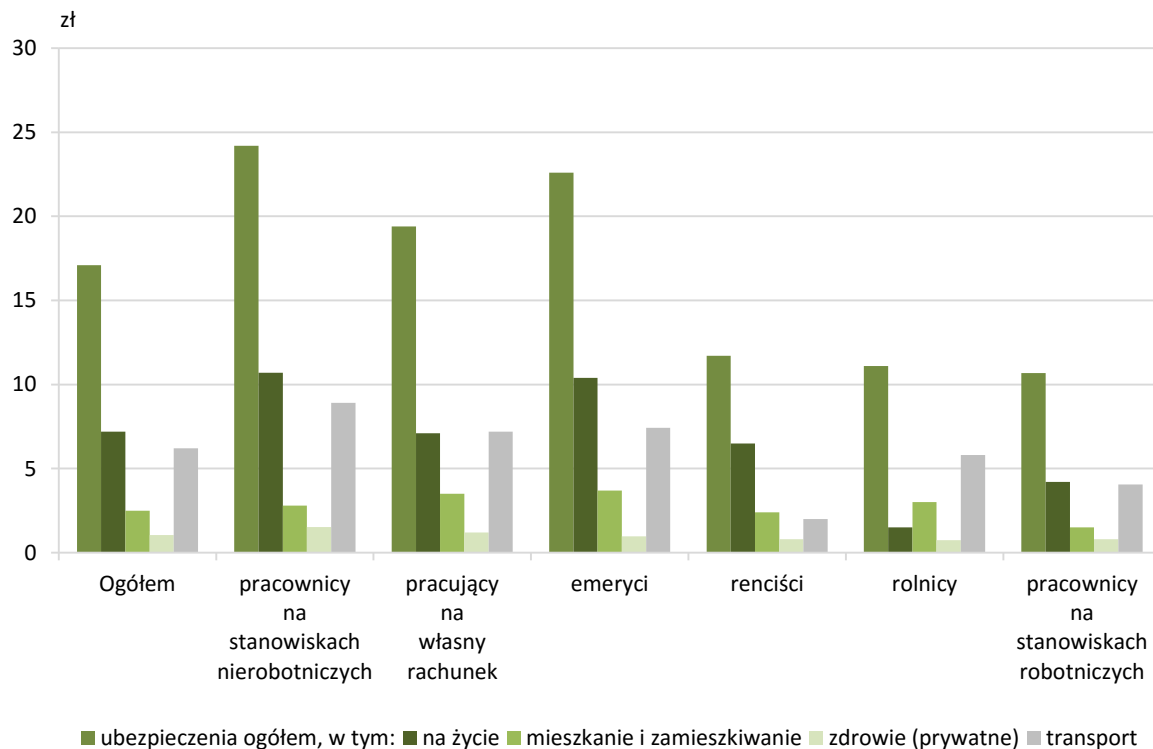
Źródło: dane GUS.

Wykres 6. Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej oraz w sekcji K (2011=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 7. Przeciętne miesięczne wydatki na ubezpieczenia w 2015 r. na osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych

Źródło: dane GUS.

I.3. Wybrane elementy otoczenia rynku ubezpieczeń w Polsce

Dla celów opisu otoczenia rynku ubezpieczeń w Polsce przedstawiono wybrane zagadnienia związane z rozwojem sektora ubezpieczeń, tj. sytuację na rynku nieruchomości (potrzeba ubezpieczania majątku), dynamikę akcji kredytowej (ograniczanie ryzyka związanego z niespłacaniem kredytu), wypadki przy pracy (ubezpieczenia na życie, w tym grupowe) oraz wypadki samochodowe (OC, AC).

I.3.1 Sytuacja na rynku nieruchomości

W 2015 r., w porównaniu z 2014 r., odnotowano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania o 3,2% (do poziomu 147,7 tys.). Liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2015 r., wyniosła 168,4 tys. i była wyższa o 13,7% w porównaniu z 2014 r. Podobny trend odnotowano dla liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenie. Liczba zezwoleń w 2015 r. wyniosła 188,8 tys. i zwiększyła się o 20,3% w porównaniu z 2014 r.⁸.

Sytuację na rynku nieruchomości odzwierciedla m.in. średni poziom cen transakcyjnych w największych miastach w Polsce⁹. W 2015 r. utrzymał się wzrost cen transakcyjnych na rynku wtórnym, który wyniósł 1,5% w siedmiu największych miastach Polski¹⁰. Ceny transakcyjne na koniec 2015 r. w największych miastach najbardziej wzrosły w Warszawie (o 3,2%). Na rynku pierwotnym zaobserwowano zróżnicowany trend cen transakcyjnych. W siedmiu największych miastach Polski ceny transakcyjne na koniec 2015 r. były wyższe o 3,6%, przy czym najbardziej w Krakowie (o 11,1%), w Gdyni (o 7,8%) oraz we Wrocławiu (o 5,7%).

I.3.2 Akcja kredytowa banków

Wartość kredytów ogółem udzielonych dla podmiotów sektora niefinansowego w sektorze bankowym w końcu 2015 r. wyniosła 961,8 mld zł i była wyższa o 66,4 mld zł wobec 2014 r. Tempo wzrostu wartości kredytów w 2015 r. wyniosło 7,4% i było wyższe o 0,5 p. proc. w porównaniu do 2014 r.

W 2015 r. wartość kredytów udzielonych przedsiębiorstwom wzrosła o 8,7% (wobec 8,3% w roku poprzednim), zaś kredytów udzielanych gospodarstwom domowym o 6,7% (wobec 6,2% w 2014 r.). Wśród kredytów dla gospodarstw domowych odnotowano wzrost wartości kredytów mieszkaniowych o 7,1%, zaś kredytów konsumpcyjnych o 6,5%. Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych oraz kredytów konsumpcyjnych w 2015 r. było wyższe niż w poprzednim roku.

W 2015 r. wśród kredytów mieszkaniowych przeważały kredyty w walucie krajowej (stanowiły 55,6% wartości kredytów mieszkaniowych). Wśród kredytów walutowych przeważały kredyty udzielone w CHF, które stanowiły 81,3% wszystkich kredytów

⁸ GUS, *Budownictwo – wyniki działalności w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

⁹ Na podstawie danych NBP, *Baza cen nieruchomości mieszkaniowych*, (2016), Warszawa.

¹⁰ Gdańk, Gdynia, Łódź, Kraków, Poznań, Warszawa, Wrocław.

mieszkaniowych udzielonych w walucie obcej. Wartość kredytów w CHF w 2015 r. zwiększyła się o 3,7% w porównaniu do 2014 r.

Kredyty zagrożone¹¹

W 2015 r. jakość portfela kredytowego banków utrzymała się na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego. Udział kredytów zagrożonych w wartości kredytów ogółem sektora niefinansowego wyniósł 7,6%, wobec 8,1% w roku poprzednim.

Wartość kredytów zagrożonych ogółem wyniosła 73,0 mld zł i wzrosła o 0,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2015 r. wartość kredytów zagrożonych dla przedsiębiorstw zmniejszyła się o 1,0%, w tym dla dużych przedsiębiorstw wystąpił spadek o 6,7%, a w sektorze MSP wzrost o 2,0%. Wartość kredytów zagrożonych dla gospodarstw domowych wzrosła natomiast o 1,9%, co wynikało z pogorszenia struktury portfela kredytów "pozostałych"¹². Wartość tych kredytów w 2015 r., zwiększyła się o 7,1% w relacji do roku poprzedniego. Wartość zagrożonych kredytów konsumpcyjnych pozostała na zbliżonym poziomie w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast dla kredytów mieszkaniowych stwierdzono spadek o 1,3% wobec 2014 r.

W 2015 r. w strukturze portfela kredytów dla sektora niefinansowego, kredyty zagrożone gospodarstw domowych zwiększyły swój udział o 0,4 p. proc. wobec roku poprzedniego, natomiast udział tych kredytów dla przedsiębiorstw zmniejszył się o 0,8 p. proc. Wśród kredytów zagrożonych gospodarstw domowych spadek udziału w strukturze portfela kredytowego banków nastąpił jedynie dla kredytów mieszkaniowych (o 0,3 p. proc.). W 2015 r. udział kredytów zagrożonych przedsiębiorstw zmniejszył się o 1,0 p. proc., w tym dla dużych przedsiębiorstw wystąpił ich spadek o 1,2 p. proc, a w sektorze MSP wzrost o 0,5 p. proc.

1.3.3 Warunki pracy oraz wypadki przy pracy

Spośród osób objętych badaniem warunków pracy¹³ w Polsce (5 604,0 tys. osób) w 2015 r. w warunkach zagrożenia pracowało 484,5 tys. zatrudnionych, tj. 8,6%. Liczba osobozagrożeń, tj. osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia przemnożonych przez liczbę czynników, którymi były zagrożone, wyniosła 594,6 tys. Czynniki związane ze środowiskiem pracy (np. hałas, pyły przemysłowe) stanowiły 57,1% osobozagrożeń, czynniki związane z uciążliwością pracy (np. ciężki wysiłek fizyczny, niedostateczne oświetlenie miejsca pracy) 28,2%, zaś czynniki mechaniczne (np. niebezpieczne maszyny) 14,7%.

W 2015 r. zarejestrowano 87,6 tys. osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy¹⁴, w tym 303 osób w wypadkach śmiertelnych oraz 495 osób z ciężkimi obrażeniami ciała. Liczba świadczeń zrealizowanych w 2015 r. z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

¹¹ Dane KNF.

¹² Kategoria kredytów KNF "kredyty operacyjne, inwestycyjne, na nieruchomości pozostałe i pozostałe należności".

¹³ GUS, *Warunki pracy w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

¹⁴ GUS, *Wypadki przy pracy w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

wyniosła 27,8 tys. Średni koszt świadczeń wypłacanych z tytułu wypadków przy pracy wyniósł 3 638 zł.

1.3.4 Wypadki samochodowe

Liczba zarejestrowanych w Polsce pojazdów samochodowych¹⁵ na koniec 2015 r. wyniosła 27,4 mln i była o 3,4% wyższa niż rok wcześniej. W tym samym czasie wzrosła również o 1,2% długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej, osiągając w grudniu 2015 r. poziom 268,4 tys. km.

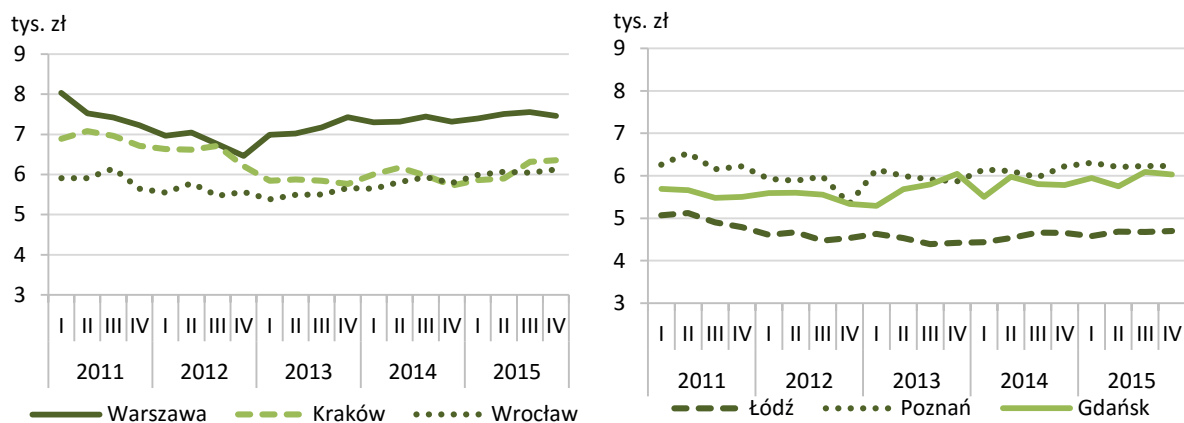
Zjawiskom tym w 2015 r. towarzyszył spadek liczby wypadków o 5,7%. Według danych Komendy Głównej Policji w 2015 r. doszło do 33,0 tys. wypadków drogowych¹⁶, w wyniku których 39,8 tys. osób zostało rannych, a 2,9 tys. osób straciło życie. Podobnie jak w poprzednim roku, liczba osób poszkodowanych w wypadkach drogowych zmniejszyła się znacznie niż liczba wypadków: w 2015 r. liczba osób rannych była o 6,5% niższa, a zabitych o 8,2% niższa w porównaniu do sytuacji z 2014 r.

W 2015 r. doszło do 3,1 tys. wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych uczestników ruchu (9,5% liczby wypadków ogółem). W efekcie, zmarło 0,4 tys. osób (13,8% liczby zabitych ogółem), a rannych zostało 3,6 tys. osób (9,0% liczby rannych ogółem). W 2015 r., w porównaniu z 2014 r., spadła liczba wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych kierowców o 0,4 tys., liczba osób poszkodowanych lub zabitych w takich wypadkach, jak również zmniejszył się udział tych wypadków i osób w ogólnej liczbie wypadków.

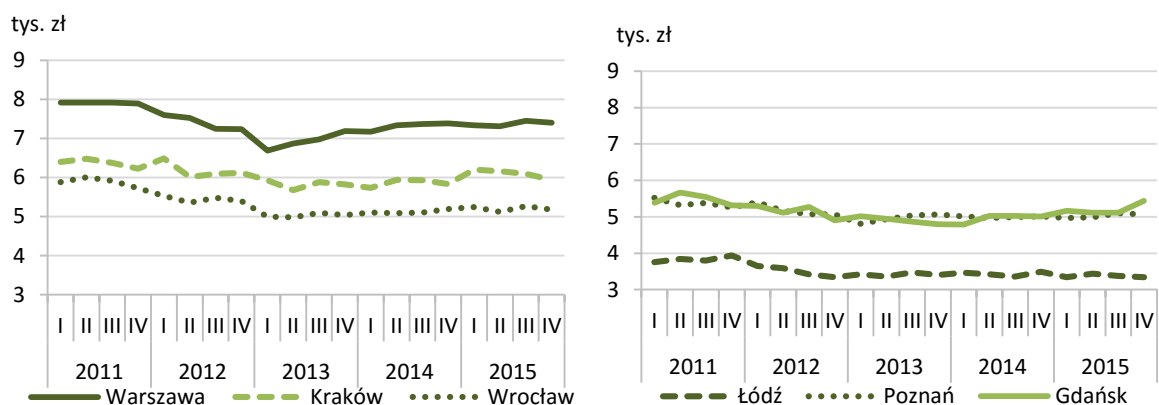
¹⁵ Łącznie z trolejbusami, samochodami ciężarowymi i ciągnikami, bez motorowerów; według danych Centralnej Ewidencji Pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Na podstawie GUS, *Transport – Wyniki działalności w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

¹⁶ GUS, *Transport – Wyniki działalności w 2015 r.*, (2016), Warszawa, s. 83.

Wykres 8. Zmiana cen transakcyjnych mieszkań na rynku pierwotnym i wtórnym za 1 m²
Rynek pierwotny

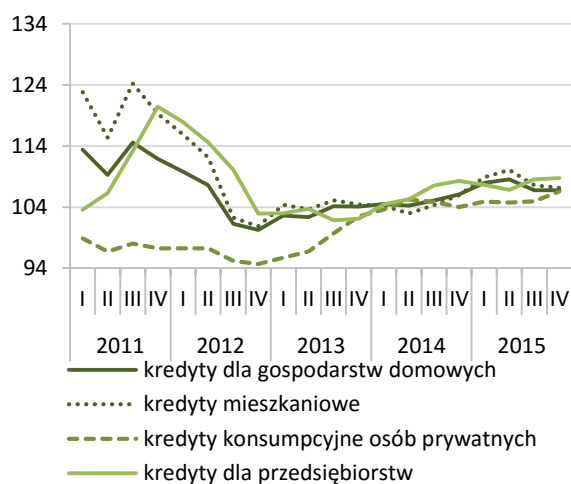

Rynek wtórny

Źródło: NBP, Baza cen nieruchomości mieszkaniowych, Warszawa 2016.

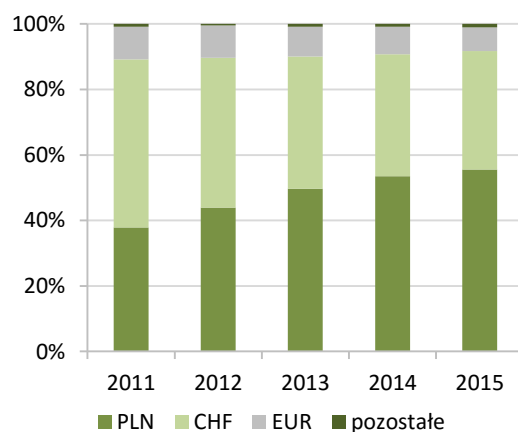
Wykres 9. Dynamika akcji kredytowej banków
(analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

Uwaga: dane na koniec kwartału.

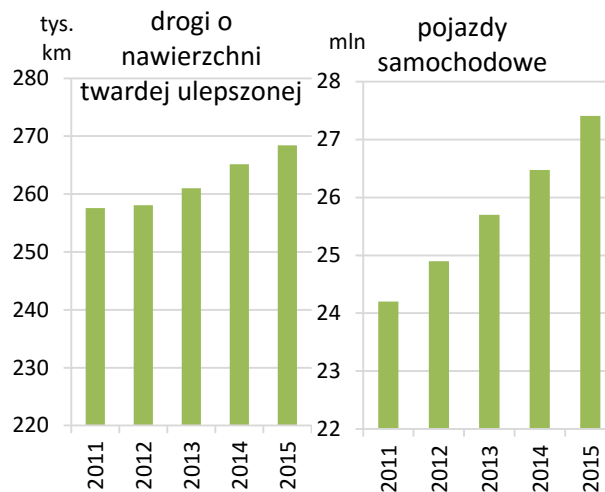
Źródło: dane KNF.

Wykres 10. Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (udział w całkowitej wartości kredytów mieszkaniowych)

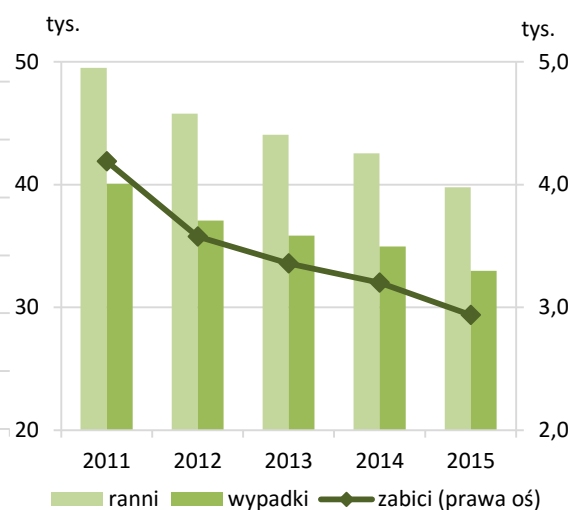

Źródło: dane KNF.

Wykres 11. Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej oraz zarejestrowanych pojazdów samochodowych

Wykres 12. Liczba osób zabitych i rannych oraz liczba wypadków drogowych

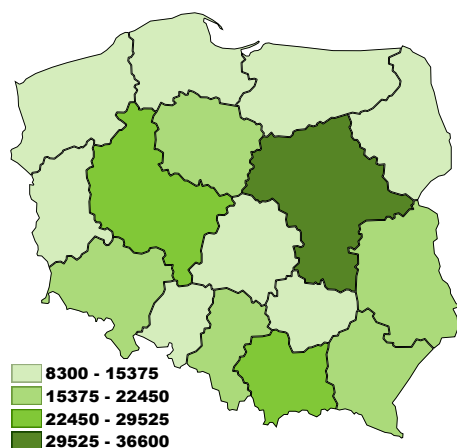

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

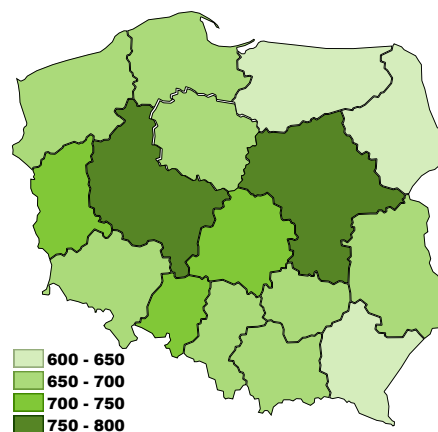
Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

Wykres 13. Wybrane wskaźniki według województw w 2015 r.

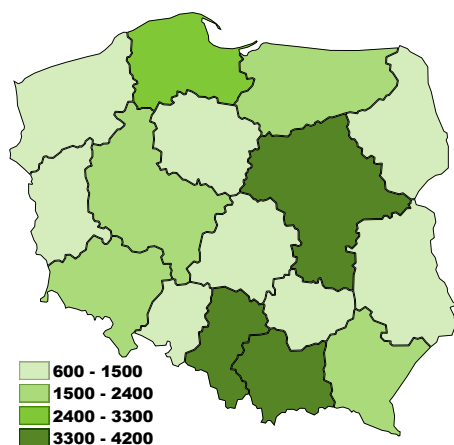
drogi o nawierzchni twardej w km

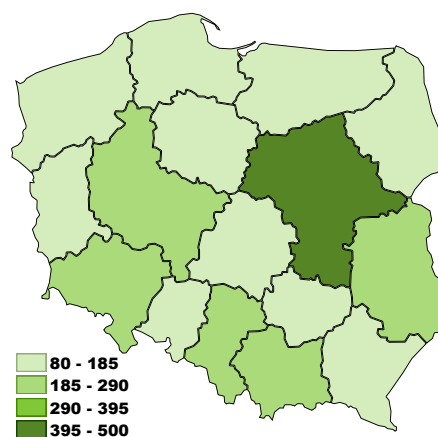
pojazdy samochodowe i ciągniki na 1000 osób

wypadki

ofiary śmiertelne

Źródło: dane GUS.

I.4. Rynek ubezpieczeń na tle sektora finansowo-ubezpieczeniowego w Polsce

I.4.1 Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce na tle UE

W 2015 r. widoczne było utrzymanie trendu z 2014 r. wskazującego na umiarkowany spadek nastrojów wśród europejskich zakładów prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową (sekcja K) w porównaniu do roku poprzedniego. Nastroje w zakresie oceny koniunktury jedynie w dziale ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego również wskazywały na nieznaczące pogorszenie perspektyw działalności tych podmiotów.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury¹⁷ w Unii Europejskiej w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w 2015 r. przyjmował średnią wielkość na poziomie 17,5%, to jest o 0,3 p. proc. niższą w porównaniu do roku poprzedniego. W ujęciu miesięcznym w 2015 r. wskaźnik ten cechował się znaczną zmiennością w I półroczu, a w II półroczu wystąpił trend spadkowy. Najniższą wielkość w 2015 r. wskaźnik przyjął w październiku (10,9%) i była ona jednocześnie wyższa o 0,3 p. proc. aniżeli najniższa wielkość miesięczna w 2014 r. Z kolei najwyższą wielkość w 2015 r. wskaźnik osiągnął w czerwcu (22,2%), utrzymując zbliżony poziom do wielkości maksymalnej w roku poprzednim. Natomiast wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Unii Europejskiej w dziale: ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, przyjmował w 2015 r. średnią wielkość 11,4%, a zatem był o 3,0 p. proc. niższy w 2014 r.

Oceny i przewidywania zakładów prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową w Polsce w 2015 r. wykazały trend spadkowy, natomiast cechował się on większym spadkiem niż wskaźnik koniunktury dla Unii Europejskiej. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Polsce dla przedsiębiorstw należących do sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) przyjmował w 2015 r. średnią wielkość na poziomie 20,2%, czyli niższą o 2,5 p. proc. niż w 2014 r.; odnotowując najniższy poziom w latach 2011-2015. W ujęciu miesięcznym w 2015 r. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury najniższą wielkość osiągnął w grudniu (17,3%). Najwyższą wielkość miesięczną w 2015 r. wskaźnik przyjął w listopadzie (23,8%). Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Polsce w dziale ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, przyjął w 2015 r. wielkość średnią 22,1%, czyli o 1,5 p. proc. niższą niż w 2014 r. W ujęciu miesięcznym najniższą wielkość w 2015 r. wskaźnik ten osiągnął w maju (18,0%), a najwyższą w grudniu (26,8%).

¹⁷ Wskaźnik skonstruowany przy pomocy tzw. lustra koniunktury. Wartość wskaźnika równa 0% oznacza sytuację neutralną z punktu widzenia przedsiębiorców, tzn. taką, w której odsetki raportowanych przez podmioty negatywnych i pozytywnych ocen sytuacji równoważą się. Wskaźnik może przyjąć maksymalną wartość równą 100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako pozytywną, a wartość minimalna równą -100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako negatywną.

1.4.2 Znaczenie sektora ubezpieczeń w systemie finansowym w Polsce

Wartość aktywów krajowego rynku finansowego w 2015 r. w Polsce wzrosła o 5,2% wobec 2014 r., osiągając 2 217,8 mld zł¹⁸. Wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego na koniec 2015 r. wyniosła 180,0 mld zł i stanowiła 8,1% aktywów rynku finansowego. Dla porównania w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych oraz w oddziałach instytucji kredytowych odnotowano wartość aktywów na poziomie 1 600,1 mld zł, co stanowiło 72,1% aktywów rynku finansowego. Otwarte fundusze emerytalne odnotowały wartość aktywów równą 140,9 mld zł (6,4% aktywów systemu finansowego)¹⁹, zaś fundusze inwestycyjne 284,4 mld zł (12,8%)²⁰.

Wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego wzrosła o 1,0% w porównaniu z poprzednim rokiem, a jej udział w aktywach rynku finansowego zmniejszył się o 0,4 p. proc. Nieznaczny spadek udziału aktywów podmiotów sektora ubezpieczeniowego wynikał ze zwiększenia znaczenia na rynku finansowym aktywów Funduszy inwestycyjnych i Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych, których wartość w 2015 r. wzrosła o 21,6% wobec 2014 r.

Lokaty zakładów ubezpieczeniowych

Wartość lokat zakładów ubezpieczeń ogółem w 2015 r. zmniejszyła się o 0,5% w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosła 103,8 mld zł. W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń w 2015 r. najwyższy udział, podobnie jak w poprzednim latach, odnotowano dla dłużnych papierów wartościowych (54,4%). Udział ten w strukturze lokat zwiększył się o 0,9 p. proc. Wartość lokat w dłużnych papierach wartościowych wyniosła 56,5 mld zł. W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń „udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych” stanowiły 22,9% (wobec 22,1% w roku poprzednim). Wartość tych aktywów wyniosła 23,8 mld zł, odnotowując wzrost o 3,4% wobec roku poprzedniego. Lokaty w jednostkach podporządkowanych stanowiły 11,3% wartości lokat ogółem. Wartość tych lokat w 2015 r. wyniosła 11,7 mld zł, odnotowując wyższy o 10,7% poziom wobec roku poprzedniego. Spadek wartości odnotowano dla „pozostałych lokat finansowych”²¹, których wartość zmniejszyła się o 22,2% wobec 2014 r.

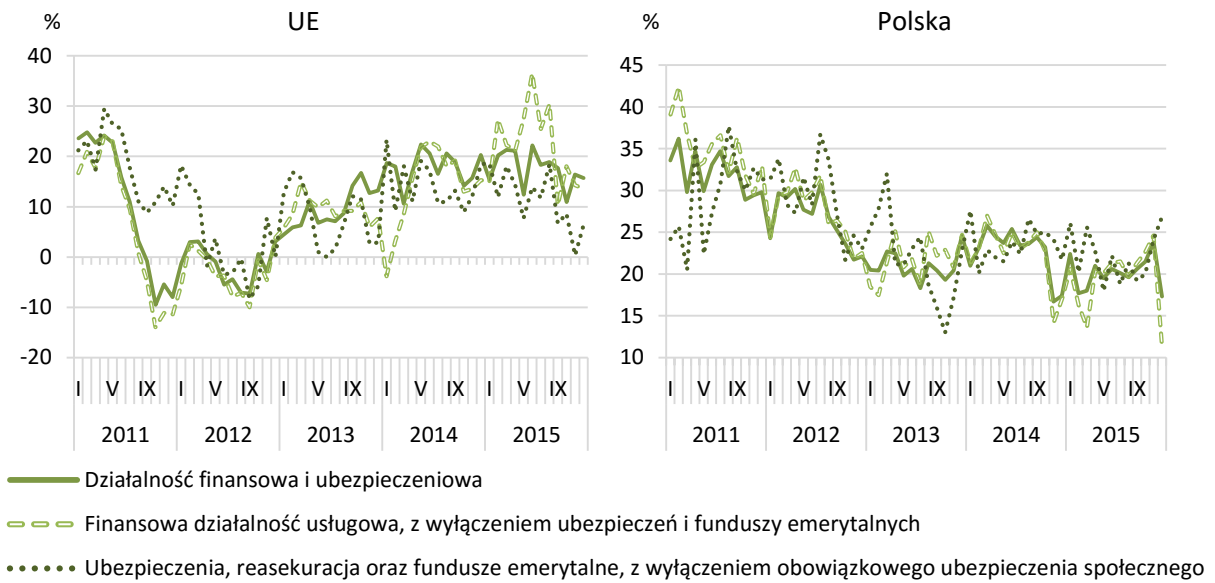
¹⁸ Na podstawie GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2015 roku na tle procesów globalnych*, (2016), Warszawa, Dane dot. aktywów zakładów ubezpieczeniowych oraz sektora bankowego uaktualniono na podstawie baz danych KNF oraz GUS.

¹⁹ GUS, *Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

²⁰ GUS, *Wyniki finansowe funduszy inwestycyjnych i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

²¹ Kategoria ta obejmuje: Pożyczki zabezpieczone hipotecznie, Pozostałe pożyczki, Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych oraz pozostałe lokaty.

Wykres 14. Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej w Polsce i w Unii Europejskiej (wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury, niewyrównany sezonowo)

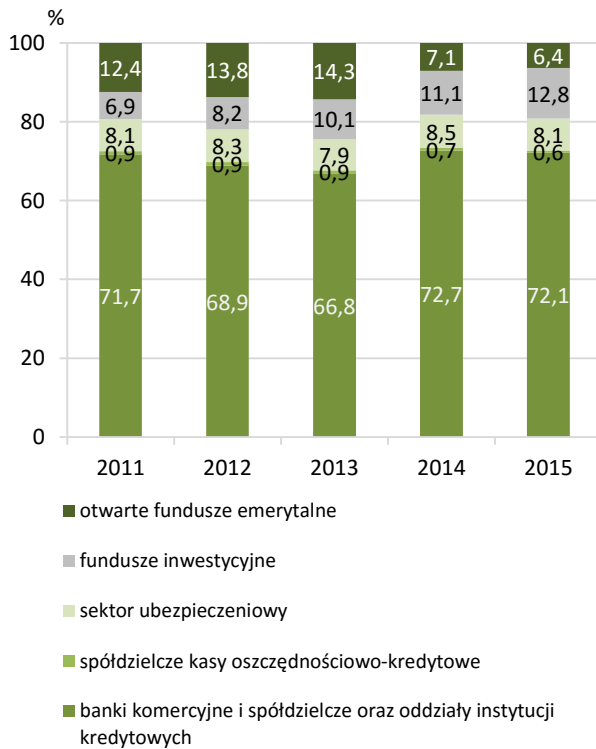

Uwaga: wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w UE obliczony dla grupy dziesięciu państw (Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Włochy, Hiszpania, Holandia, Polska, Czechy, Węgry, Luksemburg).

Źródło:

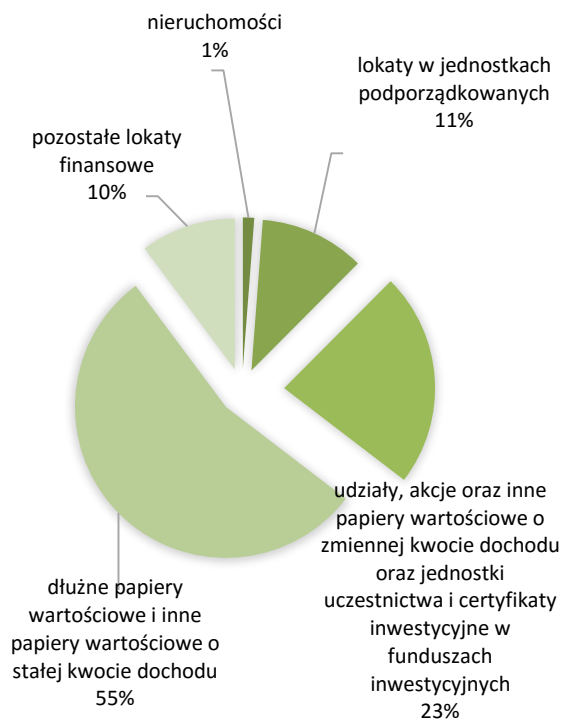
- 1) dane GUS z badań koniunktury w przemyśle, budownictwie, handlu i usługach 2000-2015,
- 2) dane KE (DG ECFIN), badania koniunktury gospodarczej.

Wykres 15. Struktura systemu finansowego w Polsce według aktywów instytucji finansowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz bazy danych KNF.

Wykres 16. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń ogółem

Źródło: dane KNF.

II. ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY

W 2015 r. wydarzyło się 198 szkód katastroficznych²² spowodowanych warunkami naturalnymi i był to rok z największą liczbą tych szkód spośród lat, dla których Swiss Re raportuje dane. Mimo to, wartość szkód ekonomicznych z tytułu szkód katastroficznych i szkód związanych z działalnością człowieka spadła z 113 mld USD w 2014 r. do 92 mld USD w 2015 r. i ukształtowała się na poziomie niższym niż średnia w wysokości 192 mld USD z poprzednich 10 lat (z uwzględnieniem inflacji). Szkody związane z wystąpieniem takich zjawisk jak trzęsienia ziemi, powodzie wyniosły 80 mld USD, a katastrofy wywołane działalnością człowieka – 9 mld USD. Szacuje się, że spośród ogółu szkód ekonomicznych, szkody objęte ubezpieczeniem stanowiły 37 mld USD²³.

Tabl. 3. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie

Kontynenty	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	w mld USD									
Ogółem	3 733	4 152	4 218	4 102	4 324	4 596	4 646	4 601	4 778	4 554
Europa	1 510	1 764	1 703	1 618	1 613	1 647	1 534	1 620	1 698	1 469
Azja	789	845	934	1 008	1 163	1 284	1 377	1 252	1 318	1 351
Ameryka Północna	1 254	1 331	1 344	1 249	1 276	1 343	1 397	1 391	1 406	1 431
Pozostałe	180	212	237	227	272	322	338	338	356	303

Źródło: dane Swiss RE, zrewidowane za rok 2013.

W 2015 r., według danych Swiss Re²⁴, wartość światowego przypisu składki globalnego rynku ubezpieczeń wyniosła 4 554 mld USD i zmniejszyła się nominalnie o 4,7% w stosunku do poprzedniego roku z powodu znaczącej aprecjacji dolara.

W Azji składka brutto w 2015 r. wzrosła o 2,5% w porównaniu z rokiem poprzednim, w Ameryce Północnej o 1,8%, a w Europie zmniejszyła się o 13,5%, a na pozostałych kontynentach o 14,9%. W rezultacie, w 2015 r. udział Ameryki Północnej w globalnej składce brutto zwiększył się do 31,4%, udział Azji do 29,7%, a udział Europy obniżył się do 32,2%. Udział pozostałych kontynentów był niewielki, Afryki i Oceanii stanowił 3,2%, a Ameryki Łacińskiej i Karaibów 3,5% światowej składki brutto i zmniejszył się w stosunku do 2014 r.

W krajach wysoko rozwiniętych składka zmniejszyła się z 3 939 mld USD do 3 704 mld USD z powodu obniżenia składki w ubezpieczeniach *life*. Udział składki krajów rozwiniętych w globalnej składce brutto zmniejszył się z 82,4% w 2014 r. do 81,3% w 2015 r.

W związku z ożywieniem gospodarczym w niektórych krajach azjatyckich, rok 2015 przyniósł kontynuację wzrostu rynku ubezpieczeń w krajach rozwijających się i wschodzących²⁵.

²² Jako najczęstsze ryzyka mogące powodować zdarzenia katastroficzne występują huragany, powodzie, pożary, eksplozje, wypadki komunikacyjne.

²³ Swiss Re, *Natural catastrophes and man-made disasters in 2015: Asia suffers substantial losses*, no 1/2016, (2016), Zurych.

²⁴ Swiss Re, *World insurance in 2015: steady growth amid regional disparities*, no 3/2016, (2016), Zurych.

Składka w tych krajach wzrosła z 839 mld USD do 850 mld USD, co stanowiło wzrost o 1,3%, głównie za sprawą wzrostu rynku ubezpieczeń w Chinach, gdzie udział wyniósł 45,5% w rynku krajów rozwijających się. Wzrost gospodarczy w Chinach był jednak wolniejszy i wyniósł 6,9% w 2015 r. co spowodowało, że Indie wysunęły się na czoło najszybszego wzrostu (7,3%) gospodarczego na świecie. Odnotowano wzrost składki ogółem także w Ameryce Południowej, zwłaszcza w Argentynie i Chile, spadek nastąpił w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Według *Swiss Re* składka przypisana brutto na rynku ubezpieczeń krajów OECD²⁶ zmniejszyła się z 3 851 mld USD do 3 602 mld USD. Najwyższą składkę w 2015 r. zebrano w Stanach Zjednoczonych, Japonii, Wielkiej Brytanii, Francji i Niemczech. Składka tych pięciu krajów stanowiła 70,2% całej składki przypisanej państw OECD.

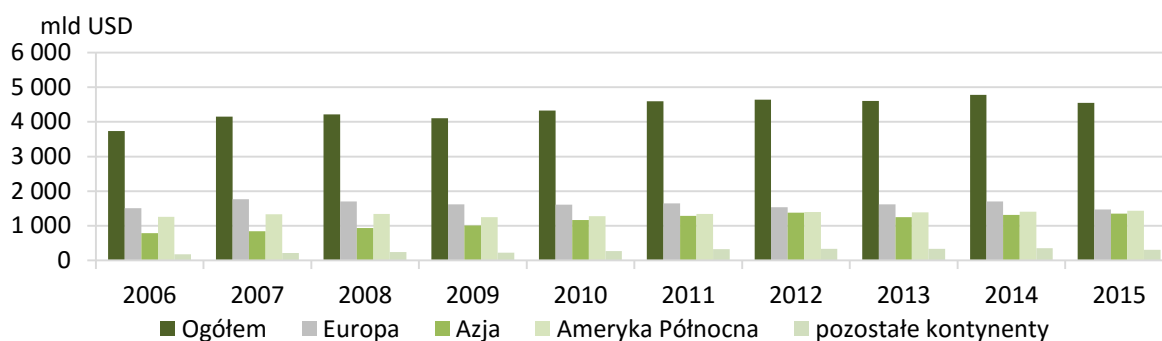
Składka przypisana brutto w dziale I (*life*) na świecie była wyższa w porównaniu do składki w dziale II (*non-life*) w takich grupach państw jak OECD, G7, kraje strefy euro, kraje Unii Europejskiej. Składka ta w dziale I w 2015 r. wyniosła 2 534 mld USD i nominalnie zmniejszyła się o 4,5% w stosunku do 2014 r. Składka zebrana w dziale I ubezpieczeń zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego w krajach OECD, G7, w krajach Unii Europejskiej, w tym w krajach strefy euro. W dziale II w 2015 r. wyniosła ona 2 020 mld USD i zmniejszyła się nominalnie o 3,3% w stosunku do 2014 r. Spadek składki wystąpił, podobnie jak w dziale I, w wyszczególnionych powyżej grupach państw.

²⁵ Kraje Ameryki Łacińskiej, kraje Europy Środkowej i Wschodniej, kraje Bliskiego Wschodu (bez Izraela), kraje Centralnej, Południowej i Wschodniej Azji, kraje Afryki.

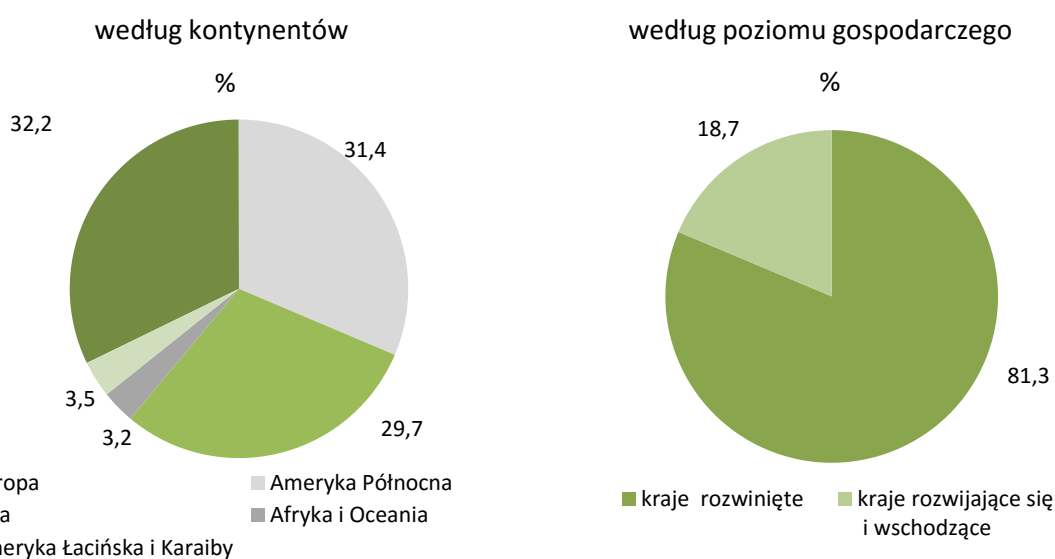
²⁶ 34 państwa.

ŚWIATOWY RYNEK UBEZPIECZENIOWY

Wykres 17. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie

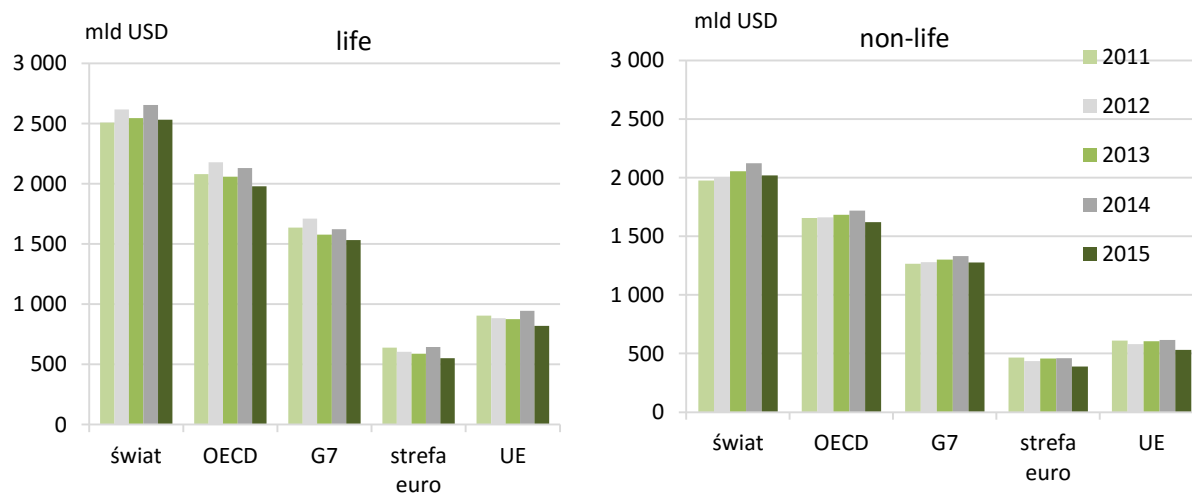

Wykres 18. Rozkład zbioru składki w 2015 r.

Uwaga: Europa obejmuje Europę Zachodnią oraz Europę Środkową i Wschodnią, łącznie z Rosją, Ukrainą i Turcją.

Wykres 19. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach *life* i *non-life* w grupach państw

Źródło: dane Swiss Re.

III. RYNEK UBEZPIECZENIOWY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W 2015 r.

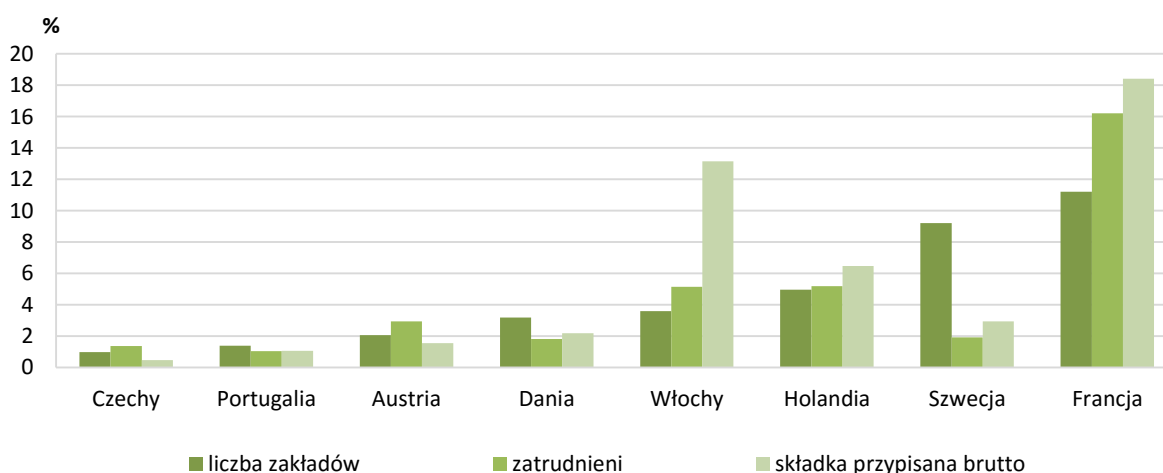
III.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w krajach UE

Źródłem informacji o sytuacji na europejskim rynku ubezpieczeniowym wykorzystanym w niniejszej publikacji są dane prezentowane przez stowarzyszenie *Insurance Europe*²⁷. Organizacja ta liczy 34 członków, reprezentantów państw europejskich, w tym zreszta wszystkie kraje Unii Europejskiej. Na podstawie informacji statystycznych przekazanych przez kraje członkowskie przygotowuje rokrocznie raporty zawierające zagregowane dane o składce i portfelu lokat zakładów ubezpieczeń stosujących standardy jednolitego rynku ubezpieczeniowego. Zakłady zrzeszone w organizacjach należących do *Insurance Europe* stanowią około 95% rynku europejskiego mierzonego składką przypisaną brutto²⁸.

W porównaniu z liczbą zakładów ubezpieczeń funkcjonujących na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej w 2014 r., liczba tych zakładów w 2015 r. zmniejszyła się o 110 ubezpieczycieli, osiągając liczbę 3 259 zakładów ogółem. W Niemczech, gdzie skoncentrowane było 15% wszystkich zakładów działających na terytorium UE, nastąpił wzrost o jedną jednostkę. Wzrost o jeden zakład zaobserwowano też w Słowenii i na Łotwie, a w Portugalii ta liczba zwiększyła się o dwa zakłady. W większości krajów nastąpiło zmniejszenie liczby zakładów: w Wielkiej Brytanii o 30, w Szwecji o 22, we Francji o 16, w Hiszpanii o 15, a w Holandii o 8.

W ślad za zmniejszającą się liczbą zakładów ubezpieczeń, w 2015 r. w krajach Unii Europejskiej nastąpił spadek liczby ich pracowników do 906,9 tys. osób na koniec roku (o 0,3% mniej w stosunku do 31 grudnia 2014 r.). Spadek zaobserwowano w Finlandii, Chorwacji Holandii, jednakże w takich krajach jak Luksemburg, Niemcy, Francja, Szwecja można było zauważyć wzrost liczby pracowników.

Wykres 20. Udział wybranych krajów UE w liczbie zakładów ubezpieczeń, liczbie etatów i składce przypisanej brutto w 2015 r.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

²⁷ *Insurance Europe* stanowi federację organizacji reprezentujących firmy prowadzące działalność ubezpieczeniową oraz reasekurację czynną. Ze strony polskiej członkiem *Insurance Europe* jest Polska Izba Ubezpieczeń.

²⁸ <http://www.insuranceeurope.eu>

Tabl. 4. Liczba krajowych zakładów ubezpieczeń na rynku wewnętrznym w krajach UE

Kraj	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
Ogółem	3 713	3 654	3 636	3 568	3 479	3 485	3 370	3 481	3 369	3 259
Austria	62	62	62	62	63	63	59	69	68	67
Belgia ^a	96	92	82	80	80
Bułgaria	37	37	37	36	35	34	33	45	46	46
Chorwacja	20	23	25	27	26	26	27	26	25	23
Cypr	28	28	29	29	29	29	29	34	33	33
Czechy	33	35	37	37	41	44	48	51	33	32
Dania	182	179	174	159	152	142	132	115	110	104
Estonia	13	13	13	12	13	12	12	12	18	17
Finlandia	74	71	69
Francja	372	356	358	348	337	332	323	313	381	365
Grecja	67	67	67	66	56	52	52	49	47	45
Hiszpania	300	299	298	296	289	281	271	265	255	240
Holandia	330	316	301	287	263	227	210	189	170	162
Irlandia ^a	187	191	194	190	190	190	190	191	191	191
Litwa
Luksemburg	95	94	96	97	96	93	93	95	97	97
Łotwa	20	16	16	23	25	22	22	22	7	8
Malta	10	11	11
Niemcy	622	618	616	605	588	584	575	560	548	549
Polska	64	67	66	65	63	61	60	58	57	57
Portugalia	44	48	48	47	46	44	42	41	43	45
Rumunia	41	42	43	45	43	43	40	38	37	35
Słowacja	25	24	20	20	22	22	22	21	21	21
Słowenia	15	14	14	17	17	17	14	18	16	17
Szwecja	367	356	381	381	384	361	337	329	322	300
W. Brytania	594	576	549	534	521	539	526	610	526	496
Węgry ^a	27	28	27	26	27	27	25	30	32	32
Włochy	168	165	165	159	153	144	137	134	124	117

^a Dane szacunkowe.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

Tabl. 5. Liczba pracowników etatowych w krajowych zakładach ubezpieczeń w krajach UE

Kraj	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
	w tys.									
Ogółem	1 032,0	1 027,8	1 022,5	1 030,2	948,5	942,7	939,5	933,8	909,2	906,9
Austria	26,3	26,7	26,5	26,7	26,5	25,8	26,1	26,1	26,5	26,8
Belgia	23,8	24,0	24,3	24,0	23,7	23,9	23,9	23,7	23,3	23,0
Bułgaria
Chorwacja	8,0	9,4	10,5	11,2	11,1	11,3	11,7	11,5	11,4	10,2
Cypr	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	1,7	1,7	1,4	1,4
Czechy	14,4	14,5	14,7	14,5	14,3	13,3	13,6	13,4	12,7	12,4
Dania	14,3	16,0	16,3	16,5	16,1	16,1	15,8	15,4	17,1	16,5
Estonia	1,5	1,5	1,5	1,7	1,7
Finlandia	10,6	10,7	10,8	10,6	10,5	10,7	10,9	11,2	10,9	9,7
Francja	143,8	144,0	145,2	147,7	147,5	147,5	148,2	147,3	146,6	147,1
Grecja	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	8,0	8,0	7,5	6,0	6,0
Hiszpania	48,0	48,0	49,3	47,8	47,2	47,3	46,7	46,3	45,9	45,9
Holandia	62,0	62,0	60,0	59,0	57,0	56,0	54,0	52,0	49,0	47,0
Irlandia	14,3	14,8	15,0	14,3	13,6	13,5	14,0	14,3	15,1	15,0
Litwa
Luksemburg	3,2	3,2	3,4	3,4	3,6	3,6	3,6	3,7	4,4	4,9
Łotwa	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0
Malta	0,8	0,8	1,0	1,0	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,9
Niemcy	299,1	292,0	285,3	300,0	298,2	300,4	301,3	300,9	293,5	295,6
Polska	29,4	30,3	30,8	30,1	28,7	28,1	25,9	25,5	26,0	26,0
Portugalia	11,5	11,3	11,3	11,3	11,2	11,2	11,2	11,1	9,3	9,4
Rumunia	30,8	25,5	20,3	15,1	9,2	8,2	11,8	12,3	9,3	9,3
Słowacja	6,3	6,3	6,6	6,2	6,1	6,1	6,1	6,1	6,0	5,8
Słowenia	6,0	6,1	6,3	6,3	6,1	6,1	6,2	6,1	6,0	6,1
Szwecja	19,4	20,0	20,7	19,3	20,4	20,4	20,6	20,7	16,8	17,4
W. Brytania	179,3	177,5	178,7	181,5	111,9	110,4	105,8	104,7	100,8	100,8
Węgry	26,1	26,2	26,1	23,9	25,0	24,5	21,1	20,4	20,0	20,0
Włochy	39,8	46,3	46,8	47,4	47,2	47,5	47,7	47,9	47,5	46,8

^a Dane szacunkowe.

Źródło: dane Insurance Europe.

III.2. Składka przypisana brutto

W 2015 r. składka przypisana brutto ogółem zebrana w zakładach ubezpieczeń posiadających siedziby w krajach Unii Europejskiej wyniosła 1 117 mld EUR i wzrosła o 14 mld EUR w stosunku do 2014 r.

Tabl. 6. Składka przypisana brutto ogółem na rynku wewnętrznym w krajach UE

Kraj	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
	w mld EUR									
Ogółem	1 020,1	1 096,4	1 016,5	1 041,8	1 066,4	1 037,8	1 029,2	1 057,1	1 103,1	1 117,0
Austria	15,6	15,9	16,2	16,4	16,7	16,5	16,3	16,6	17,1	17,4
Belgia	29,0	30,8	28,7	27,8	28,7	28,5	31,4	26,8	27,0	26,2
Bułgaria	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0
Chorwacja	1,1	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Cypr	1,1	1,2	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Czechy	4,3	4,6	4,8	5,0	5,5	5,4	5,3	5,4	5,4	5,2
Dania	18,5	20,4	21,7	21,1	22,5	23,7	24,6	24,8	23,3	24,3
Estonia	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Finlandia	14,8	14,9	15,6	16,0	18,4	17,9	19,6	21,8	23,1	23,9
Francja	194,8	193,4	180,9	197,5	205,1	187,8	179,0	185,8	197,3	205,7
Grecja	4,4	5,0	5,1	5,4	5,2	4,9	4,3	3,8	3,8	3,5
Hiszpania	51,9	53,6	58,7	60,3	56,5	59,8	56,6	55,2	54,4	55,1
Holandia	73,6	75,0	78,5	77,7	77,9	78,8	75,1	75,5	73,9	72,4
Irlandia	16,2	18,2	13,4	12,5	12,7	11,4	10,9	11,3	14,0	15,8
Litwa
Luksemburg	1,0	1,1	1,7	1,6	2,1	1,6	1,9	2,1	2,9	2,2
Łotwa	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,2
Malta	0,6	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Niemcy	161,9	162,9	164,5	171,4	178,8	178,1	181,6	187,4	192,6	193,8
Polska	8,8	10,3	13,9	12,0	12,7	13,3	14,5	13,4	12,7	12,5
Portugalia	12,9	13,0	14,7	13,6	15,4	10,8	10,2	12,4	13,4	11,9
Rumunia	1,0	1,5	2,0	1,7	1,8	1,7	1,6	1,8	1,8	1,9
Słowacja	1,8	1,9	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,2	2,2	2,2
Słowenia	1,7	1,9	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9
Szwecja	23,2	25,1	26,2	27,1	29,5	29,2	24,6	27,4	32,3	32,9
W. Brytania ^a	273,3	341,8	268,6	248,1	240,8	248,3	256,8	256,6	254,4	254,4
Węgry ^a	2,6	2,9	2,8	2,6	2,7	2,6	2,4	2,6	2,7	2,7
Włochy	104,9	97,5	90,3	116,0	125,4	109,8	104,7	118,4	143,3	147,0

^a Dane szacunkowe.

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane Insurance Europe.

W niektórych krajach europejskich uzyskano w 2015 r. dodatnią dynamikę składki przypisanej brutto w relacji do roku poprzedniego; liderami były kraje osiągające wartość składki poniżej 1 mld EUR, takie jak Malta (wzrost o 22,3%), Łotwa (o 9,3%) i Bułgaria (o 9,2%), jak i kraje osiągające wartość składki powyżej 100 mld EUR, takie jak Francja, Niemcy, Włochy. Ujemna dynamika składki wystąpiła m.in. w takich państwach jak Luksemburg (spadek o 24,0%), Portugalii (o 11,0%), Czechy (o 4,6%).

Tabl. 7. Składka przypisana brutto ubezpieczeń *life* na rynku wewnętrznym w krajach UE

Kraj	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
	w mld EUR									
Ogółem	645,3	713,6	624,6	648,4	661,4	625,1	612,9	636,8	678,7	687,3
Austria	7,2	7,2	7,4	7,4	7,6	7,0	6,5	6,5	6,8	6,8
Belgia	20,5	21,9	19,5	18,4	19,1	18,5	21,0	16,2	16,2	15,2
Bułgaria	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Chorwacja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Cypr	0,5	0,6	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Czechy	1,5	1,7	1,8	2,0	2,4	2,4	2,5	2,4	2,4	2,1
Dania	12,1	13,2	14,5	13,8	14,9	15,8	16,6	16,9	17,4	18,5
Estonia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Finlandia	11,8	11,9	12,5	12,9	15,2	14,5	16,0	17,7	18,7	19,5
Francja	139,6	136,5	121,9	137,6	143,4	124,1	113,3	118,8	128,9	135,7
Grecja	2,3	2,5	2,5	2,5	2,3	2,2	1,9	1,7	1,9	1,8
Hiszpania	23,3	23,4	27,2	29,1	27,3	29,7	26,6	25,9	25,2	25,6
Holandia	25,7	26,5	26,4	24,4	21,6	21,9	19,0	18,3	17,6	14,7
Irlandia	12,3	14,6	10,1	9,3	9,7	8,5	8,2	8,7	9,0	10,6
Litwa
Luksemburg	0,5	0,5	1,2	1,1	1,3	0,9	1,1	1,3	2,0	1,3
Łotwa	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Malta	0,4	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Niemcy	78,5	79,0	79,6	85,2	90,4	86,8	87,3	90,8	93,7	92,7
Polska	4,9	6,0	9,1	7,1	7,4	7,4	8,5	7,3	6,7	6,5
Portugalia	8,8	9,1	10,8	10,0	11,7	7,1	6,6	9,0	10,1	8,4
Rumunia	0,2	0,3	0,4	0,2	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
Słowacja	0,8	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Słowenia	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Szwecja	15,6	17,6	18,5	21,0	23,0	22,8	20,0	21,9	25,9	27,2
W. Brytania ^a	207,1	275,3	202,1	181,1	169,3	176,9	183,7	183,8	181,0	181,0
Węgry ^a	1,3	1,6	1,5	1,3	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4
Włochy	69,4	61,4	54,6	81,1	90,1	73,9	69,7	85,1	110,5	114,9

^a Dane szacunkowe.

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

Tabl. 8. Składka przypisana brutto *non-life* na rynku wewnętrznym w krajach UE

Kraj	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
	w mld EUR									
Ogółem	374,8	382,8	391,9	393,4	404,9	412,7	416,3	420,2	424,4	429,7
Austria	8,4	8,7	8,9	9,0	9,2	9,5	9,8	10,1	10,4	10,7
Belgia	8,5	8,9	9,2	9,4	9,6	10,1	10,4	10,7	10,8	11,0
Bułgaria	0,5	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8
Chorwacja	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
Cypr	0,6	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Czechy	2,8	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0	2,8	2,9	3,0	3,1
Dania	6,4	7,3	7,2	7,3	7,6	7,9	8,0	7,9	5,8	5,8
Estonia	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Finlandia	3,0	3,0	3,1	3,1	3,2	3,4	3,6	4,1	4,4	4,4
Francja	55,2	56,9	58,9	59,9	61,7	63,7	65,8	67,0	68,4	70,0
Grecja	2,1	2,5	2,6	2,9	2,9	2,7	2,3	2,1	1,9	1,7
Hiszpania	28,6	30,2	31,5	31,3	29,2	30,0	30,0	29,4	29,3	29,5
Holandia	47,9	48,5	52,1	53,3	56,3	56,8	56,2	57,2	56,3	57,7
Irlandia	3,8	3,6	3,3	3,1	3,0	2,9	2,7	2,6	5,0	5,2
Litwa
Luksemburg	0,5	0,6	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Łotwa	0,3	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Malta	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Niemcy	83,5	84,0	84,9	86,2	88,5	91,3	94,2	96,6	98,9	101,1
Polska	3,8	4,3	4,7	4,9	5,3	5,8	6,0	6,1	6,0	6,1
Portugalia	4,1	3,9	3,9	3,7	3,7	3,7	3,5	3,4	3,3	3,6
Rumunia	0,8	1,2	1,6	1,5	1,5	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5
Słowacja	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0
Słowenia	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Szwecja	7,7	7,4	7,6	6,1	6,5	6,3	4,6	5,6	6,4	5,7
W. Brytania ^a	66,3	66,5	66,5	67,0	71,5	71,4	73,1	72,8	73,4	73,4
Węgry ^a	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
Włochy	35,5	36,1	35,7	34,9	35,3	35,9	35,0	33,3	32,8	32,0

^a Dane szacunkowe.

Uwaga: Dane ogółem mogą różnić się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

W strukturze rynku ubezpieczeniowego krajów Unii Europejskiej ubezpieczenia *life* w ciągu ostatnich pięciu lat stanowiły około 60% ubezpieczeń ogółem mierzonych składką przypisaną brutto. Struktura polskiego rynku ubezpieczeniowego według działów ubezpieczeń była zróżnicowana w ciągu ostatnich lat. W 2012 r. była zbliżona do struktury rynku Unii Europejskiej, natomiast w 2015 r. udział ubezpieczeń życiowych w Polsce był o 11,3 p. proc. niższy niż średnio w Unii Europejskiej.

Na rynku ubezpieczeniowym krajów Unii Europejskiej przypis składki z ubezpieczeń *life* w 2015 r. zwiększył się w stosunku do 2014 r. Składka przypisana brutto w tych ubezpieczeniach wyniosła 687 mld EUR wobec 679 mld EUR przed rokiem (wzrost o 8,6 mld EUR).

W krajach UE wyższą dynamikę składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach *life* odnotowano między innymi we Francji (5,2%), i Irlandii (17,7%). Znaczący wzrost nastąpił również w krajach skandynawskich: Danii (6,2%), Szwecji (5,0%), i Finlandii (4,4%). Dynamika składki w ubezpieczeniach *life* krajów, które przystąpiły do Unii Europejskiej po 1 stycznia 2004 była zróżnicowana. Liderem wzrostu były niewielkie kraje pod względem zbioru składki, takie jak Bułgaria (14,7%), Chorwacja (11,2%), Rumunia (9,8%), Słowenia (5,8%). Czechy i Polska odnotowały spadek wartości tej składki.

Składka przypisana brutto w dziale *non-life* w krajach Unii Europejskiej wzrosła w ciągu roku o 8,6 mld EUR do poziomu 430 mld EUR w 2015 r. Wzrost składki przypisanej w segmencie *non-life* w stosunku do jej wartości w poprzednim roku w szczególności dotyczył Francji (2,4%), Niemiec (2,2%) i Holandii (2,5%). Równocześnie nastąpił wzrost w mniejszych krajach takich jak Portugalia (7,8%) i Irlandia (4,7%), a także w Bułgarii, Rumunii, Czechach i w Polsce. W niektórych krajach zanotowano zmniejszenie przypisu składki. Najwyższy spadek składki z ubezpieczeń *non-life* wystąpił w Szwecji (9,9%), we Włoszech (2,4%) i Grecji (7,4%).

Tabl. 9. Składka przypisana brutto w grupach ubezpieczeń działu *non-life* w krajach UE

Ubezpieczenia	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	w mld EUR									
Chorobowe	84,5	87,9	92,8	95,7	100,6	104,7	104,8	108,4	111,6	113,2
Wypadkowe	27,9	28,7	29,5	29,2	30,0	30,3	30,1	30,7	30,6	31,0
Komunikacyjne	118,2	119,5	118,9	116,4	117,5	121,2	122,3	122,0	119,4	119,9
Majątkowe	72,3	73,7	76,1	77,4	79,0	80,3	82,8	83,8	83,5	84,5
Ogólna OC	32,8	33,1	34,6	34,4	32,8	32,6	33,3	31,1	31,8	31,6
Morskie, lotnicze i transportowe	14,7	14,9	15,3	17,1	18,1	18,2	17,7	16,6	16,9	16,8
Pozostałe (w tym ochrony prawnej)	24,5	24,9	24,6	23,2	26,8	25,5	25,4	27,6	30,7	32,6

Źródło: dane *Insurance Europe*.

W latach 2006-2015 w strukturze zbioru składki zakładów ubezpieczeń reprezentowanych w Unii Europejskiej nastąpiły zmiany spowodowane spadkiem udziału składki z ubezpieczeń komunikacyjnych w dziale *non-life* z 31,5% do 27,9%. Zwiększył się natomiast udział składki z ubezpieczeń chorobowych z 22,5% do 26,3% co spowodowało, że ubezpieczenia chorobowe stanowią ponad jedną czwartą składki tego działu i są drugą największą grupą ubezpieczeń *non-life*. Stopa wzrostu ubezpieczeń zdrowotnych w 2015 r. w stosunku do 2006 r. wyniosła w Unii Europejskiej 134,0%, natomiast analogiczny wskaźnik wyniósł dla Polski 369,2%. Największym na rynku ubezpieczeń zdrowotnych krajem Unii Europejskiej po

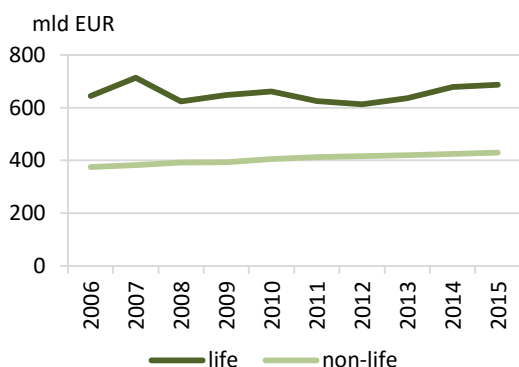
reformie systemu prywatnej opieki zdrowotnej z 2006 r.²⁹ stała się Holandia osiągając wartość składki przypisanej czterokrotnie większą od wartości tej składki w 2005 r. Udział Holandii w składce przypisanej brutto ubezpieczeń chorobowych wyniósł 36,2%, a Niemiec w tym okresie 32,5%. Udział ubezpieczeń majątkowych w ubezpieczeniach *non-life* w analizowanych latach był stabilny i wyniósł 19,7% w 2015 r. Udział pozostałych segmentów ubezpieczeń *non-life* w składce tego działu wynosi poniżej 10,0% i nie uległ zasadniczym wahaniom.

Jednym ze wskaźników poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest relacja składki przypisanej brutto przypadająca na jednego mieszkańca (*per capita*). Średni wskaźnik UE wyniósł 2 197 EUR, z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 1 352 EUR, na ubezpieczenia *non-life* – 845 EUR). W 2015 r. wskaźnik ten spośród krajów Unii Europejskiej był najwyższy w Finlandii i wyniósł 4 359 EUR (o 3,0% więcej niż przed rokiem), z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 3 562 EUR (wzrost o 4,0%), na ubezpieczenia *non-life* – 797 EUR (spadek o 1,4%). Polska znajduje się w gronie państw Unii Europejskiej, gdzie wskaźnik ten kształtuje się na niskim poziomie 329 EUR, łącznie dla działu I i II.

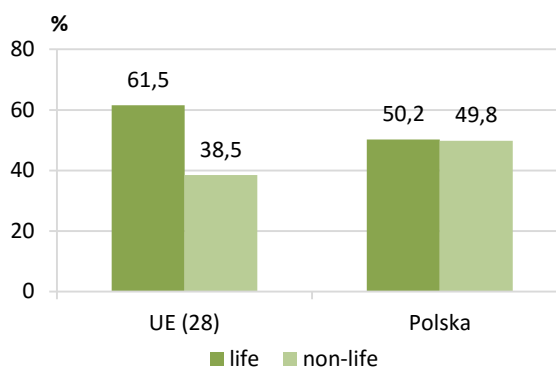
Miernikiem poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest także relacja składki przypisanej brutto do produktu krajowego brutto (wskaźnik penetracji). Średni wskaźnik UE wyniósł 7,6%, z tego na ubezpieczenia *life* przypadało 4,7%, na ubezpieczenia *non-life* – 2,9%. Najwyższy wskaźnik ogółem odnotowano również w Finlandii w wysokości 11,4%, tam też osiągnięto najwyższy wskaźnik w dziale *life*. Najbardziej zwiększyła się relacja składki do PKB w 2015 r. we Francji do 9,4% z 9,2% (o 0,2 p. proc.) oraz w Danii do 9,1% z 8,9% (o 0,2 p. proc.). Zanotowano spadek wskaźnika penetracji w takich krajach, jak Luksemburg (o 1,6 p. proc.), Belgia (o 0,4 p. proc.), Holandia (o 0,4 p. proc.) i Czechy (o 0,3 p. proc.).

²⁹ Insurance Europe, *CEA Statistics N°42 European Insurance In Figures, November 2010*, (2010), Bruksela, s. 21.

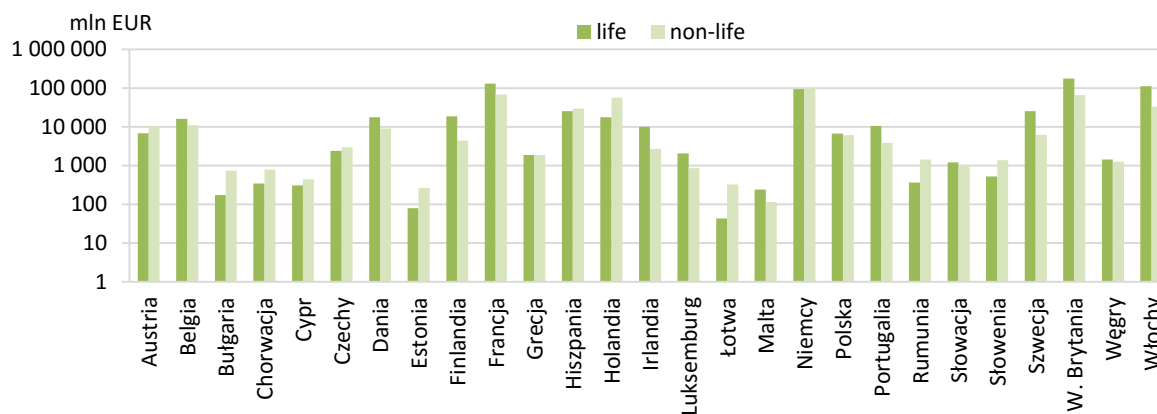
Wykres 21. Składka przypisana brutto w krajach UE

Wykres 22. Struktura składki przypisanej brutto w UE i w Polsce w 2015 r.

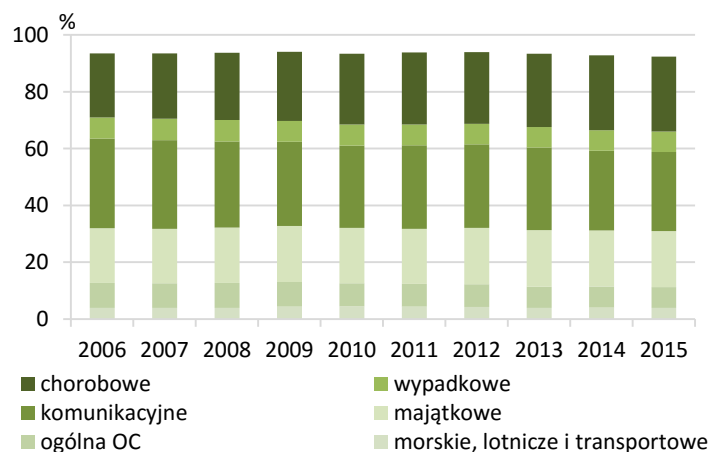

Wykres 23. Składka przypisana brutto w krajach UE w 2015 r. (w skali logarytmicznej)

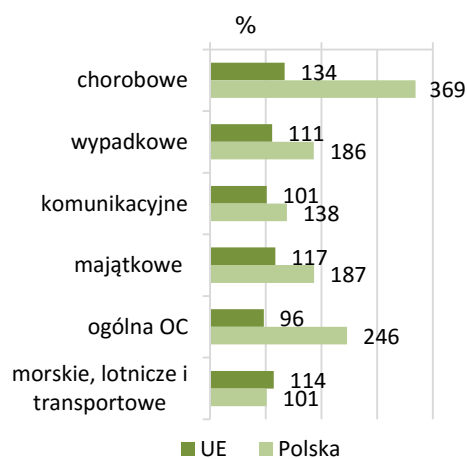

Uwaga: Brak danych dla Litwy.

Wykres 24. Struktura składki przypisanej brutto w dziale non-life w krajach UE

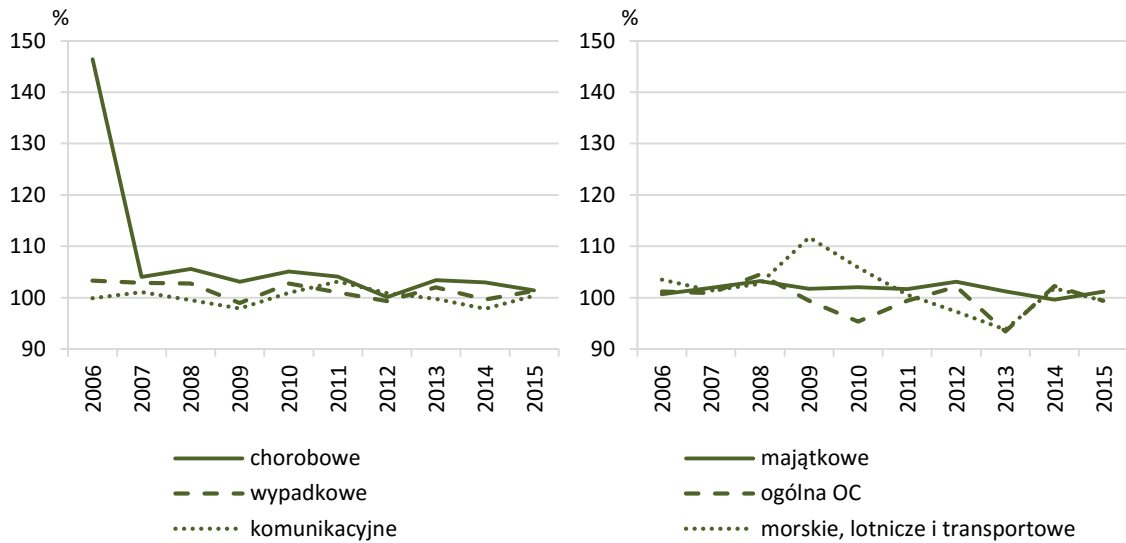

Wykres 25. Stopa wzrostu składki działy II w UE i w Polsce w 2015 r. w stosunku do 2006 r.

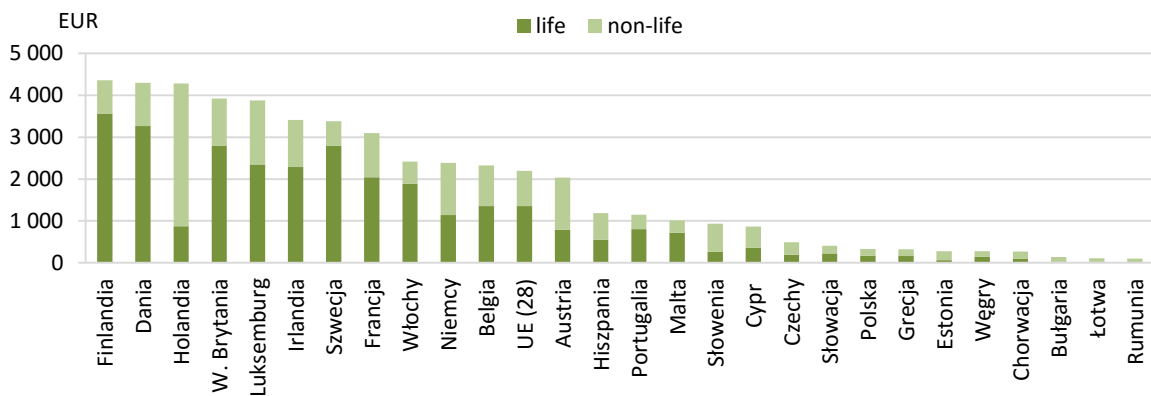

Źródło: dane Insurance Europe.

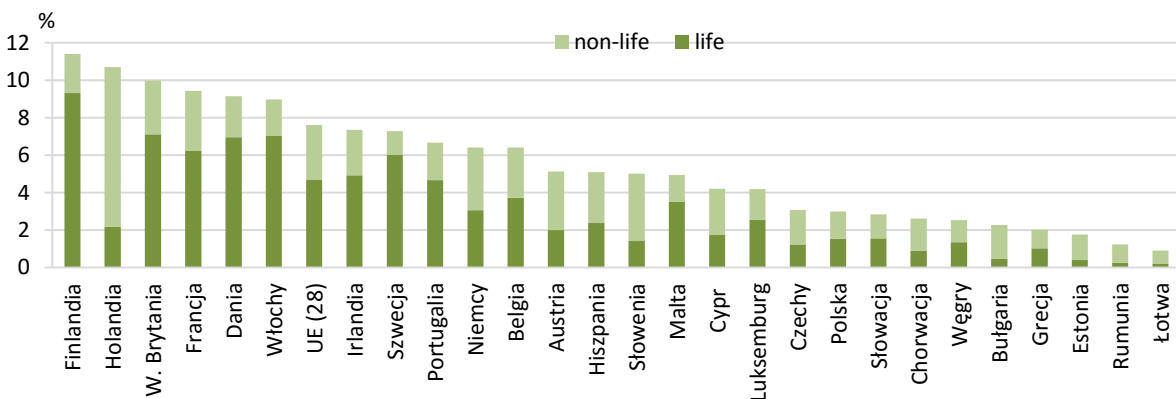
Wykres 26. Dynamika składki przypisanej brutto w dziale *non-life* w krajach UE
(analogiczny okres poprzedniego roku = 100)

Wykres 27. Składka *per capita* w krajach UE w 2015 r.

Wykres 28. Relacja składki przypisanej brutto do PKB w krajach UE w 2015 r.

Uwaga: brak danych dla Litwy.

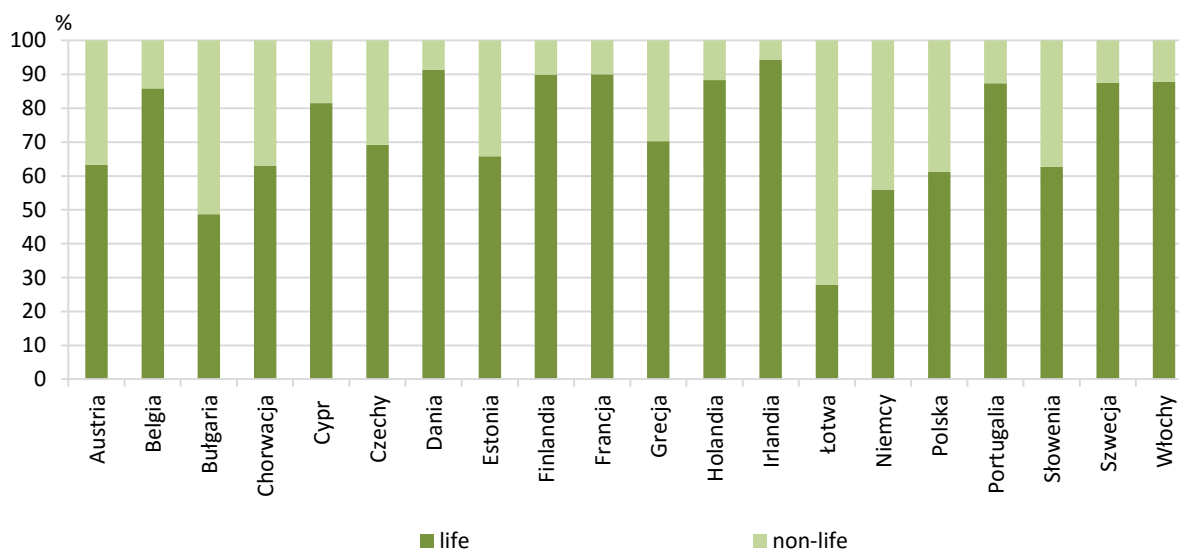
Źródło: dane *Insurance Europe*, Eurostat.

III.3. Portfel inwestycyjny zakładów ubezpieczeń

Ze względu na sposób tworzenia rezerw, zakłady ubezpieczeń mają obowiązek lokowania posiadanych zasobów finansowych w rentowne bezpieczne i płynne aktywa. W 2015 r. lokaty ogółem zakładów ubezpieczeń krajów UE wyniosły 9 168 mld EUR. Relacja zagregowanej wartości lokat ubezpieczeniowych w krajach Unii Europejskiej do łącznej wartości produktu krajowego brutto w tych krajach kształtowała się od 1,8%³⁰ na Łotwie, do 102,3% we Francji i 285,3% w Luksemburgu. W Polsce relacja ta ukształtowała się na poziomie 8,9%.

Na ogólną wartość lokat ubezpieczycieli w krajach UE, około 83,0% stanowiły lokaty zakładów ubezpieczeń *life*. Wyraźna przewaga wartości lokat ubezpieczeniowych *life* jest ogólną prawidłowością, która wynika z kapitałowego i długookresowego charakteru tych ubezpieczeń. Ubezpieczyciele w tym dziale tworzą znacznie większe rezerwy środków finansowych niż ubezpieczyciele prowadzący działalność w zakresie ubezpieczeń *non-life*. Na zróżnicowanie lokat wpływa również charakterystyka krajowego rynku ubezpieczeń dotycząca udziału ubezpieczeń *life* i *non-life* w ubezpieczeniach ogółem. Charakterystyczną cechą rynków rozwijających się i wschodzących jest niski udział ubezpieczeń *life* w ubezpieczeniach ogółem. Sytuacja taka wystąpiła na przykład na Łotwie, gdzie jedynie 20,6% składki ogółem pochodziło z ubezpieczeń *life*. Miało to wpływ na udział lokat z tego działu w lokatach ogółem w wysokości 27,8%. Odmienna sytuacja występuje w krajach rozwiniętych. Przykładem jest Szwecja, gdzie 82,6% udziału składki ubezpieczeń *life* w składce ogółem przełożyło się na 87,6% udział lokat *life* w lokatach ogółem.

Wykres 29. Struktura lokat ubezpieczycieli w wybranych krajach UE w 2015 r.

Uwaga: Ze względu na odmienną niż w pozostałych krajach UE specyfikę struktury lokat zakładów ubezpieczeń w Hiszpanii, nie uwzględniono jej w zestawieniu.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

³⁰ Dane *Insurance Europe*.

Tabl. 10. Lokaty zakładów ubezpieczeń w UE

Kraj	Life					Non-life				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015 ^a
	w mld euro									
Ogółem	6 128,4	6 654,2	6 873,2	7 453,2	7 581,0	1 257,7	1 371,3	1 397,2	1 499,3	1 536,9
Austria	54,0	53,6	54,2	54,5	54,3	28,4	29,7	30,5	31,0	31,5
Belgia	203,3	230,3	232,6	257,4	253,4	31,3	34,8	35,3	41,3	41,6
Bułgaria	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Chorwacja	1,9	2,1	2,2	2,4	2,6	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5
Cypr	1,6	1,6	1,6	1,5	1,6	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Czechy	9,4	10,2	10,6	10,7	9,9	4,0	4,2	4,2	4,4	4,4
Dania	219,9	232,1	227,4	249,1	244,4	20,1	20,3	19,6	23,2	23,2
Estonia	0,8	0,9	0,8	0,9	1,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Finlandia	120,0	130,1	141,6	122,7	126,5	11,7	12,5	13,3	14,0	14,2
Francja	1 487,0	1 667,7	1 743,6	1 935,1	2 009,1	179,3	188,5	194,5	208,8	222,3
Grecja	7,3	7,7	8,2	9,0	9,0	3,1	3,3	3,2	3,0	3,8
Hiszpania	166,7	173,0	180,1	182,1	185,0	40,1	41,2	42,0	42,2	42,5
Holandia	335,9	363,1	349,1	409,2	385,3	44,6	49,6	51,4	53,5	51,0
Irlandia	71,8	79,2	82,3	89,2	98,7	7,8	5,7	6,5	6,3	5,9
Litwa
Luksemburg ^a	93,4	109,7	120,0	140,2	140,2	7,1	7,0	7,6	8,4	8,4
Łotwa	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Malta ^a	1,8	2,0	1,9	3,2	3,2	1,8	2,0	0,3	0,3	0,3
Niemcy	840,0	937,0	945,3	986,6	983,6	618,1	682,9	683,0	751,5	774,2
Polska	19,8	22,1	22,3	23,2	22,8	10,6	12,2	12,5	13,8	14,4
Portugalia	44,0	45,0	45,4	46,7	45,4	7,5	7,8	7,6	6,5	6,6
Rumunia
Słowacja
Słowenia	2,3	2,4	2,4	3,9	4,2	1,9	2,0	2,0	2,1	2,5
Szwecja	267,5	295,4	323,9	365,4	382,1	54,4	55,3	56,3	57,8	54,1
W. Brytania ^a	1 736,9	1 831,8	1 887,5	2 004,1	2 004,1	107,4	132,1	144,0	146,8	146,8
Węgry ^a	5,2	5,2	5,4	5,4	5,4	1,4	1,3	1,4	1,5	1,5
Włochy	437,3	451,3	483,9	549,9	608,4	74,0	75,7	79,1	79,7	84,3

^a Dane szacunkowe.

Uwaga: Ze względu na odmienną niż w pozostałych krajach UE specyfikę struktury lokat zakładów ubezpieczeń w Hiszpanii, lokaty ogółem różnią się od sumy lokat *life* i *non-life*.

Dane ogółem różnią się od sumy danych dotyczących krajów ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: dane *Insurance Europe*.

W poszczególnych krajach udziały lokat *life* w stosunku w lokat ogółem były zróżnicowane. Na przykład, w Danii 91,3% lokat w 2015 r. przypadało na zakłady funkcjonujące w dziale *life*, podobna sytuacja była w Luksemburgu (94,3%). W Niemczech przewaga lokat ubezpieczycieli *life* nie była już tak wyraźna (56,0% lokat ogółem). W Polsce w 2015 r. udział lokat w ubezpieczeniach na życie wynosił 61,2% lokat ogółem.

IV. POLSKI RYNEK UBEZPIECZENIOWY

IV.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w Polsce

W dniu 31 grudnia 2015 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce miało pięćdziesiąt siedem zakładów ubezpieczeniowych (tyle samo, co przed rokiem). Działalność w ubezpieczeniach na życie (dział I) prowadziło dwadzieścia siedem towarzystw, a pozostałe ubezpieczenia osobowe i majątkowe (dział II) obsługiwało trzydzieści firm, w tym jeden zakład reasekuracji.

Notyfikację na działalność w Polsce, w ramach swobody świadczenia usług, na koniec 2015 r. posiadało 640 zagranicznych zakładów ubezpieczeń, a 26 zagranicznych zakładów prowadziło swoją działalność poprzez oddział³¹, w tym jeden zakład reasekuracji.

Większość firm ubezpieczeniowych miała formę organizacyjną spółki akcyjnej (dwadzieścia pięć w dziale I i dwadzieścia cztery w dziale II). Spośród ośmiu towarzystw ubezpieczeń wzajemnych (TUW), dwa prowadziły ubezpieczenia na życie, a sześć ubezpieczenia majątkowe. Pełny zakres ubezpieczeń w dziale I utrzymywało siedemnaście zakładów, cztery prowadziły ubezpieczenia w czterech grupach, sześć towarzystw prowadziło ubezpieczenia w trzech grupach.

W dziale II osiem największych towarzystw miało uprawnienia do prowadzenia ubezpieczeń bezpośrednich we wszystkich grupach. Większość zakładów przyjmowało do ochrony ryzyka sklasyfikowane w kilkunastu grupach. Ubezpieczenie choroby (grupa 2), ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych (grupa 9), ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (grupa 13) oraz ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych (grupa 16) – oferowało dwadzieścia sześć zakładów. Ubezpieczenia autocasco (grupa 3) i ubezpieczenia komunikacyjnej odpowiedzialności cywilnej OC (grupa 10) – dwadzieścia jeden zakładów. Działały także wyspecjalizowane zakłady w zakresie ryzyk finansowych, prawnych i ubezpieczeń chorobowych.

Przeciętne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń w 2015 r. wyniosło 35 490 osób i było niższe o 582 osoby niż rok wcześniej. Wśród zatrudnionych było 171 aktuariuszy, a ich liczba zmniejszyła się w ciągu roku o 2 osoby. Liczba agentów nieetatowych wyniosła 49 126 osób wobec 58 121 w roku poprzednim. Suma kosztów wynagrodzeń pracowników ponoszonych przez pracodawcę wyniosła 3 006 mln zł i zwiększyła się o 4,9% w stosunku do 2014 r.

W końcu grudnia 2015 r. w grupie 27 towarzystw prowadzących działalność w ubezpieczeniach na życie, 20 posiadało przeważający³², bądź stuprocentowy udział kapitału zagranicznego. W pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych 21 spośród 30 zakładów ubezpieczeń i reasekuracji wykazało większościowy udział

³¹ KNF, *Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2015 r.*, (7.04.2016 r.), Warszawa, s. 9.

³² Przynależność do odpowiedniej kategorii ustalona na podstawie przeważającego (ponad 50%) udziału w kapitale zakładowym.

zagranicznych właścicieli. W towarzystwach zorganizowanych w formie spółek akcyjnych dominował kapitał zagraniczny, TUW-y miały przewagę kapitału polskich udziałowców.

Obserwuje się wzrost znaczenia kapitału zagranicznego na polskim rynku ubezpieczeniowym w 2015 r. w stosunku do 2014 r. mierzony udziałem kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ubezpieczycieli. Obecnie zakłady ubezpieczeń z przewagą kapitału zagranicznego dominują liczebnie, zarówno w ubezpieczeniach na życie, jak i w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych. Podobnie, jak w poprzednich latach, najwyższy był udział kapitału austriackiego, niemieckiego, francuskiego, a także holenderskiego. W 2015 r. pojawił się w polskim sektorze ubezpieczeń kapitał z Wysp Dziewiczych (W. Brytania).

Tabl. 11. Kapitał zagraniczny w polskim sektorze ubezpieczeń według krajów pochodzenia w 2015 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Dział I	Dział II	Ogółem	Dział I	Dział II
	w tys. zł			w odsetkach		
Ogółem	3 930 952	1 732 720	2 198 232	100,0	100,0	100,0
Austria	1 268 400	409 276	859 124	32,3	23,6	39,1
Belgia	19 018	–	19 018	0,5	–	0,9
Cypr	3 000	–	3 000	0,1	–	0,1
Francja	667 337	513 540	153 797	17,0	29,6	7,0
Holandia	642 968	451 968	191 000	16,4	26,1	8,7
Irlandia	21 490	21 490		0,5	1,2	–
Japonia	58 239	–	58 239	1,5	–	2,6
Kanada	169 180	–	169 180	4,3	–	7,7
Luksemburg	30 707	15 547	15 160	0,8	0,9	0,7
Niemcy	835 277	174 281	660 996	21,2	10,1	30,1
Stany Zjednoczone	60 000	60 000		1,5	3,5	–
W. Brytania	153 812	86 618	67 194	3,9	5,0	3,1
Wyspy Dziewicze (W. Brytania)	1 525	–	1 525	0,0	–	0,1

Źródło: dane KNF.

W 2015 r. wartość kapitału podstawowego ubezpieczycieli na życie wyniosła 2 912,7 mln zł, w tym inwestorzy zagraniczni partycypowali w kwocie 1 732,7 mln zł, co stanowi 59,5% udziału w kapitale podstawowym. W dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych wartość kapitału podstawowego wyniosła 2 682,6 mln zł, z czego 2 198,2 mln zł stanowił kapitał zagraniczny. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym tego działu wyniósł 81,9%.

Funkcjonowanie rynku ubezpieczeniowego w warunkach globalizacji i konkurencji odzwierciedla stopień koncentracji rynku określany współczynnikiem koncentracji CR_x, czyli udziałem w rynku kolejnych x ubezpieczycieli. Pięć kolejno największych zakładów ubezpieczeń (CR₅), czyli udział pięciu największych towarzystw ubezpieczeniowych w składce

przypisanej brutto działu I pozostał w 2015 r. na poziomie roku poprzedniego – 56,7%, a w dziale II wzrósł z 68,3% do 69,9%. Wskaźnik CR5 (niezależnie od działu) wyniósł 48,2% składki ubezpieczeń ogółem, udział ten wzrósł o 1,7 p. proc. w stosunku do 2014 r.

Tabl. 12. Dynamika i struktura koncentracji składki

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Składka przypisana brutto w mln zł	57 122,8	62 627,1	57 866,6	54 927,0	54 816,9
Przypis składki w dziale I w mln zł	31 831,9	36 376,9	31 264,1	28 666,9	27 525,0
Przypis składki w dziale II w mln zł	25 290,9	26 250,2	26 602,5	26 260,1	27 291,9
Udział działu I w przypisie składki w %	55,7	58,1	54,0	52,2	50,2
Udział działu II w przypisie składki w %	44,3	41,9	46,0	47,8	49,8
Udział przypisu składki w PKB w %	3,8	3,9	3,5	3,2	3,0
Udział w PKB składki w dziale I w %	2,1	2,3	1,9	1,7	1,5
Udział w PKB składki w dziale II w %	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5

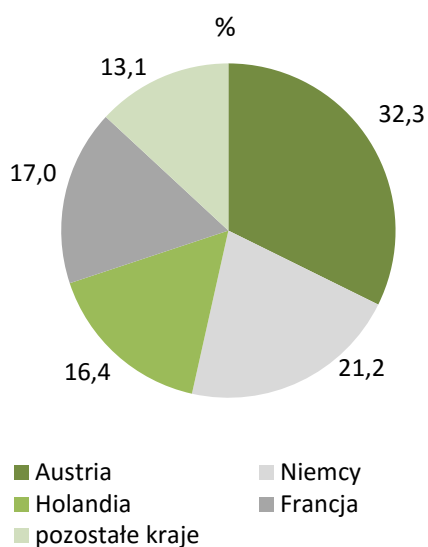
Źródło: dane KNF, dane GUS zrewidowane.

Wartość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w Polsce w 2015 r. była niższa o 0,2% w porównaniu z rokiem poprzednim (54 817 mln zł wobec 54 927 mln zł). Składka w dziale I (27 525 mln zł) zmniejszyła się o 4,0%, a składka w dziale II (27 292 mln zł) wzrosła o 3,9%. Relacja składki zebranej z ubezpieczeń majątkowych do składki ogółem zwiększyła się z 47,8% w 2014 r. do 49,8% w 2015 r.

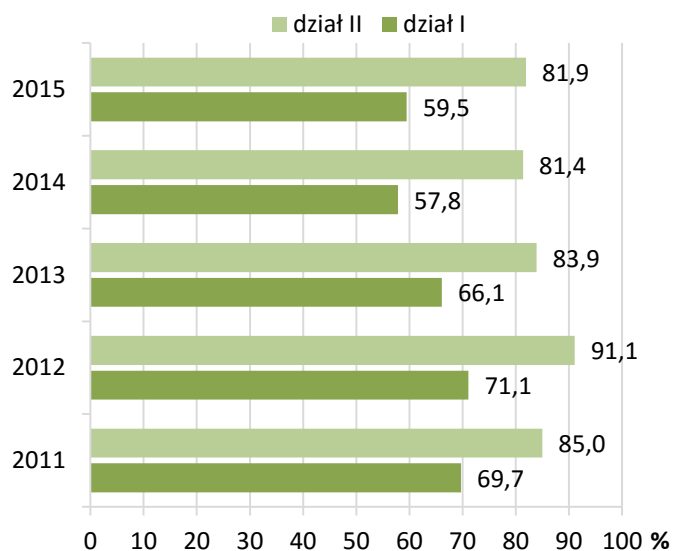
W 2015 r. wskaźnik penetracji ubezpieczeń, mierzony relacją wartości składki przypisanej brutto do produktu krajowego brutto (PKB) wyniósł 1,5% w grupie ubezpieczeń majątkowych (tyle samo co w roku poprzednim). W ubezpieczeniach na życie wskaźnik ten obniżył się w 2015 r. o 0,2 p. proc. w relacji do roku poprzedniego i osiągnął wartość 1,5%.

Miarą dojrzałości rynku ubezpieczeniowego jest kolejny miernik tj. wartość składki na mieszkańca. Począwszy od 2013 r. odnotowano coraz mniejszy zbiór składki z ubezpieczeń na życie, co spowodowało spadek wskaźnika przeciętnej składki na 1 mieszkańca Polski. W dziale tym wskaźnik zmniejszył się z kwoty 745 zł w 2014 r. do kwoty 716 zł w 2015 r. W dziale II, po spadku w 2014 r. do 682 zł, odnotowano wzrost przeciętnej składki na mieszkańca Polski w 2015 r. do 710 zł, czyli najwyższej wartości w ciągu ostatnich dziesięciu latach.

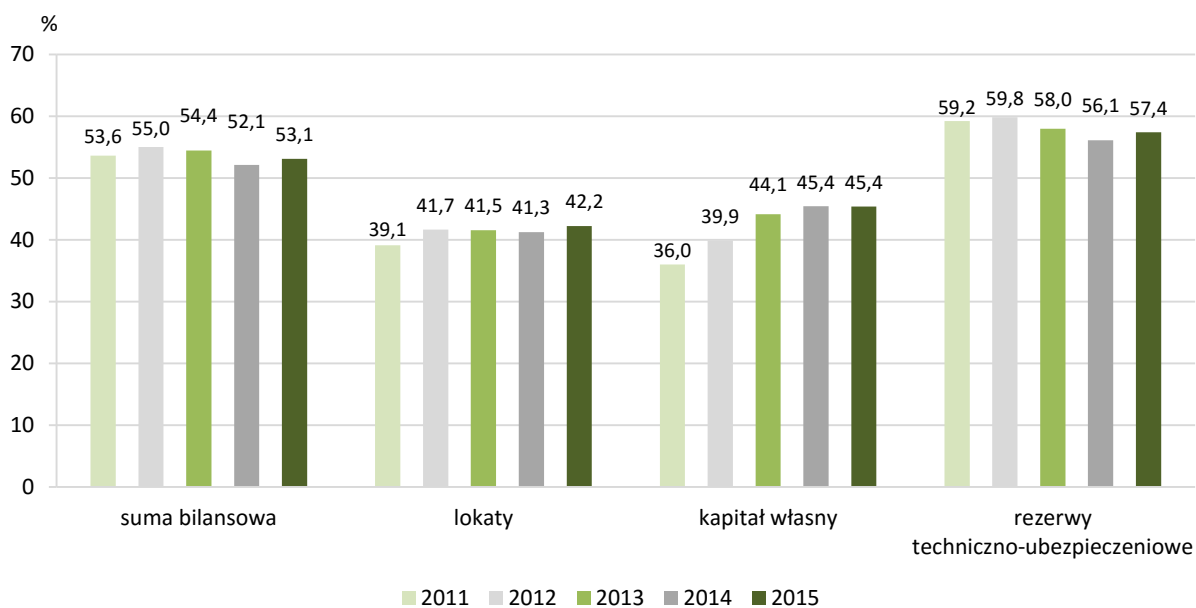
Wykres 30. Kapitał zagraniczny zakładów ubezpieczeń według krajów pochodzenia w 2015 r.

Wykres 31. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ubezpieczycieli

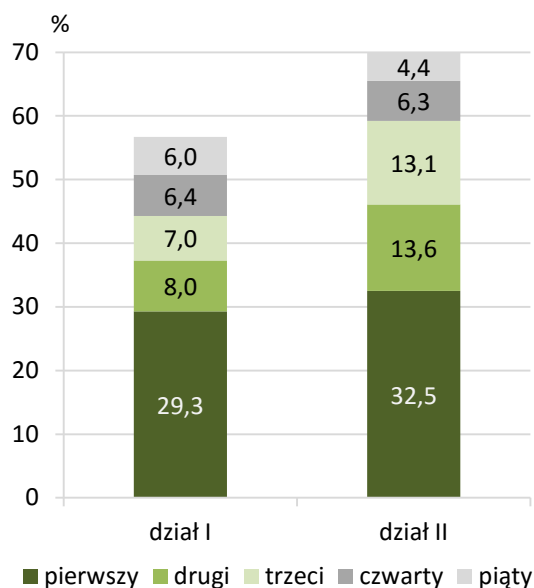

Wykres 32. Udział kapitału zagranicznego w sumie bilansowej, lokatach, kapitale własnym i rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych ubezpieczycieli ogółem

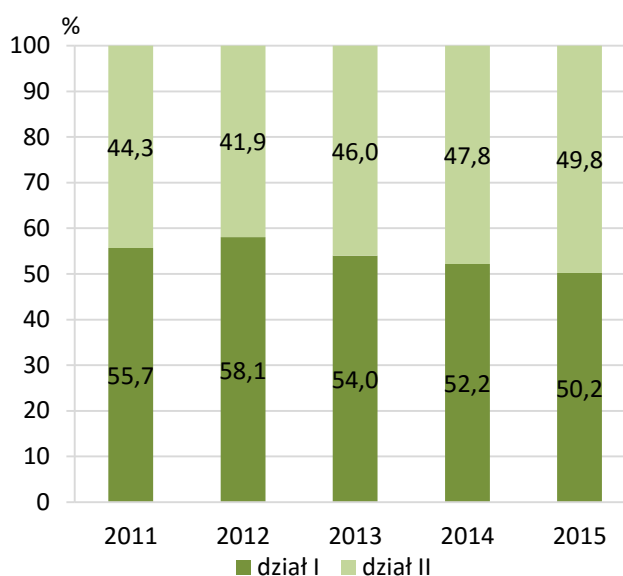
Źródło: dane KNF, obliczenia własne GUS.

Wykres 33. Koncentracja składki przypisanej brutto w pięciu największych zakładach ubezpieczeń w 2015 r.

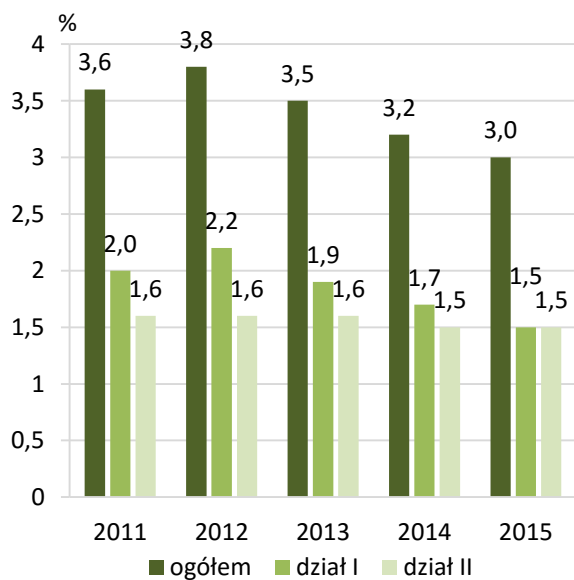

Źródło: dane KNF.

Wykres 34. Struktura zbioru składki według działów ubezpieczeń

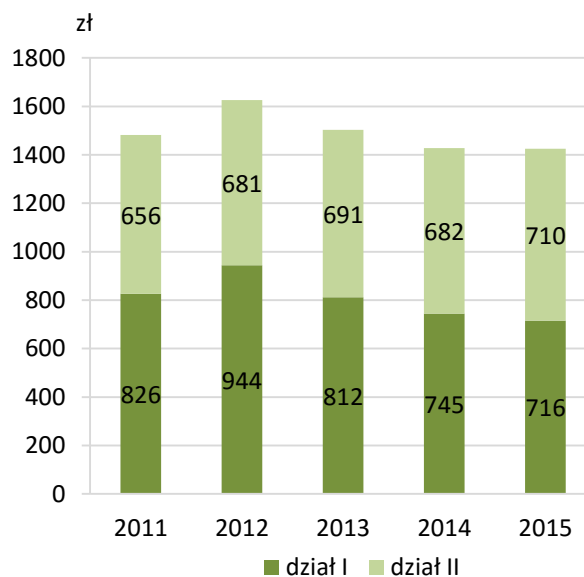

Wykres 35. Relacja składki przypisanej brutto do PKB (wskaźnik penetracji)

Źródło: dane KNF oraz GUS.

Wykres 36. Przeciętna składka per capita w Polsce

IV.2. Sytuacja zakładów ubezpieczeń według działów i grup ubezpieczeń

IV.2.1. Zakłady ubezpieczeń działu I

Wartość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń z działalności bezpośredniej w Polsce w 2015 r. była niższa o 1,8% w porównaniu z rokiem poprzednim (53 367 mln zł wobec 54 357 mln zł w 2014 r.). Składka w dziale I (27 505 mln zł) obniżyła się w stosunku do poprzedniego roku o 4,0%. Największą grupą pod względem zebranej składki były ubezpieczenia grupy trzeciej, tj. ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. W grupie tej zaobserwowano wzrost składki ubezpieczeniowej o 3,1% w stosunku do 2014 r. Kolejną grupą według kryterium wysokości zbioru składki były ubezpieczenia grupy pierwszej, tj. indywidualne i grupowe ubezpieczenia na życie. W grupie tej w 2015 r. składka z indywidualnych ubezpieczeń na życie wzrosła o 32,3%, a z grupowych ubezpieczeń na życie spadła o 39,9%.

Tabl. 13. Polisy i składki przypisane brutto według grup

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2011	2012	2013	2014	2015
Polisy w tys. sztuk					
Na życie (1)	7 289	7 195	6 979	7 360	8 562
Indywidualne na życie	6 925	6 796	6 601	6 506	7 730
Grupowe na życie	364	399	377	854	832
Posagowe i rentowe (2+4)	162	156	146	150	147
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	2 508	2 899	2 800	3 086	3 153
Wypadkowe i chorobowe (5)	10 440	11 184	10 890	13 964	15 781
Indywidualne wypadkowe i chorobowe	9 048	9 665	9 357	10 327	11 966
Grupowe wypadkowe i chorobowe	1 392	1 519	1 533	3 637	3 815
Wypłaty w tys. sztuk					
Na życie (1)	1 636	1 657	1 723	1 544	1 528
Na życie (okresowe wypłaty)	16	11	12	13	15
Na życie (jednorazowe wypłaty)	1 621	1 646	1 711	1 531	1 514
Posagowe i rentowe (2+4)	22	21	27	40	41
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	2 508	2 899	2 800	3 086	3 153
Wypadkowe i chorobowe (5)	1 441	1 559	1 713	1 786	1 881
Wypadkowe i chorobowe (okresowe wypłaty)	33	13	13	12	13
Wypadkowe i chorobowe (jednorazowe wypłaty)	1 408	1 546	1 699	1 774	1 869

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń działu I.

Źródło: dane KNF.

Liczba wystawionych polis w ubezpieczeniach bezpośrednich na życie w 2015 r. była wyższa od poziomu notowanego w 2014 r. Szczególnie zmniejszyła się liczba polis w ubezpieczeniach indywidualnych na życie i indywidualnych wypadkowych i chorobowych. W wymienionych segmentach wzrosła również liczba wypłat. Wartość świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej zmniejszyła się w ubezpieczeniach działu I o 4,9% do

19 354 mln zł, w tym świadczenia w grupie pierwszej były niższe o 23,1%, a w grupie trzeciej wyższe o 16,9% w porównaniu z 2014 r.

Tabl. 14. Składki przypisane brutto i świadczenia wypłacone brutto według grup w dziale I

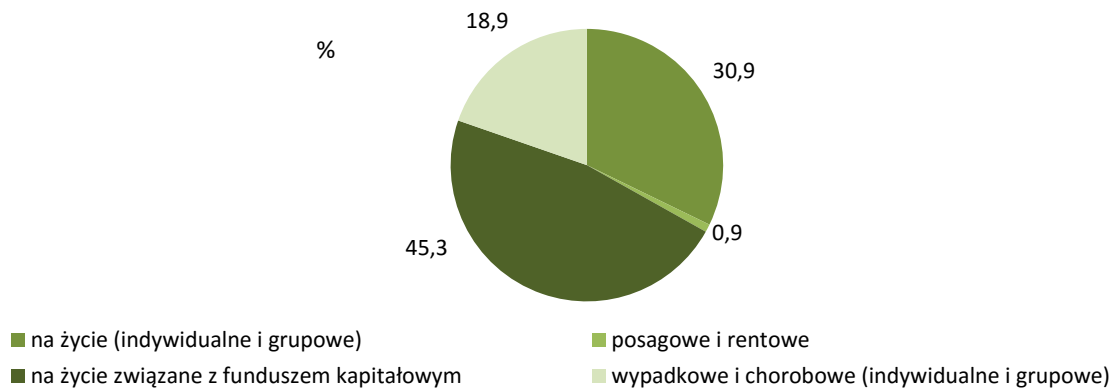
Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2011	2012	2013	2014	2015
Składka^a przypisana brutto w mln zł					
Na życie (1)	16 837	19 393	13 139	10 623	8 848
Indywidualne na życie	4 946	4 981	3 966	3 408	4 508
Grupowe na życie	11 890	14 411	9 173	7 216	4 340
Posagowe i rentowe (2+4)	219	216	220	228	248
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	10 307	12 046	13 052	12 600	12 996
Wypadkowe i chorobowe (5)	4 441	4 694	4 829	5 195	5 412
Indywidualne wypadkowe i chorobowe	1 184	1 256	1 298	1 354	1 812
Grupowe wypadkowe i chorobowe	3 257	3 437	3 531	3 841	3 600
Świadczenia^a wypłacone brutto w mln zł					
Na życie (1)	18 375	17 357	13 703	10 560	8 068
Na życie (okresowe wypłaty)	28	11	15	6	16
Na życie (jednorazowe wypłaty)	18 347	17 346	13 688	10 554	8 053
Posagowe i rentowe (2+4)	192	190	191	195	199
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3)	5 792	6 639	7 410	7 682	8 982
Wypadkowe i chorobowe (5)	1 695	1 719	1 777	1 915	2 105
Wypadkowe i chorobowe (okresowe wypłaty)	33	7	8	7	7
Wypadkowe i chorobowe (jednorazowe wypłaty)	1 662	1 712	1 769	1 908	2 098

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń działu I.

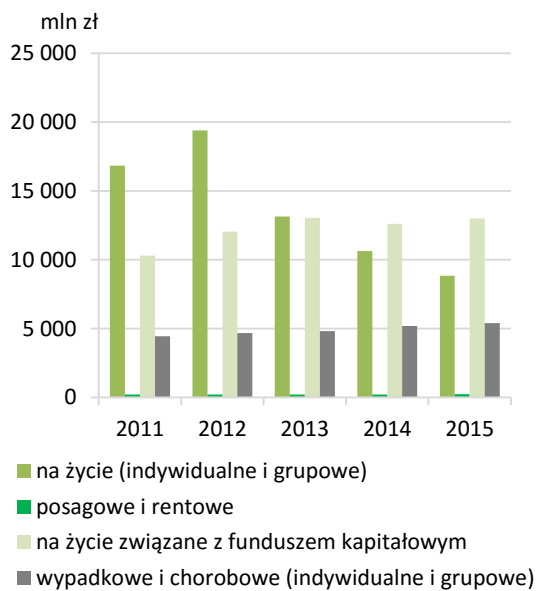
Źródło: dane KNF.

W dziale I w strukturze przypisanej składki brutto przewagę stanowiły osoby ubezpieczone grupowo. Dominującą grupą pod względem udziału liczby ubezpieczonych osób grupowo do liczby osób ogółem w danej grupie były ubezpieczenia na życie (grupa 1 działu I), w których 17 144 tys. osób spośród 24 874 tys. osób miało ubezpieczenia grupowe. Kolejną grupą według tego kryterium były ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, w których 19 833 tys. osób, tj. 62,4% liczby ubezpieczonych w tej grupie – było ubezpieczonych grupowo. Nieliczną grupę osób ubezpieczonych stanowiły osoby z ubezpieczeniem posagowym i rentowym (grupa 2 i 4 działu I), których było 150 tys.

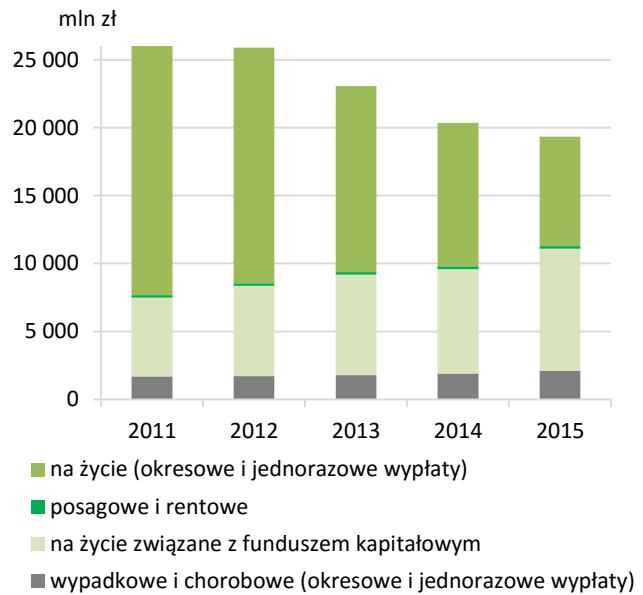
Wykres 37. Struktura składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach bezpośrednich działu I w 2015 r.

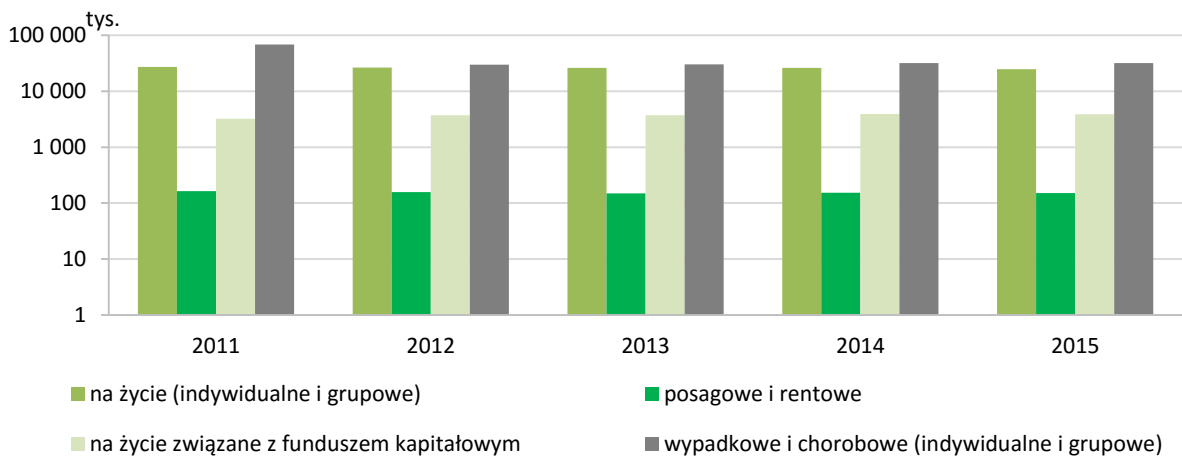
Wykres 38. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu I

Wykres 39. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu I

Wykres 40. Liczba ubezpieczonych osób w ubezpieczeniach działu I (w skali logarytmicznej)

Źródło: dane KNF.

IV.2.2. Zakłady ubezpieczeń działu II

W dziale II w 2015 r. składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej wzrosła o 0,6% do poziomu 25 863 mln zł w porównaniu z wielkością składki tego działu przed rokiem. Udział ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (grupa 3) w składce przypisanej brutto działu II wyniósł 21,1%, a ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10) stanowił 31,5%. Udział ubezpieczeń majątkowych (grupa 8 i 9) i ubezpieczeń osobowych (grupa 1 i 2) w składce przypisanej brutto działu II wyniósł odpowiednio 20,9%, i 8,2%.

Tabl. 15. Polisy i wypłaty w dziale II według grup

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2011	2012	2013	2014	2015
Polisy w tys. sztuk					
Osobowe (1+2)	11 410	11 444	11 293	11 930	12 684
Komunikacyjne (3+10)	24 344	24 449	24 660	25 054	26 276
w tym obowiązkowe	18 969	19 236	19 316	19 565	20 434
Majątkowe (8+9)	17 712	18 279	20 219	21 609	22 268
Finansowe (14+15+16)	564	612	535	1 202	1 400
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	52	61	59	59	64
Pozostałe (13+17+18)	18 364	19 000	19 729	24 273	29 446
Wypłaty w tys. sztuk					
Osobowe (1+2)	1 438	1 464	1 470	1 476	1 453
Komunikacyjne (3+10)	1 870	1 720	1 729	2 053	2 348
w tym obowiązkowe	1 055	977	1 000	1 209	1 420
Majątkowe (8+9)	538	516	568	620	683
Finansowe (14+15+16)	54	63	76	80	56
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	19	11	10	9	25
Pozostałe (13+17+18)	533	535	549	583	638

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń działu II.

Źródło: dane KNF.

W końcu 2015 r. liczba polis czynnych w ubezpieczeniach komunikacyjnych zakładów ubezpieczeń wynosiła 5 565 tys. polis w grupie 3 (AC) oraz 20 710 tys. polis w grupie 10 (w tym 20 434 tys. polis w obowiązkowych ubezpieczeniach OC posiadaczy pojazdów mechanicznych). W ciągu 2014 r. liczba polis zwiększyła się o 6,4% (grupa 3) i o 3,1% (grupa 10).

Składka przypisana brutto z ubezpieczeń komunikacyjnych grupy 3 i 10 w 2015 r. wyniosła 13 614 mln zł i zwiększyła się o 282 mln zł (o 2,1%) w stosunku do 2014 r., a ubezpieczenia te stanowiły 52,6% składki ogółem działu II. W analizowanym okresie struktura składki z ubezpieczeń komunikacyjnych nie uległa zasadniczym zmianom. Wpływy z tytułu

ubezpieczeń grupy 10 (OC) wyniosły 8 158 mln zł (59,9% składki z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych) i były wyższe od składki z ubezpieczeń grupy 3.

W 2015 r. zakłady ubezpieczeń zrealizowały: 2 348 tys. wypłat z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych, czyli o 295 tys. więcej niż w 2014 r.; 683 tys. wypłat z tytułu ubezpieczeń majątkowych i 1 453 tys. wypłat z tytułu ubezpieczeń osobowych.

Łączna wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wyniosła 15 149 mln zł, czyli o 11,8% więcej w stosunku do poprzedniego roku, z tego 10 665 mln zł stanowiły odszkodowania z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych, 2 331 mln zł odszkodowania z tytułu ubezpieczeń majątkowych i 453 mln zł odszkodowania z tytułu ubezpieczeń osobowych.

Tabl. 16. Składki przypisane brutto i odszkodowania wypłacone brutto w dziale II według grup

Rodzaj ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2011	2012	2013	2014	2015
Składka ^a przypisana brutto w mln zł					
Osobowe (1+2)	1 681	1 791	1 915	1 995	2 124
Komunikacyjne (3+10)	14 363	14 558	13 786	13 332	13 614
w tym obowiązkowe	8 428	8 736	8 254	7 849	7 930
Majątkowe (8+9)	4 816	5 150	5 557	5 361	5 394
Finansowe (14+15+16)	1 612	1 501	1 841	2 112	1 616
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	313	346	349	364	301
Pozostałe (13+17+18)	2 016	2 301	2 482	2 547	2 814
Odszkodowania ^a wypłacone brutto w mln zł					
Osobowe (1+2)	488	484	458	447	453
Komunikacyjne (3+10)	9 167	8 887	9 009	9 473	10 665
w tym obowiązkowe	5 273	5 282	5 340	5 656	6 589
Majątkowe (8+9)	2 340	2 448	2 036	1 971	2 331
Finansowe (14+15+16)	394	846	866	588	433
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	218	260	175	141	189
Pozostałe (13+17+18)	878	851	872	924	1 077

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń działu II.

Źródło: dane KNF.

Składka przypisana brutto wszystkich grup ubezpieczeń działu II zawartych przez gospodarstwa domowe zmniejszyła się do 12 737 mln zł w 2015 r. (12 696 mln zł w 2014 r.). Składka przypisana brutto od przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji finansowych zmniejszyła się do 12 224 mln zł w 2015 r. (12 247 mln zł w 2014 r.). W 2015 r. w ubezpieczeniach komunikacyjnych składka w ubezpieczeniach zawartych przez gospodarstwa domowe była o 78,1 mln zł niższa niż przed rokiem, a zawartych w sektorze przedsiębiorstw i instytucji finansowych wyższa o 366 mln zł. W ubezpieczeniach majątkowych nastąpił niewielki wzrost składki o 12,2 mln zł w ubezpieczeniach zawartych przez gospodarstwa domowe, a spadek o 20,2 mln zł zawartych w sektorze przedsiębiorstw

niefinansowych i instytucji finansowych. Składka w ubezpieczeniach osobowych gospodarstw domowych była o 92,0 mln zł wyższa niż przed rokiem, a w sektorze przedsiębiorstw i instytucji finansowych o 41,5 mln zł. W pozostałych grupach ubezpieczeń działu II (grupa 13, 17, 18) sprzedaż polis dla gospodarstw domowych skutkowałą wzrostem składki o 8,1 mln zł, a w przedsiębiorstwach o 41,9 mln zł.

Składka przypisana brutto przypadająca na pozostałe sektory zmniejszyła się do 902 mln zł w 2015 r. Największy udział w tej składce, w wysokości 65,2%, należał do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Tabl. 17. Składki przypisane brutto w dziale II według grup w wybranych sektorach gospodarki

Ubezpieczenia (działalność bezpośrednia)	2011	2012	2013	2014	2015
Składka^a przypisana brutto w sektorze gospodarstw domowych^b w mln zł					
Osobowe (1+2)	847	840	910	889	981
Komunikacyjne (3+10)	9 582	9 413	8 867	8 501	8 423
w tym obowiązkowe	6 488	6 497	6 062	5 765	5 727
Majątkowe (8+9)	2 084	2 215	2 303	2 383	2 395
Finansowe (14+15+16)	32	31	42	62	112
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	78	79	86	81	7
Pozostałe (13+17+18)	589	650	719	780	819
Składka^a przypisana brutto w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji finansowych^c w mln zł					
Osobowe (1+2)	764	858	938	1 054	1 095
Komunikacyjne (3+10)	4 432	4 897	4 686	4 604	4 970
w tym obowiązkowe	1 799	2 117	2 067	1 976	2 057
Majątkowe (8+9)	2 533	2 726	3 021	2 779	2 758
Finansowe (14+15+16)	1 520	1 425	1 762	2 016	1 495
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	214	244	252	273	251
Pozostałe (13+17+18)	1 245	1 430	1 529	1 521	1 654
Składka^a przypisana brutto w pozostałych sektorach^d w mln zł					
Osobowe (1+2)	70	93	67	53	48
Komunikacyjne (3+10)	350	249	234	227	221
w tym obowiązkowe	141	122	125	107	146
Majątkowe (8+9)	200	209	233	200	241
Finansowe (14+15+16)	61	44	37	33	9
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12)	21	23	10	10	43
Pozostałe (13+17+18)	182	221	234	246	341

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń działu II.

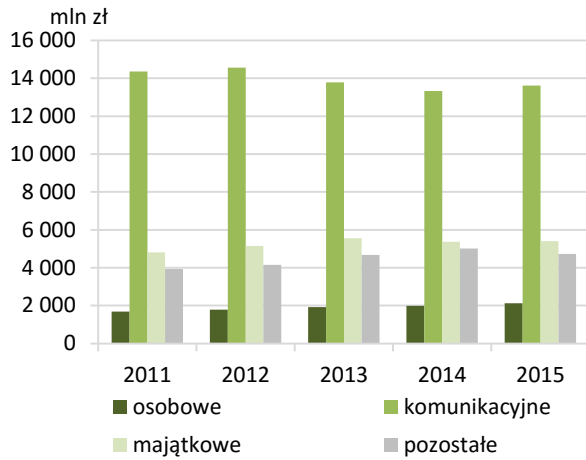
^b Do roku 2014 dane dla kategorii „osoby fizyczne”.

^c Do roku 2014 dane dla kategorii „przedsiębiorstwa”.

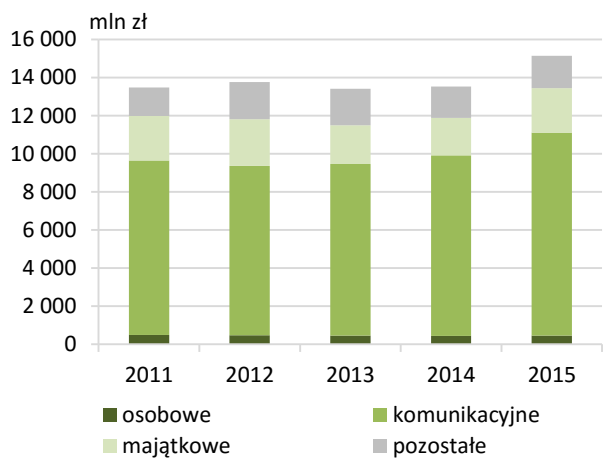
^d Sektor instytucji rządowych i samorządowych, sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych oraz sektor zagranica.

Źródło: dane KNF.

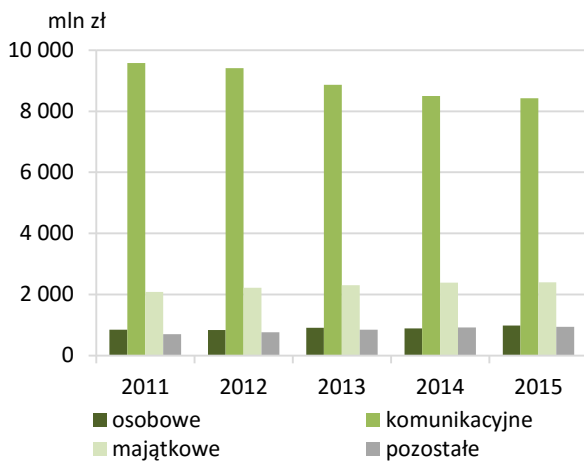
Wykres 41. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II

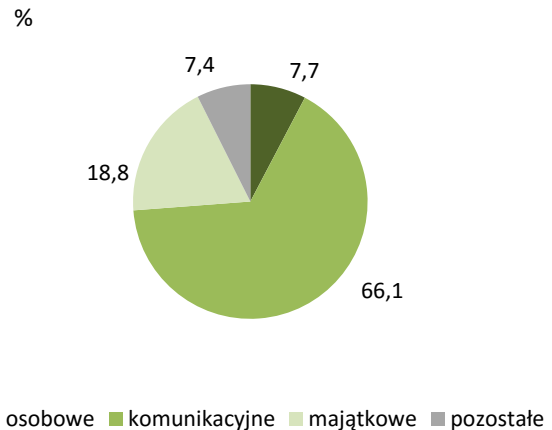
Wykres 42. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu II

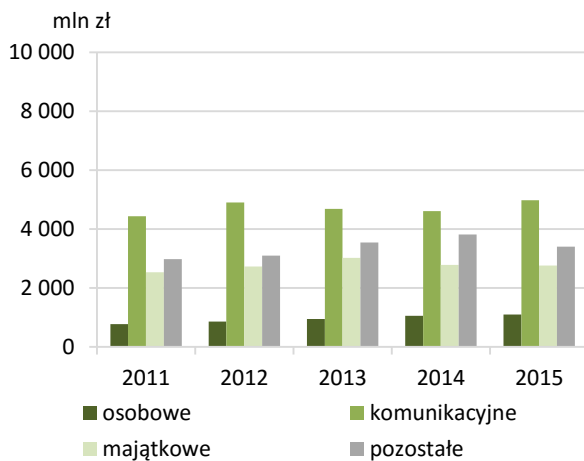
Wykres 43. Składka przypisana brutto działu II – gospodarstwa domowe

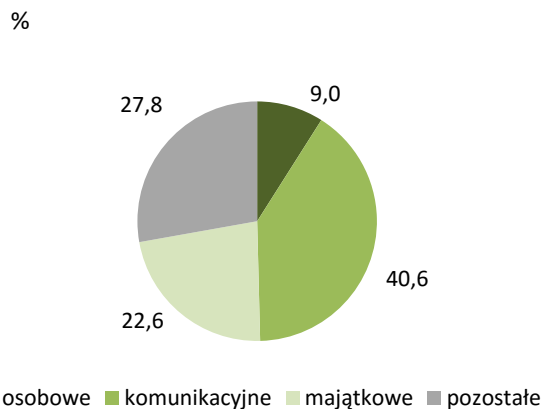
Wykres 44. Struktura składki przypisanej brutto działu II – gospodarstwa domowe

Wykres 45. Składka przypisana brutto działu II – przedsiębiorstwa

Wykres 46. Struktura składki przypisanej brutto działu II – przedsiębiorstwa

Źródło: dane KNF.

IV.3. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń

W 2015 r. wynik techniczny ogółu zakładów ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 3 091 mln zł przy 4 065 mln zł przed rokiem. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie wyniósł 2 845 mln zł, a ubezpieczeń majątkowych 246 mln zł. W roku 2014 było to odpowiednio 3 280 mln zł i 786 mln zł. Zysk techniczny w 2015 r. osiągnęło 35 ubezpieczycieli, z tego 21 w dziale I oraz 14 w dziale II. Stratę techniczną wykazało 22 towarzystw (6 w dziale I oraz 16 w dziale II). Wynik techniczny zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 3 245 mln zł, a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych odniósł stratę na poziomie 154 mln zł. Składka przypisana brutto zebrana przez ubezpieczycieli zorganizowanych w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych wyniosła 1 586 mln zł i w porównaniu z 2014 r. wzrosła o 9,7%. Wartość odszkodowań i świadczeń brutto wypłaconych przez tych ubezpieczycieli wzrosła do 715 mln zł, tj. o 12,0%.

Tabl. 18. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń

Wyszczególnienie	Dział I					Dział II				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	w mln zł									
Składki	31 530	35 346	30 448	28 037	27 232	20 540	22 229	22 138	21 788	21 502
Przychody z lokat	4 009	5 453	5 415	4 630	4 479	x	x	x	x	x
Niezrealizowane zyski z lokat	1 571	4 702	2 245	2 626	1 758	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	x	x	x	x	x	392	504	405	449	400
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	259	578	510	618	682	x	x	x	x	x
Odszkodowania i świadczenia	25 576	25 382	22 692	19 971	19 324	13 199	14 288	13 536	13 592	13 549
Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-2 873	160	-2 275	-1 690	-1 466	x	x	x	x	x
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	-952	7 523	5 042	4 315	1 500	x	x	x	x	x
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 541	6 345	6 047	6 384	6 248	6 654	7 051	7 013	7 345	7 627
Koszty działalności lokacyjnej	2 547	1 057	1 462	963	1 567	x	x	x	x	x
Niezrealizowane straty na lokatach	4 047	1 393	2 013	1 539	2 835	x	x	x	x	x
Wynik techniczny ubezpieczeń	3 347	3 127	3 008	3 280	2 845	298	665	1 257	786	246

Źródło: dane KNF.

Działalność w zakresie ubezpieczeń komunikacyjnych przynosiła stratę techniczną w latach 2014-2015, podobnie jak w latach 2008-2011. Ubezpieczenia komunikacyjne przyniosły stratę techniczną w wysokości 1 180 mln zł w 2015 r., wobec 535 mln zł straty w roku poprzednim. Do straty technicznej przyczyniło się powstanie straty w grupie 3 w wysokości 124 mln zł wobec 248 mln zł zysku w 2014 r. Natomiast strata techniczna w grupie 10 uległa zwiększeniu z wartości 783 mln zł w 2014 r. do 1 056 mln zł w 2015 r. Jest to rekordowa strata w tej grupie w całej historii działalności zakładów ubezpieczeń w Polsce. Należy zauważyć, że ze względu na dominujący udział ubezpieczeń komunikacyjnych w portfelu ubezpieczeń majątkowych, wynik z działalności w ubezpieczeniach komunikacyjnych w decydującym stopniu wpływa na łączny wynik techniczny działu II. Na dodatni wynik techniczny tego działu w 2015 r. miał wpływ wynik grupy 13 (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej), który wzrósł z wartości 139 mln zł do 269 mln zł. Ponadto poziom zysku technicznego działu II zależał od wyniku grupy 1 (ubezpieczenia wypadku) w wysokości 354 mln zł, grupy 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami) w wysokości 391 mln zł, a także grupy 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych) w wysokości 194 mln zł.

Tabl. 19. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń

Wyszczególnienie	Dział I					Dział II				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	w mln zł									
Wynik techniczny	3 347	3 127	3 008	3 280	2 845	298	665	1 257	786	246
Przychody z lokat	x	x	x	x	x	4 309	3 966	6 249	4 228	3 657
Nie zrealizowane zyski z lokat	x	x	x	x	x	227	342	212	438	319
Przychody z lokat netto przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	259	578	510	618	682	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	x	x	x	x	x	392	504	405	449	400
Koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x	581	448	540	432	639
Nie zrealizowane straty na lokatach	x	x	x	x	x	234	162	177	411	363
Wynik finansowy brutto	3 567	3 654	3 450	3 586	3 541	3 428	3 879	6 596	4 061	2 865
Wynik finansowy netto	2 919	2 968	2 810	2 963	3 046	3 085	3 333	6 109	3 719	2 574

Źródło: dane KNF.

Łączny wynik finansowy brutto sektora ubezpieczeń wyniósł 6 406 mln zł i był o 1 241 mln zł niższy w porównaniu z wynikiem z 2014 r. Wynik zakładów ubezpieczeń zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 6 519 mln zł i spadł o 14,2%, a zakłady w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych zanotowały stratę brutto w wysokości 113 mln zł. W dziale I towarzystwa wypracowały łączny wynik finansowy brutto w wysokości 3 541 mln zł, wynik ten był o 44,3 mln zł niższy niż przed rokiem. W dziale II wynik w kwocie

2 865 mln zł był niższy o 1 196 mln zł. Mniej korzystny wynik finansowy brutto ubezpieczycieli majątkowych był spowodowany zmniejszeniem o 539 mln zł wyniku technicznego. O pogorszeniu wyniku finansowego brutto tych towarzystw zdecydowały także mniejsze przychody z lokat, które zmniejszyły się z 4 228 mln zł do 3 657 mln zł w 2015 r.

Podatek dochodowy obciążający ubezpieczycieli ogółem w wysokości 787 mln zł zmniejszył się o 178 mln zł w porównaniu z 2014 r. Na wynik finansowy netto w kwocie 5 620 mln zł złożył się wynik ubezpieczycieli w dziale I – 3 046 mln zł (wyższy niż przed rokiem o 83,2 mln zł) i towarzystw w dziale II – 2 574 mln zł (niższy o 1 145 mln zł). Zyski netto wygospodarowało 39 towarzystw, z tego 21 w dziale I, 18 w dziale II, a stratę poniosło 18 zakładów ubezpieczeń, z tego 6 w dziale I oraz 12 w dziale II.

Tabl. 20. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń i normy ostrożnościowe

Wyszczególnienie	Dział I					Dział II				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	w mln zł									
Suma bilansowa	89 874	99 921	101 366	105 312	102 826	56 242	62 770	65 862	73 166	77 452
Wartości niematerialne i prawne	175	186	227	368	397	411	479	662	746	934
Lokaty, w tym papiery wartościowe:	47 309	49 283	45 464	45 178	41 778	45 474	51 762	53 525	59 116	61 933
o zmiennej kwocie dochodu	5 035	6 776	6 721	7 117	7 389	3 527	9 753	15 142	15 902	16 414
o stałej kwocie dochodu	29 931	30 799	28 400	29 674	27 485	28 276	26 290	25 327	26 141	28 935
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	37 465	45 105	49 828	53 989	55 443	x	x	x	x	x
Należności	1 062	1 199	1 336	1 241	882	5 454	5 690	6 181	7 179	6 826
Kapitał własny, w tym:	12 761	14 769	12 787	12 983	12 427	18 141	21 410	20 756	21 580	21 650
podstawowy	2 883	2 926	3 150	2 989	2 913	2 913	2 595	2 636	2 650	2 683
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	73 020	81 114	83 731	86 563	86 521	36 304	40 051	43 134	46 451	50 653
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	932	1 194	433	168	147	1 132	1 485	1 419	1 372	1 260
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	2 577	2 079	3 018	3 779	2 527	3 467	3 605	4 501	8 158	9 413
	Wskaźniki w %									
Wskaźnik monitorowania działalności	318,3	355,8	298,3	295,5	274,2	384,9	467,2	416,9	391,5	382,0
Wskaźnik pokrycia rezerw	107,9	111,2	111,0	111,7	111,0	124,1	126,9	121,7	123,4	118,9
Współczynnik wypłacalności	37,7	39,2	38,2	42,0	41,0	66,6	79,8	72,9	70,3	69,9

Źródło: dane KNF.

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń ogółem na koniec grudnia 2015 r. wyniosła 180 278 mln zł (wzrost w ciągu roku o 1,0%), z tego na dział I przypadało 102 826 mln zł (o 2,4% mniej niż przed rokiem), na dział II – 77 452 mln zł (o 5,9% więcej). Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń zorganizowanych w formie spółek akcyjnych na koniec grudnia 2015 r. wyniosła 176 961 mln zł (wzrost o 0,8%), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 3 317 mln zł (o 11,8% więcej niż w końcu 2014 r.). Na towarzystwa ubezpieczeń na życie przypadało 57,0% aktywów ogółem (spadek o 2,0 p. proc.), na towarzystwa ubezpieczeń majątkowych 43,0% (wzrost o 2,0 p. proc.).

Ważną pozycją aktywów dla zakładów ubezpieczeń są lokaty. Lokaty środków własnych zakładów ubezpieczeń ogółem na koniec grudnia 2015 r. wyniosły 103 710 mln zł i zmniejszyły się w ciągu roku o 0,6%. Lokaty w ubezpieczeniach na życie spadły do 41 778 mln zł (o 7,5% mniej niż w końcu 2014 r.), w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych wzrosły do poziomu 61 933 mln zł (o 4,8%). W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń na życie zwiększyły się lokaty w papiery o zmiennej kwocie dochodu (udziały, akcje, certyfikaty inwestycyjne) o 271 mln zł w stosunku do 2014 r., a zmniejszyły się lokaty w dłużne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu o 2 189 mln zł, a także lokaty terminowe w instytucjach kredytowych o 1 303 mln zł. W dziale II wartość innych lokat finansowych wzrosła do 51 005 mln zł, na co wpłynął wzrost zaangażowania o 512 mln zł w papiery o zmiennej kwocie dochodu (udziały, akcje, certyfikaty inwestycyjne). Nastąpił również wzrost wartości udziałów, akcji i papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu, o 2 794 mln zł. Utrzymało się, podobnie jak w poprzednich okresach sprawozdawczych, znacznie większe zaangażowanie ubezpieczycieli działu II w udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych niż ubezpieczycieli działu I. Udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych wyniosły 1 711 mln zł w dziale I i 9 261 mln zł w dziale II; zmniejszyły się w zakładach ubezpieczeń na życie o 16,7%, a w towarzystwach majątkowych wzrosły o 12,5%.

W dziale I oprócz lokat znaczącą pozycję mają aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Wartość tej pozycji osiągnęła 55 443 mln zł w 2015 r. (wzrost o 2,7%). Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)³³ ogółem obniżył się z 3,9% do 3,2%, w dziale I pozostał na tym samym poziomie 2,9%, w dziale II spadł z 5,3% do 3,5%.

Główną pozycją pasywów były rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, które łącznie dla całego sektora ukształtowały się w końcu 2015 r. na poziomie 137 173 mln zł (o 3,1% więcej w porównaniu z końcem 2014 r.). Rezerwy te w zakładach w formie spółki akcyjnej wyniosły 134 664 mln zł (wzrost o 2,8%), a w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych 2 510 mln zł (wzrost o 20,7%). Rezerwy w ubezpieczeniach na życie wyniosły 86 521 mln zł (spadek o 42,8 mln zł). Największą wartość osiągnęła rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, wyniosła ona 55 420 mln zł (wzrost o 2,7%). Wartość rezerwy ubezpieczeń na życie w 2015 r. zmniejszyła się do 27 235 mln zł (spadek o 5,1%). Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale I były kwotowo niewielkie, toteż ich

³³ Relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów.

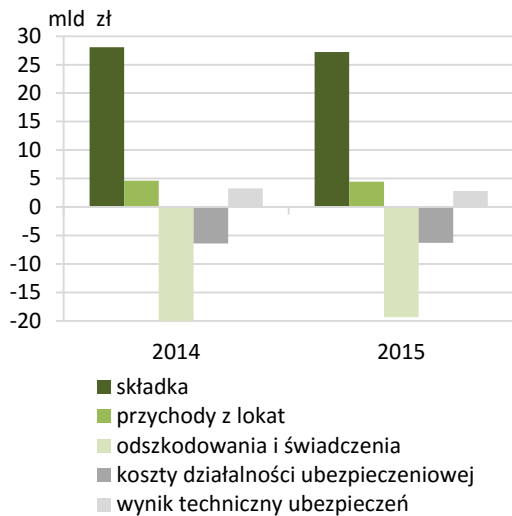
wzrosty i spadki nie wywarły istotnego wpływu na wartość i stopę wzrostu rezerw w segmencie ubezpieczeń na życie. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale II wyniosły 50 653 mln zł (wzrost o 9,0%), na co wpłynęło podwyższenie rezerwy składek i rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego do wartości 19 168 mln zł (o 11,6%) oraz rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia do 30 215 mln zł (o 7,7%).

O bezpieczeństwie funkcjonowania zakładów ubezpieczeń, obok rezerw adekwatnych do przyjętego do ochrony ryzyka, decyduje dostosowany do wymogów ostrożnościowych poziom kapitałów (środków) własnych. Łącznie, na koniec grudnia 2015 r. kapitały te wyniosły ogółem 34 076 mln zł (o 1,4% mniej niż na koniec grudnia 2014 r.). Kapitały własne zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniosły ogółem 33 355 mln zł (o 1,3% mniej niż na koniec grudnia 2014 r.), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 721 mln zł (spadek o 5,8%). Kapitał własny towarzystw na życie zmniejszył się do poziomu 12 427 mln zł (o 4,3% mniej niż w 2014 r.), a w firmach chroniących pozostałe ryzyka osobowe i majątkowe do 21 650 mln zł (wzrost o 0,3%). Kapitał podstawowy miał wyższą wartość w dziale ubezpieczeń na życie (2 913 mln zł), niż w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych (2 683 mln zł). Ujemnie na kapitały własne w obu działach wpływały nierozliczone straty z lat ubiegłych (328 mln zł w dziale I i 615 mln zł w dziale II). Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE)³⁴ ogółem spadł z 19,6% do 16,7%, w dziale I wzrósł z 23,2% do 24,1%, w dziale II spadł z 17,4% do 12,3%.

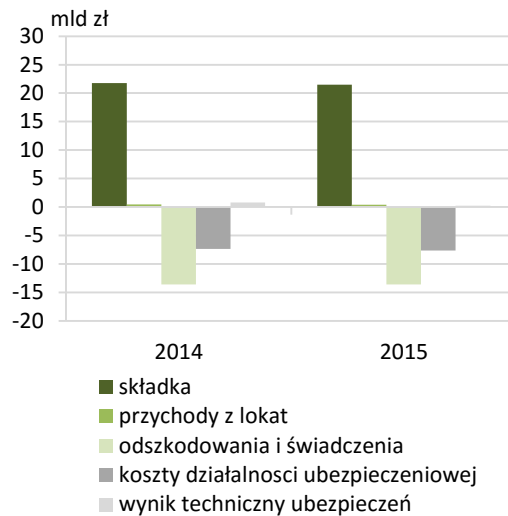
Wskaźniki bezpieczeństwa działalności ubezpieczeniowej na koniec 2015 r., chociaż zmniejszyły się w relacji do poprzedniego roku, były wysokie w stosunku do wymaganego ustawowego poziomu. Wskaźnik monitorowania działalności ogółem wyniósł 328,8% i spadł w porównaniu do poprzedniego roku o 15,0 p. proc. W dziale I wskaźnik ten zmniejszył się z 295,5% do 274,2%, w dziale II z 391,5% do 382,0%. Wskaźnik pokrycia rezerw lokatami utrzymał się w granicach normy. Poziom współczynnika wypłacalności w dziale I wyniósł 41,0% i spadł o 1,0 p. proc. w porównaniu do 2014 r., a w dziale II wyniósł 69,9% i zmniejszył się o 0,4 p. proc. Szkodowość na udziale własnym zmniejszyła się w ubezpieczeniach na życie z 71,1% w 2014 r. do 70,9% w 2015 r., a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych zwiększyła się z 62,4% do 63,1%. Wskaźnik rentowności działalności technicznej w dziale I wyniósł 10,5% i był wyższy w stosunku do działu II, który wyniósł 1,6%. Wskaźnik kosztów administracyjnych w dziale ubezpieczeń na życie wyniósł 6,4% i wzrósł w stosunku do poprzedniego roku (o 0,4 p. proc.), w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych obniżył się do 6,7% (o 0,3 p. proc.). Wskaźnik kosztów akwizycji wzrósł w ubezpieczeniach na życie z 17,1% do 17,2%, w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych z 23,7% do 23,8%.

³⁴ Relacja wyniku finansowego netto do wartości kapitałów własnych.

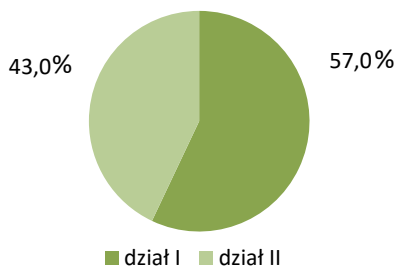
Wykres 47. Główne komponenty rachunku technicznego w ubezpieczeniach działu I

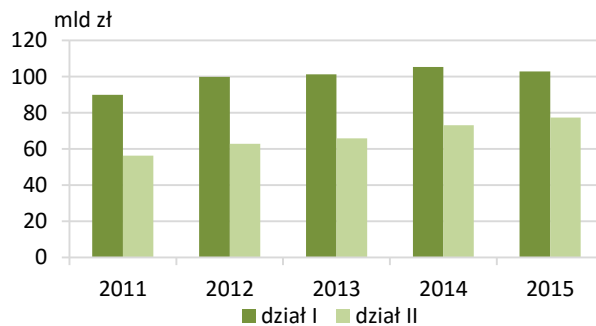
Wykres 48. Główne komponenty rachunku technicznego w ubezpieczeniach działu II

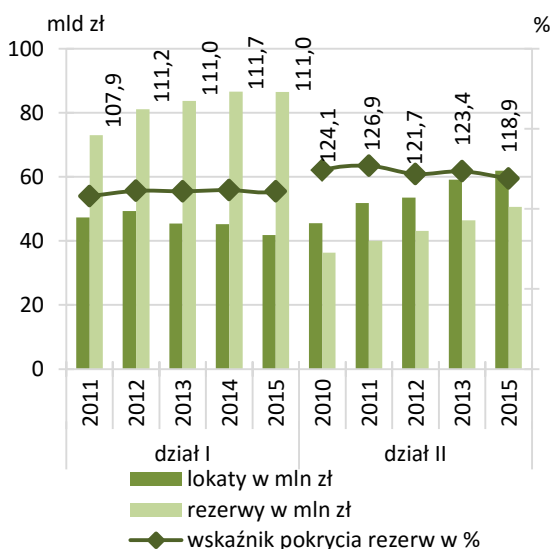
Wykres 49. Struktura sumy bilansowej zakładów ubezpieczeń w 2015 r.

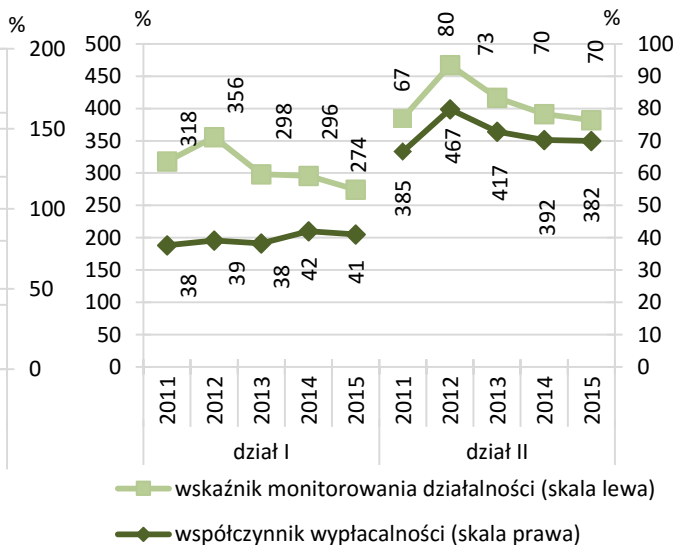
Wykres 50. Sumy bilansowe zakładów ubezpieczeń

Wykres 51. Wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubebezpieczeniowych lokatami

Wykres 52. Wskaźnik monitorowania działalności i współczynnik wypłacalności

Źródło: dane KNF.

PODSUMOWANIE

Polski sektor ubezpieczeń w 2015 r. cechował się spadkiem wyników finansowych. Zysk netto obniżył się o 15,9%, na co wpłynął wyższy spadek przychodów niż kosztów zakładów ubezpieczeń ogółem. Na pogorszenie sytuacji sektora największy wpływ miało obniżenie wyniku finansowego w dziale ubezpieczeń osobowych i majątkowych (o 30,8%).

Składka przypisana brutto ogółem utrzymała wartość na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego i wyniosła 54,8 mld zł, podobnie stabilna była wartość składki przypadająca na jednego mieszkańca, która wyniosła 1 426 zł. Natomiast relacja składki przypisanej brutto do PKB zmniejszyła się, do poziomu 3,0%, czyli o 0,2 p. proc.

W 2015 r. pogorszył się łączny wynik techniczny zakładów ubezpieczeń. Spadł on ogółem o 24,0% w porównaniu z 2014 r., w tym w dziale I o 13,3%, a w dziale II o 68,7%. W dziale I niższy wynik techniczny był determinowany głównie przez spadek rentowności ubezpieczeń na życie oraz ubezpieczeń wypadkowych i chorobowych. W dziale II wynik techniczny zakładów ubezpieczeń obniżył się głównie z uwagi na spadek wyniku na ubezpieczeniach autocasco oraz wyższej straty na ubezpieczeniach komunikacyjnych OC.

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń wzrosła łącznie o 1,0%. W dziale I odnotowano spadek aktywów o 2,4%, głównie z uwagi na spadek lokat w papiery wartościowe. W dziale II suma bilansowa wzrosła o 5,9% dzięki zwiększeniu lokat w papiery wartościowe oraz wzrostowi poziomu rezerwy techniczno-ubezpieczeniowej.

Wskaźniki bezpieczeństwa działalności ubezpieczeniowej na koniec 2015 r. były nadal wysokie w stosunku do wymaganego ustawowego poziomu. Odnotowano, jednak nieznaczny spadek wskaźnika wypłacalności w obu działach w porównaniu do 2014 r.

SUMMARY

The Polish insurance industry in 2015 noticed a drop of financial results. Net result declined by 15.9%, because of deeper drop in revenues than in costs of insurance companies in general. The worsening in financial situation of insurance industry was mainly due to decrease of results for non-life insurers (by 30.8%).

A gross written premium in total remained at stable level comparing to the previous year and amounted 54.8 mld PLN, similar trend noticed in the average premium per capita that recorded level of 1 426 PLN. The ratio of gross written premiums to the GDP fell by 0.2 percentage points to 3.0% of GDP.

In 2015 the overall insurance technical result worsened. It decreased in general by 24.0% compared to 2014, in the life insurances it decreased by 13.3%, while in the non-life insurances it decreased by 68.7%. In the life insurances, lower technical result was caused by a sustaining drop of profitability of life insurance and accident and sickness insurance. The non-life insurances reported lower level of technical result because of decrease of result lower financial result for auto Casco insurance and higher losses on communication insurance.

In 2015 the balance sheet of insurance companies in total increased by 1.0%. A higher value reported for the net assets of non-life insurances by 5.9%, caused by increased investments in securities and the level of technical provision. In the life insurances noticed drop in assets by 2.4%, mainly due to the decrease in securities.

Safety ratios of insurance activities increased and remained above the required statutory level in 2015, however their level noticed worsening in both groups of insurances compared to previous year.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAPHY

Eurostat, baza danych.

GUS, *Biuletyn Statystyczny*, 8/2016, (2016), Warszawa.

GUS, *Biuletyn Statystyczny nr 9/2016*, (2016), Warszawa.

GUS, *Budownictwo – wyniki działalności w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Budżety gospodarstw domowych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2015 roku na tle procesów globalnych*, (2016), Warszawa.

GUS, *Transport – Wyniki działalności w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Warunki pracy w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Wstępny szacunek produktu krajowego brutto w II kwartale 2016 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Wypadki przy pracy w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Wyniki finansowe funduszy inwestycyjnych i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2015 r.*, (2016), Warszawa.

GUS, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2015 roku na tle procesów globalnych*, (2016), Warszawa.

Insurance Europe, *CEA Statistics N°42 European Insurance In Figures, November 2010*, (2010), Bruksela.

Insurance Europe, baza danych.

KNF, *Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartale 2015 r.*, (2016), Warszawa.

MFW, baza *World Economic Outlook*.

MFW, *World Economic Outlook*, Październik (2016).

NBP, *Baza cen nieruchomości mieszkaniowych*, (2016), Warszawa.

NBP, *Raport o stabilności systemu finansowego luty 2016 r.*, (2016), Warszawa.

Swiss Re, *Natural catastrophes and man-made disasters in 2015: Asia suffers substantial losses*, no 1/2016, (2016), Zurych.

Swiss Re, *World insurance in 2015: steady growth amid regional disparities*, no 3/2016, (2016), Zurych.

SPIS TABEL W TEKŚCIE

LIST OF TABLES IN THE TEXT

TABL. 1. WZROST PKB NA ŚWIECIE W WYBRANYCH GRUPACH GOSPODAREK ORAZ W WYBRANYCH GOSPODARKACH	9
TABL. 2. SKALA WPŁYWU POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII NA WZROST REALNY PKB (CENY STAŁE ŚREDNIOROCZNE ROKU POPRZEDNIEGO)	12
TABL. 3. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH GOSPODARCZYCH NA ŚWIECIE.....	23
TABL. 4. LICZBA KRAJOWYCH ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA RYNKU WEWNĘTRZNYM W KRAJACH UE	27
TABL. 5. LICZBA PRACOWNIKÓW ETATOWYCH W KRAJOWYCH ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W KRAJACH UE	28
TABL. 6. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO OGÓŁEM NA RYNKU WEWNĘTRZNYM W KRAJACH UE	29
TABL. 7. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO UBEZPIECZEŃ <i>LIFE</i> NA RYNKU WEWNĘTRZNYM W KRAJACH UE	30
TABL. 8. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO <i>NON-LIFE</i> NA RYNKU WEWNĘTRZNYM W KRAJACH UE.....	31
TABL. 9. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W GRUPACH UBEZPIECZEŃ DZIAŁU <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE	32
TABL. 10. LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ W UE.....	37
TABL. 11. KAPITAŁ ZAGRANICZNY W POLSKIM SEKTORZE UBEZPIECZEŃ WEDŁUG KRAJÓW POCHODZENIA W 2015 R.	39
TABL. 12. DYNAMIKA I STRUKTURA KONCENTRACJI SKŁADKI	40
TABL. 13. POLISY I SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO WEDŁUG GRUP.....	43
TABL. 14. SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO I ŚWIADCZENIA WYPŁACONE BRUTTO WEDŁUG GRUP W DZIALE I.....	44
TABL. 15. POLISY I WYPŁATY W DZIALE II WEDŁUG GRUP	46
TABL. 16. SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO I ODSZKODOWANIA WYPŁACONE BRUTTO W DZIALE II WEDŁUG GRUP.....	47
TABL. 17. SKŁADKI PRZYPISANE BRUTTO W DZIALE II WEDŁUG GRUP W WYBRANYCH SEKTORACH GOSPODARKI	48
TABL. 18. GŁÓWNE KOMPONENTY TECHNICZNEGO RACHUNKU UBEZPIECZEŃ	50
TABL. 19. WYBRANE ELEMENTY OGÓLNEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	51
TABL. 20. GŁÓWNE POZYCJE BILANSU ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I NORMY OSTROŻNOŚCIOWE.....	52

SPIS WYKRESÓW W TEKŚCIE

LIST OF CHARTS IN THE TEXT

WYKRES 1. WZROST REALNEGO PKB W 2015 R. W GRUPACH KRAJÓW	11
WYKRES 2. ZNORMALIZOWANE INDEKSY WYBRANYCH GIEŁD.....	11
WYKRES 3. RENTOWNOŚĆ OBLIGACJI W WYBRANYCH KRAJACH.....	11
WYKRES 4. STOPY PROCENTOWE WYBRANYCH BANKÓW CENTRALNYCH.....	11
WYKRES 5. SKAŁA WPŁYWU SALDA OBROTÓW Z ZAGRANICĄ I POPYTU KRAJOWEGO NA WZROST REALNY PKB.....	14
WYKRES 6. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W GOSPODARCE NARODOWEJ ORAZ W SEKCJI K.....	14
WYKRES 7. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA UBEZPIECZENIA W 2015 R. NA OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH.....	14
WYKRES 8. ZMIANA CEN TRANSAKCYJNYCH MIESZKAŃ NA RYNKU PIERWOTNYM I WTÓRNYM ZA 1 M ²	18
WYKRES 9. DYNAMIKA AKCJI KREDYTOWEJ BANKÓW.....	18
WYKRES 10. STRUKTURA WALUTOWA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH (UDZIAŁ W CAŁKOWITEJ WARTOŚCI KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH).....	18
WYKRES 11. DROGI O NAWIERZCHNI TWARDEJ ULEPSZONEJ ORAZ ZAREJESTROWANYCH POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH.....	19
WYKRES 12. LICZBA OSÓB ZABITYCH I RANNYCH ORAZ LICZBA WYPADKÓW DROGOWYCH.....	19
WYKRES 13. WYBRANE WSKAŹNIKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2015 R.	19
WYKRES 14. KONIUNKTURA W DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ I UBEZPIECZENIOWEJ W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ (WSKAŹNIK OGÓLNEGO KLIMATU KONIUNKTURY, NIEWYRÓWNY SEZONOWO).....	22
WYKRES 15. STRUKTURA SYSTEMU FINANSOWEGO W POLSCE WEDŁUG AKTYWÓW INSTYTUCJI FINANSOWYCH.....	22
WYKRES 16. STRUKTURA LOKAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ OGÓŁEM.....	22
WYKRES 17. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH GOSPODARCZYCH NA ŚWIECIE	25
WYKRES 18. ROZKŁAD ZBIORU SKŁADKI W 2015 R.	25
WYKRES 19. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH <i>LIFE</i> I <i>NON-LIFE</i> W GRUPACH PAŃSTW	25
WYKRES 20. UDZIAŁ WYBRANYCH KRAJÓW UE W LICZBIE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ, LICZBIE ETATÓW I SKŁADCE PRZYPISANEJ BRUTTO W 2015 R.....	26
WYKRES 21. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W KRAJACH UE.....	34
WYKRES 22. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W UE I W POLSCE W 2015 R.....	34
WYKRES 23. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W KRAJACH UE W 2015 R. (W SKALI LOGARYTMICZNEJ).....	34
WYKRES 24. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W DZIALE <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE	34
WYKRES 25. STOPA WZROSTU SKŁADKI DZIAŁU II W UE I W POLSCE W 2015 R. W STOSUNKU DO 2006 R.	34
WYKRES 26. DYNAMIKA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W DZIALE <i>NON-LIFE</i> W KRAJACH UE (ANALOGICZNY OKRES POPRZEDNIEGO ROKU = 100).....	35
WYKRES 27. SKŁADKA <i>PER CAPITA</i> W KRAJACH UE W 2015 R.	35
WYKRES 28. RELACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DO PKB W KRAJACH UE W 2015 R.	35
WYKRES 29. STRUKTURA LOKAT UBEZPIECZYCIELI W WYBRANYCH KRAJACH UE W 2015 R.	36
WYKRES 30. KAPITAŁ ZAGRANICZNY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ WEDŁUG KRAJÓW POCHODZENIA W 2015 R.....	41
WYKRES 31. UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W KAPITALE PODSTAWOWYM UBEZPIECZYCIELI.....	41
WYKRES 32. UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W SUMIE BILANSOWEJ, LOKATACH, KAPITALE WŁASNYM I REZERWACH TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH UBEZPIECZYCIELI OGÓŁEM	41
WYKRES 33. KONCENTRACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W PIĘCIU NAJWIĘKSZYCH ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ W 2015 R.	42
WYKRES 34. STRUKTURA ZBIORU SKŁADKI WEDŁUG DZIAŁÓW UBEZPIECZEŃ	42
WYKRES 35. RELACJA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DO PKB (WSKAŹNIK PENETRACJI)	42
WYKRES 36. PRZECIĘTNA SKŁADKA <i>PER CAPITA</i> W POLSCE.....	42

WYKRES 37. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO W UBEZPIECZENIACH BEZPOŚREDNICH DZIAŁU I W 2015 R.	45
WYKRES 38. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I	45
WYKRES 39. ŚWIADCZENIA WYPŁACONE BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I	45
WYKRES 40. LICZBA UBEZPIECZONYCH OSÓB W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I (W SKALI LOGARYTMICZNEJ)	45
WYKRES 41. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II	49
WYKRES 42. ODSZKODOWANIA WYPŁACONE BRUTTO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II	49
WYKRES 43. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO DZIAŁU II – GOSPODARSTWA DOMOWE	49
WYKRES 44. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DZIAŁU II – GOSPODARSTWA DOMOWE	49
WYKRES 45. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO DZIAŁU II – PRZEDSIĘBIORSTWA	49
WYKRES 46. STRUKTURA SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO DZIAŁU II – PRZEDSIĘBIORSTWA	49
WYKRES 47. GŁÓWNE KOMPONENTY RACHUNKU TECHNICZNEGO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU I	55
WYKRES 48. GŁÓWNE KOMPONENTY RACHUNKU TECHNICZNEGO W UBEZPIECZENIACH DZIAŁU II	55
WYKRES 49. STRUKTURA SUMY BILANSOWEJ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ W 2015 R.	55
WYKRES 50. SUMY BILANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	55
WYKRES 51. WSKAŹNIK POKRYCIA REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH LOKATAMI	55
WYKRES 52. WSKAŹNIK MONITOROWANIA DZIAŁALNOŚCI I WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI	55

UWAGI METODYCZNE

1. Dane źródłowe o rynku ubezpieczeń z lat 2004-2015 pochodzą z zatwierdzonych przez audytorów sprawozdań finansowych firm ubezpieczeniowych. Dane te gromadzi i przetwarza na własne potrzeby Urząd Komisji Nadzoru Finansowego i zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej, część zbiorów udostępnia w zagregowanej formie Głównemu Urzędowi Statystycznemu, m.in. w celu opracowania niniejszej publikacji³⁵.
2. Tablice prezentują dane dotyczące krajowych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji według wartości nominalnych.
3. O ile nie zaznaczono inaczej, dane w rozdziale I „Uwarunkowania sytuacji na rynku ubezpieczeniowym” przedstawiono według stanu na 31 października 2016 r.

METHODICAL NOTES

1. *Source data regarding insurance market 2004-2015 come from financial statements of insurance companies approved by auditors. The Polish Financial Supervision Authority gathers and converts these data for its own purposes. According to programme of statistical surveys of official statistics, the PFSA makes part of data set accessible in aggregated form for The Central Statistical Office, for instance in order to elaborate the present publication.*
2. *Tables are based on data from polish insurance companies, the figures are presented in nominal terms.*
3. *Unless otherwise stated, data in chapter I “Conditions of the insurance market” are as of the 31st of October 2016.*

³⁵ Niniejszą publikację opracowano na podstawie danych za 2015 r. otrzymanych 22 września 2016 r. z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Agent ubezpieczeniowy – przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych, upoważniony do stałego zawierania umów ubezpieczenia w imieniu i na rzecz danego zakładu ubezpieczeń.

Działalność ubezpieczeniowa – wykonywanie czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych, w zakresie poszczególnych grup ubezpieczeń.

Działy ubezpieczeń – ze względu na przedmiot objęty ochroną, ubezpieczenia dzieli się na dwa działy: dział I – ubezpieczenia na życie i dział II – pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe. W obrębie poszczególnych działów wydziela się grupy ryzyka.

Kapitał podstawowy – obejmuje kapitał akcyjny w zakładach ubezpieczeń działających w formie spółek akcyjnych oraz kapitał zakładowy w towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych.

Kapitał własny – suma wszystkich środków oddanych zakładowi do dyspozycji przez jego akcjonariuszy/udziałowców. Na kapitał własny składają się: kapitał podstawowy (krajowy i zagraniczny), należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna), akcje własne (wielkość ujemna), kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały rezerwowe, zysk (strata) z lat ubiegłych oraz zysk (strata) netto.

Koszty – obejmują: odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw, zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw, koszty działalności ubezpieczeniowej; pozostałe koszty techniczne na udziale własnym, koszty działalności lokacyjnej; zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka), pozostałe koszty operacyjne.

Koszty administracyjne – obejmują koszty zarządu i administracji oraz wszelkie koszty o charakterze ogólnym związane z działalnością ubezpieczeniową i reasekuracyjną, m.in.: koszty utrzymania biur, pocztowe i telekomunikacyjne, koszty usług obcych, koszty zużycia energii, materiałów, amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, wynagrodzenia wraz z narzutami, koszty podróży służbowych.

Koszty akwizycji – obejmują wszelkie koszty bezpośrednio związane z zawieraniem umów ubezpieczenia oraz zainkasowaniem składki (prowinizje pośredników, koszty badań lekarskich oraz ekspertyz i atestów przy ocenie ryzyka ubezpieczeniowego) oraz pośrednie, w tym koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych oraz koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

Koszty działalności ubezpieczeniowej – obejmują sumę kosztów akwizycji i kosztów administracyjnych pomniejszoną o otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów.

Liczba umów/polis – to liczba wszystkich polis aktywnych (czynnych) na koniec okresu sprawozdawczego. Jedna polisa może obejmować jedno ubezpieczenie (np. OC komunikacyjne) lub kilka rodzajów ubezpieczeń (np. OC rolników, ubezpieczenie budynków rolnych, ubezpieczenie upraw i zwierząt). Polisy grupowe, obejmują większą liczbę osób. Zgodnie z przepisami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 22 maja 2003 r. ubezpieczyciele na życie mogą zawierać ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5 działu I) wyłącznie jako uzupełnienie ubezpieczeń z grup 1-4.

Liczba wypłaconych odszkodowań i świadczeń – ilość wypłaconych przez ubezpieczycieli kwot w związku z zaistniałym zdarzeniem (np. urodzeniem dziecka, wypadkiem) objętym wcześniej wykupionym ubezpieczeniem. Jest to liczba wypłat w roku kalendarzowym. Wypłaty związane z danym wypadkiem na rzecz jednego podmiotu z określonego tytułu liczy się jako jedna wypłata.

Odszkodowania i świadczenia brutto – odszkodowania i świadczenia przed uwzględnieniem udziału reasekuratorów.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym – obejmują wszelkie wypłaty z tytułu odszkodowań i świadczeń za szkody i wypadki łącznie z wszelkimi kosztami likwidacji szkód. Pozycja obejmuje również odszkodowania z tytułu koasekuracji, w części przypadającej na udział ubezpieczyciela oraz rozliczone przez cedentów odszkodowania z tytułu reasekuracji czynnej.

Osoby fizyczne – osoby nieprowadzące działalności gospodarczej (krajowe i zagraniczne), łącznie z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów – kwoty przekazywane ubezpieczycielowi przez reasekuratora w celu współfinansowania kosztów pozyskania ubezpieczenia będącego przedmiotem reasekuracji.

Polisa/umowa ubezpieczeniowa – dokument wystawiony przez zakład ubezpieczeń potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia; określa się w niej przede wszystkim kto i co ubezpiecza, sumę ubezpieczenia, okres ubezpieczenia oraz wysokość składki.

Pozostałe koszty i przychody operacyjne – koszty i przychody nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością ubezpieczyciela, a w szczególności koszty i przychody związane ze: sprzedażą, likwidacją lub nie planowymi odpisami amortyzacyjnymi środków trwałych; odpisaniem inwestycji, które nie dały zamierzonego efektu gospodarczego; likwidacją wartości niematerialnych i prawnych; odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych; utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem dotyczących operacji finansowych; odpisami aktualizującymi wartość zapasów rzeczowych składników majątku obrotowego; zapłatą lub otrzymaniem odszkodowań, kar i grzywien, otrzymaniem lub przekazaniem darowizn; otrzymaniem dotacji, subwencji i dopłat na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, wykonanie prac rozwojowych.

Pozostałe koszty techniczne – w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej – w szczególności zalicza się następujące koszty:

- wpłaty na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny;
- wpłaty na pokrycie kosztów nadzoru;
- wpłaty na pokrycie kosztów działalności Polskiej Izby Ubezpieczeń;
- wydatki poniesione na cele prewencyjne, mające na celu zapobieganie powstawaniu szkód i ograniczenia ich rozmiarów;
- wpłaty na rzecz Związku Ochotniczej Straży Pożarnej;
- pozostałe koszty techniczne.

Pozostałe przychody techniczne – przychody, których źródłem są m.in.:

- w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich: opłaty za cesję; wpłaty za wystawienie certyfikatów, zaświadczenia duplikatów dowodu ubezpieczenia, odsetki za nieterminowe opłacenie składek ubezpieczeniowych (w przypadku ubezpieczeń obowiązkowych), bądź też nieterminowe opłacenie poszczególnych rat (w przypadku rozłożenia składki ubezpieczeniowej na raty), różne opłaty manipulacyjne;
- w zakresie reasekuracji czynnej: odsetki od depozytów zatrzymanych przez cedentów i odsetki karne przewidziane umową za nieterminowe regulowanie sald.

Pozostałe podmioty – podmioty, które nie zaklasyfikowano ani do „osób fizycznych”, ani do „przedsiębiorstw” (np. fundacje, stowarzyszenia, jednostki budżetowe, itp.).

Przychody – obejmują: składkę zarobioną na udziale własnym, przychody z lokat, pozostałe przychody techniczne na udziale własnym, pozostałe przychody operacyjne.

Reasekuracja – przeniesienie pomiędzy ubezpieczycielami całości lub części ryzyka z tytułu umów ubezpieczeniowych. Polega to na przekazaniu reasekuratorowi części składek zebranych przez zakład ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia podlegającego reasekuracji oraz pokrywaniu przez reasekuratora przypadającej na niego części świadczeń z tytułu ubezpieczeń objętych ochroną reasekuracyjną.

Reasekuracja czynna – przejście przez zakład ubezpieczeń ryzyka od innego zakładu ubezpieczeniowego.

Reasekuracja bierna – przeniesienie (cesja) przez ubezpieczyciela prowadzącego działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich, części ryzyk wynikających z zawartych umów ubezpieczeniowych na ubezpieczyciela prowadzącego działalność reasekuracyjną (reasekuratora). Dzięki podziałowi ryzyka zakład ubezpieczeniowy rozszerza swoje możliwości mogąc przyjmować większe ryzyka.

Regres ubezpieczeniowy – roszczenie regresowe, jakie przysługuje zakładowi ubezpieczeń wobec osób trzecich odpowiedzialnych za szkody, z tytułu których zakład ubezpieczeń wypłacił ubezpieczonemu odszkodowanie.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia – zobowiązanie ubezpieczyciela wobec ubezpieczonych z tytułu powstałych w danym okresie szkód. Rezerwa tworzona jest w wysokości

odpowiadającej ustalonej lub przewidywanej ostatecznej wartości przyszłych wypłat odszkodowań i świadczeń związanych z zaistniałymi szkodami, powiększonej o koszty likwidacji szkód.

Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego – rezerwę przeznacza się na pokrycie przyszłych szkód, świadczeń i kosztów wynikających z zawartych umów ubezpieczenia. W ubezpieczeniach działu II stanowi ona różnicę pomiędzy przewidywaną wartością przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów, a sumą wielkości rezerwy składek oraz przewidywalnych przyszłych składek. W ubezpieczeniach działu I rezerwę tę ustala się metodami aktuarialnymi.

Rezerwa składek – tworzona jako składka przypisana przypadająca na następne okresy sprawozdawcze, proporcjonalnie do okresu, na jaki składka została przypisana i/lub przewidywanego ryzyka w następnych okresach sprawozdawczych.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – rezerwy, które powinny zapewnić pełne pokrycie wszelkich bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia. Na rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe składają się: rezerwa składek, rezerwa na ryzyka niewygasłe, rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka), rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie, rezerwa gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych, pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

Składka ubezpieczeniowa – należność, którą ubezpieczający lub ubezpieczony jest zobowiązany zapłacić zakładowi ubezpieczeń za świadczenie ochrony ubezpieczeniowej w ciągu określonego okresu ubezpieczenia.

Składka przypisana brutto – kwoty składek brutto należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono.

Składka zarobiona brutto – składka przypisana brutto z tytułu umów ubezpieczenia należna w okresie sprawozdawczym pomniejszona (lub powiększona) o zmiany stanu rezerw składek oraz rezerw na ryzyko niewygasłe brutto.

Składka zarobiona na udziale własnym – składka zarobiona pomniejszona o udział reasekuratorów w składce oraz pomniejszona (lub powiększona) o udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw.

Średnioroczna liczba pracujących – suma liczby pracujących w osobach na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzono zestawienia.

Średnioroczne zatrudnienie – suma stanu zatrudnienia na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzane jest zestawienie.

Techniczny rachunek ubezpieczeń – sprawozdanie finansowe ubezpieczycieli sporządzane wyłącznie z ich działalności ubezpieczeniowej. Wynik osiągnięty na podstawie tego sprawozdania to wynik techniczny, który przenoszony jest do ogólnego rachunku wyników (tj. rachunku wyników z całokształtu działalności ubezpieczycieli), w celu ustalenia wyniku finansowego brutto i netto. Inny rachunek techniczny obowiązani są sporządzać ubezpieczyciele na życie, a inny pozostali ubezpieczyciele.

Towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych – towarzystwo ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. Uzyskanie członkostwa musi być związane z zawarciem umowy ubezpieczenia. Działalność towarzystwa musi być rentowna, ale nienastawiona na osiągnięcie zysku.

Ubezpieczenie bezpośrednie – ubezpieczenie wynikające z umów zawartych pomiędzy ubezpieczycielem a ubezpieczającym, bez względu na fakt pośredniczenia osób trzecich w zawarciu tych umów.

Ubezpieczenie grupowe – ubezpieczenie polegające na objęciu ochroną ubezpieczeniową większej liczby osób. Ubezpieczyciel wystawia jedną polisę. W przypadku, gdy osoba fizyczna miała zawartą umowę ubezpieczeniową grupową, a następnie w tym samym okresie sprawozdawczym zmieniła ją na indywidualną, to aby nie dublować danych, wykazano ją tylko raz, tzn. jako posiadającą ubezpieczenie grupowe.

Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia zawierane bezpośrednio przez indywidualnego zainteresowanego, niezależnie np. od ubezpieczenia grupowego zawartego w pracy.

Ubezpieczenia majątkowe – przedmiotem ubezpieczenia jest określona wartość majątkowa (przedmiotu, obiektu, materiałów, itp.) lub ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Ubezpieczenia obowiązkowe – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej podmiotu lub ubezpieczenie mienia, jeśli ustawa nakłada obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Ubezpieczenia osobowe – przedmiotem ubezpieczenia jest życie, zdrowie lub zdolność do pracy.

Ubezpieczyciele na życie – podmioty prowadzące ubezpieczenia na życie (dział I z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.).

Ubezpieczyciele majątkowi – podmioty prowadzące pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (dział II z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.).

Ubezpieczyciele z przewagą kapitału zagranicznego – ubezpieczyciele, dla których udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym wynosi więcej niż 50%.

Udział reasekuratorów w składce – przekazane reasekuratorom składki z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach – otrzymane od reasekuratorów odszkodowania i świadczenia z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Wynik finansowy brutto – różnica pomiędzy przychodami a kosztami, skorygowana o saldo zysków i strat nadzwyczajnych (wynik dodatni jest zyskiem brutto, a ujemny stratą brutto).

Wynik finansowy netto – wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wynik z działalności operacyjnej – różnica pomiędzy przychodami a kosztami.

Wynik techniczny – wynik z działalności ubezpieczeniowej bez uwzględnienia przychodów i kosztów działalności lokacyjnej.

Zatrudnieni – do zatrudnionych zalicza się osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania, z wyjątkiem osób zatrudnionych poza granicami kraju, przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych w wymiarze powyżej 3 miesięcy.

WSKAŹNIKI

WSKAŹNIKI USTAWOWE:

Wskaźnik monitorowania działalności – $\frac{\text{Środki własne}}{\text{max (margines wypłacalności, kapitał gwarancyjny)}} * 100\%$

Wskaźnik pokrycia rezerw – $\frac{\text{Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych}}{\text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe}} * 100\%$

WSKAŹNIKI WYPŁACALNOŚCI, PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ ORAZ ZDOLNOŚCI PŁATNICZEJ:

Współczynnik wypłacalności – $\frac{\text{Środki własne}}{\text{składka przypisana na udziale własnym}} * 100\%$

Wskaźnik płynności finansowej – $\frac{\text{(Lokaty płynne + środki pieniężne)}}{\text{składka przypisana brutto}} * 100\%$

Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym – $\frac{\text{(Zobowiązania + fundusz ubezpieczeniowy)}}{\text{(lokaty płynne + środki pieniężne)}} * 100\%$

Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań – $\frac{\text{(Przepływy netto z działalności operacyjnej - dywidendy wypłacone)}}{\text{(fundusz ubezpieczeniowy + zobowiązania)}} * 100\%$

Należności do środków własnych – $\frac{\text{Należności}}{\text{środki własne}} * 100\%$

Wskaźnik cyklu należności (w dniach) – $\frac{\text{Średni stan należności}}{\text{składka przypisana brutto}} * 365$

Zobowiązania do środków własnych – $\frac{\text{Zobowiązania}}{\text{środki własne}} * 100\%$

Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach) – $\frac{\text{Średni stan zobowiązań}}{\text{składka przypisana brutto}} * 365$

WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI:

Wskaźnik rentowności działalności technicznej – $\frac{\text{Wynik techniczny}}{\text{składka zarobiona na udziale własnym}} * 100\%$

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej – $\frac{\text{Dochody z lokat}}{\text{średnia wartość lokat bilansowych}} * 100\%$

Wskaźnik rentowności sprzedaży – $\frac{\text{Wynik finansowy netto}}{\text{składka przypisana brutto}} * 100\%$

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE) – $\frac{\text{Wynik finansowy netto}}{\text{kapitały własne}} * 100\%$

Wskaźnik rentowności majątku (ROA) – (Wynik finansowy netto / aktywa) * 100%

WSKAŹNIKI SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA:

Dynamika składki przypisanej brutto – (Składka przypisana brutto w badanym okresie / składka przypisana brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika składki przypisanej na udziale własnym – (Składka przypisana na udziale własnym w badanym okresie / składka przypisana na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Stopa rezerw technicznych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń – (Fundusz ubezpieczeniowy + kapitały własne / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto – (Rezerwa składek brutto / składka przypisana brutto) * 100%

Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym – ((Rezerwa ubezpieczeń na życie na udziale własnym + rezerwa dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik rotacji majątku – (Składka przypisana brutto / średnia wartość aktywów) * 100%

Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych – (Składka przypisana na udziale własnym / kapitały własne) * 100%

Dynamika lokat – (Lokaty bilansowe na koniec badanego okresu / lokaty bilansowe na początek badanego okresu) * 100%

Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym – (Lokaty bilansowe / składka przypisana brutto na udziale własnym) * 100%

Ogólny wskaźnik poziomu lokat – (Lokaty bilansowe / (kapitały własne + fundusz ubezpieczeniowy)) * 100%

Współczynnik szkodowości brutto – ((Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto) / składka zarobiona brutto) * 100%

Współczynnik szkodowości na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik kosztów akwizycji – (Koszty akwizycji / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów administracyjnych – (Koszty administracyjne / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej – (Koszty działalności ubezpieczeniowej / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym – ((Koszty działalności ubezpieczeniowej + pozostałe koszty techniczne na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

WSKAŹNIKI WSPÓŁZALEŻNOŚCI:

Wskaźnik zatrzymania składki – (Składka przypisana na udziale własnym / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto) * 100%

VOCABULARY

Acquisition costs – include all costs directly connected with the conclusion of insurance contracts and collection of premiums (broker commissions, costs of medical examination, expertise and approval connected with the assessment of the insurance risk) and indirect costs, including the costs of advertising and promoting the insurance products and overhead costs connected with the examination of applications and issue of policies.

Administrative expenses – include the costs of management and administration and all costs of a general nature connected with the insurance and reinsurance activity, among other costs: office costs, postal and telecommunication costs, costs of outsourced services, costs of energy used, usage of materials, depreciation of tangible and intangible assets, costs of remuneration with surcharges, costs of business travel.

Capital and reserves – a sum of all capitals put at the company's disposal by its shareholders. The equity capital consists of: subscribed capital (domestic and foreign), called-up subscribed capital (negative value), own shares (negative value), reserve capital (fund), revaluation capital (fund), other reserve capital, profit (loss) from previous years and net profit (loss).

Claims paid–net of reinsurance – include all the payments on account of claims and benefits for damages and accidents including all costs of loss adjustment. The item also includes all claims on account of coinsurance and reinsurance accepted, in a portion falling on the share of the insurer.

Compulsory insurance – third-person liability insurance or property insurance, if the Law imposes a duty to conclude the insurance contract.

Costs – include: claims incurred including change in provisions, net of reinsurance, change in other technical provisions-net of reinsurance, bonuses and rebates including change in provisions-net of reinsurance, net operating expenses, other technical charges-net of reinsurance, investment charges, change in equalization provision, other operating expenses.

Direct insurance – insurance resulting from contracts concluded between the insurer and the insured, regardless of the fact of agency in the conclusion of contracts.

Division (Branch) of insurance – the insurance is split into two divisions in respect of the object covered by the insurance: division I – life insurance and division II – non-life insurance.

Earned premiums – gross earned premiums reduced by outward reinsurance premiums and reduced (or increased) by reinsurers' share in change of provision for unearned premiums.

Gross claims – claims before taking into account the share of reinsurers.

Gross earned premium – a gross premium written on account of the insurance contracts due within the reporting period, reduced (or increased) by the change of the state of the gross provision for unexpired risk or premium provision.

Gross profit/loss – difference between the income and costs, adjusted by the extraordinary profit and loss balance (positive result is a gross profit, negative result is a gross loss).

Gross written premium – amounts of gross premiums due on account of insurance contracts concluded within the reporting period, regardless of whether the amounts have been paid.

Group insurance – insurance consisting of insurance cover for a larger number of people. The insurer issues one policy. If a natural person had a group insurance contract concluded and then in the same reporting prior changed it to individual insurance contract, person would have been shown only once, as a group insurance holder in order to avoid duplication of data.

Income – include: earned premium, investment income, other technical income–net of reinsurance, other operating income.

Individual insurance – insurance concluded directly by the individual person concerned, regardless of, e.g., group insurance concluded at work.

Insurance activity – carrying on insurance activity connected with the offering and providing of insurance cover against the risk of occurrence of the results of accidents, in individual insurance groups.

Insurance agent – an entrepreneur carrying on agency activity on the basis of contract concluded with insurance company, who is entered into the register of insurance agents and authorized permanently to conclude insurance contracts on behalf of and for the benefit of the insurance company.

Insurance policy/contract – a document made out by the insurance company confirming that the insurance contract has in fact been concluded; defining, first and foremost, who is insuring and what, the amount of insurance, the period of insurance and the level of premium.

Insurance premium – an amount the insuring or the insured is due to pay the insurance company for the insurance cover within a defined period of insurance.

Insurance recourse – a recourse claim, the insurance company is entitled to, against third parties responsible for damages on account of which the insurance company paid a claim to the insured.

Insurers with majority of foreign capital – insurers having over 50% of share of foreign capital in the subscribed capital.

Life insurers – entities carrying on life insurance activity (division I of the Annex to the Act on Insurance Activity of 22 May 2003).

Mutual insurance society – a society insuring its members on mutual terms. To obtain the membership a potential member has to sign an insurance contract. The operation of the society has to be profitable but not oriented on gaining profits.

Natural persons – persons who do not carry on business activity (nationals and foreigners), including individual farms.

Net operating expenses – include a sum total of the acquisition costs and administrative expenses; reduced by the received reinsurance commissions and profit participation.

Net profit/loss – gross profit reduced by the compulsory charges on account of the corporate income tax and the leveled payments on the grounds of separate regulations.

Number of contracts/policies – a number of all active policies at the end of the reporting period. One policy can include one insurance (e.g. motor vehicle liability insurance) or several types of insurance (e.g. farmer's liability insurance, farm buildings insurance, cultivations and animals insurance); except for collective policies covering a larger group of people. According to the regulations of the Act on Insurance Activity of 22 May 2003 the life insurers can conclude accident and sickness insurance contracts (class 5 of division I) only as addition to insurance from class 1-4.

Number of paid claims – number of amounts paid by the insurers in connection with the ensuing event (e.g. birth of a child, accident) covered with a bought insurance. This includes the number of payments in a calendar year. Payments on a specified account connected with the same accident for the benefit of one entity are considered as one payment.

Other entities – entities who were classified neither as "natural persons" nor as "enterprises" (e.g. foundations, associations, budget organizations etc.).

Other operating expenses and income – costs and revenues which are not directly connected with the usual activity of the insurer, in particular the costs and revenues connected with: sale, liquidation or unscheduled depreciation allowance of fixed assets; writing off of investments which have not yielded the intended economic result; liquidation of intangible assets, writing off of stale, remitted or unrecoverable receivables and liabilities, generation and write-back of provisions, except for provisions concerning financial operations; write-offs revaluing the stock of material components of working assets; payment or receipt of claims, penalties or fines, receipt or giving of donation, receipt of subsidies, subventions and extra money on purposes other than the purchase or production of fixed assets, developmental works.

Other technical charges – in the area of direct insurance and reinsurance accepted – in particular include the following costs:

- payments to the Insurance Guarantee Fund;
- payments to cover the costs of control;
- payments to cover the costs of the Polish Chamber of Insurance;

- expenditures incurred for prevention purposes, aimed at preventing the occurrence of claims;
- payments for the benefit of the Association of Voluntary Fire Brigade;
- other technical costs;

Other technical income – revenues that originate in:

- the area of direct insurance: assignment charges, payments for the issue of certificates, certification of duplicates of the proof of insurance; interests for late payment of premiums (in case of compulsory insurance), or late payment of the individual installments (if the insurance premium is split into several installments); various handling charges;
- the area of inward reinsurance: interests from deposits kept by the assignors and penal interest for late settlement of balances, provided for in the contract.

Outward reinsurance – transferring (assigning) a portion of the risks resulting from the concluded insurance contracts by an insurer carrying on business activity in the area of direct insurance to a reinsurer. Thanks to the distribution of risk the insurance company extends its capacities and is able to cover bigger risks.

Personal insurance – the object of insurance being life, health or ability to work.

Profit/loss on operating activity – difference between the income and costs.

Property insurance – the subject of the insurance being a defined material value (of an object, facility, materials etc.) or a third-party liability insurance.

Property insurers – entities carrying on non-life insurance activity (division II of the Annex to the Act on Insurance Activity of 22 May 2003).

Provision for claims outstanding – provisions for claims which have been occurred but not yet finally settled. The provision is generated in the amount corresponding to the determined or predicted final value of the to be paid claims connected with the occurred losses, increased by the costs of loss adjustment.

Provision for unearned premium – is generated as a written premium falling on the next reporting periods, proportionally to the period the premium has been written for and/or a risk expected in the next reporting periods.

Provision for unexpired risk – the provision is assigned to cover future damages, claims and costs resulting from the concluded insurance contracts. In the non-life insurance it is a difference between an expected value of future compensations, claims and costs and a sum of the amount of provision for unearned premiums and possible expected future premiums according to the already concluded insurance contracts. In the life insurance that provision is calculated by using actuarial methods.

Received reinsurance commissions and profit participation – amounts transferred to the insurer by the reinsurer to co-finance the costs in connection with the acquisition and administration of insurance business.

Reinsurance – transferring the whole or a portion of risk from insurance contracts between the insurers. It consists in transferring to the reinsurer a portion of premiums collected by the insurance company on account of the reinsured insurance and covering by the reinsurer a portion of benefits falling on him on account of the reinsured insurance.

Reinsurance accepted – assuming a portion of the risk by one insurance company from another insurance company.

Share of reinsurers in claims – claims and benefits received from reinsurers on account of the reinsurance contract.

Share of reinsurers in the premium – transferring a premium to reinsurer on account of the reinsurance contract.

Subscribed capital – includes stock capital in insurance companies operating in the form of joint stock companies and initial capital in mutual insurance societies.

Technical account – finance statement of the insurers drawn from their insurance business only. The result achieved on the basis of the statement is a technical result, transferred to the General Profit and Loss Account

(i.e. account of results from the whole business operation of the insurers), in order to determine the net and gross profit. The life insurers and other insurers are required to draw different technical accounts.

Technical provisions – provisions which should ensure full cover of all the current and future liabilities that may result from the concluded insurance contracts. The technical provisions include: provision for unearned premium, provision for unexpired risk, provision for claims outstanding, equalization provision, life assurance provision, provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholder, provision for bonuses and rebates, other technical provisions.

Technical result – is the result from insurance activities before investment income.

RATIOS

STATUTORY RATIOS:

Activity monitoring ratio – (Available solvency margin / max (required solvency margin, guarantee fund)) * 100%

Provisions cover ratio – (Assets covering technical provisions / technical provisions) * 100%

SOLVENCY, FINANCIAL LIQUIDITY AND CAPACITY TO MAKE PAYMENTS RATIOS:

Solvency ratio – (Available solvency margin / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Financial liquidity ratio – ((Liquid investments + cash) / gross written premiums) * 100%

Capacity to make payments ratio – net of reinsurance – ((Creditors + insurance fund) / liquid investments + cash) * 100%

Creditors cover ratio – ((Net flow from operating activities – dividends paid) / (insurance fund + creditors)) * 100%

Debtors to available solvency margin – (Debtors / available solvency margin) * 100%

Debtors cycle ratio (in days) – (Average debtors / gross written premiums) * 365

Creditors to available solvency margin – (Creditors / available solvency margin) * 100%

Creditors payment ratio (in days) – (Average creditors / gross written premiums) * 365

PROFITABILITY RATIOS:

Profitability ratio of technical activity – (Technical result / earned premiums – net of reinsurance) * 100%

Profitability ratio of investment activity – (Investment income / average value of balance-sheet investments) * 100%

Sales profitability ratio – (Net financial result / gross written premiums) * 100%

Equity profitability ratio (ROE) – (Net financial result / capital and reserves) * 100%

Assets profitability ratio (ROA) – (Net financial result / assets) * 100%

RATIOS OF ACTIVITY EFFICIENCY:

Dynamics of gross written premium – (Gross written premiums as of the reporting period / gross written premiums as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of written premiums – net of reinsurance – (Written premiums – net of reinsurance as of the reporting period / written premiums – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of gross claims paid – (Gross claims paid as of the reporting period / gross claims paid as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of claims paid – net of reinsurance – (Claims paid – net of reinsurance as of the reporting period / claims paid – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Rate of technical provisions – (Technical provisions – net of reinsurance / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Claims payment security ratio – (Insurance fund + capital and reserves / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for unearned premiums to gross written premiums – (Gross provision for unearned premiums / gross written premiums) * 100%

Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance – ((Life assurance provision – net of reinsurance + net of reinsurance provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for claims outstanding to gross claims paid – (Provision for claims outstanding / gross claims paid) * 100%

Assets turnover ratio – (Gross written premiums / average assets value) * 100%

Ratio of capital and reserves profitability – (Written premiums – net of reinsurance / capital and reserves) * 100%

Investment dynamics – (Balance-sheet investments as of the end of the reporting period / balance-sheet investments as of the beginning of the reporting period) * 100%

Investments share in the written premiums – net of reinsurance – (Balance-sheet investments / written premiums – net of reinsurance) * 100%

General ratio of investments level – (Balance sheet investments / (capital and reserves + insurance fund)) * 100%

Gross claims ratio – ((Gross claims paid + gross change in provision for claims outstanding) / gross earned premiums) * 100%

Claims ratio – net of reinsurance – (Claims incurred / earned premiums – net of reinsurance) * 100%

Acquisition costs ratio – (Acquisition costs / gross written premiums) * 100%

Administrative expenses ratio – (Administrative expenses / gross written premiums) * 100%

Net – operating expenses ratio – (Net – operating expenses / gross written premiums) * 100%

Ratio of technical charges – net of reinsurance – ((Net – operating expenses + other technical charges – net of reinsurance) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

INTERDEPENDENCE RATIOS:

Premiums retention ratio – (Written premiums – net of reinsurance / gross written premiums) * 100%

Claims retention ratio – (Claims paid – net of reinsurance / gross claims paid) * 100%

Technical provisions retention ratio – (Technical provisions – net of reinsurance / gross technical provisions) * 100%

ANEKS STATYSTYCZNY

STATISTICAL APPENDIX

ANEKS STATYSTYCZNY – WYBRANE TABLICE

TABL. 1. LICZBA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ/REASEKURACJI POSIADAJĄCYCH ZEZWOLENIE NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	75
TABL. 2. ŚREDNIOROCZNE ZATRUDNIENIE W ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ/REASEKURACJI.....	75
TABL. 3. LICZBA POLIS W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	76
TABL. 4. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	76
TABL. 5. LICZBA POLIS W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM.....	77
TABL. 6. SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	78
TABL. 7. LICZBA WYPŁAT W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM	79
TABL. 8. ŚWIADCZENIA WYPŁACONE BRUTTO W UBEZPIECZENIACH NA ŻYCIE – OGÓŁEM.....	79
TABL. 9. LICZBA WYPŁAT W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	80
TABL. 10. ODSZKODOWANIA WYPŁACONE BRUTTO W POZOSTAŁYCH UBEZPIECZENIACH OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH – OGÓŁEM	81
TABL. 11. AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	82
TABL. 12. AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH.....	83
TABL. 13. PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	84
TABL. 14. PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH.....	85
TABL. 15. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE	86
TABL. 15. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE (DOK.)	87
TABL. 16. TECHNICZNY RACHUNEK ZAKŁADÓW POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH	88
TABL. 17. OGÓLNY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE.....	89
TABL. 18. OGÓLNY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZAKŁADÓW POZOSTAŁYCH UBEZPIECZEŃ OSOBOWYCH I MAJĄTKOWYCH.....	90
TABL. 19. ZAGREGOWANE WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU I	91
TABL. 20. ZAGREGOWANE WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ DZIAŁU II.....	92

STATISTICAL APPENDIX – SELECTED TABLES

TABL. 1. NUMBER OF AUTHORIZED INSURANCE/REINSURANCE COMPANIES	93
TABL. 2. ANNUAL AVERAGE EMPLOYMENT OF INSURANCE/REINSURANCE COMPANIES	93
TABL. 3. NUMBER OF POLICIES OF LIFE INSURANCE – TOTAL	94
TABL. 4. GROSS WRITTEN PREMIUM OF LIFE INSURANCE – TOTAL	94
TABL. 5. NUMBER OF POLICIES OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL	95
TABL. 6. GROSS WRITTEN PREMIUM OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL	96
TABL. 7. NUMBER OF CLAIMS OF LIFE INSURANCE – TOTAL	97
TABL. 8. GROSS CLAIMS PAID OF LIFE INSURANCE – TOTAL.....	97
TABL. 9. NUMBER OF CLAIMS OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL	98
TABL. 10. GROSS CLAIMS PAID OF NON-LIFE INSURANCE – TOTAL	99
TABL. 11. ASSETS OF LIFE INSURANCE COMPANIES.....	100
TABL. 12. ASSETS OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES.....	101
TABL. 13. LIABILITIES OF LIFE INSURANCE COMPANIES.....	102
TABL. 14. LIABILITIES OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES.....	103
TABL. 15. TECHNICAL ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES	104
TABL. 15. TECHNICAL ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES (CONT.).....	105
TABL. 16. TECHNICAL ACCOUNT OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES	106
TABL. 17. PROFIT AND LOSS ACCOUNT OF LIFE INSURANCE COMPANIES	107
TABL. 18. PROFIT AND LOSS ACCOUNT OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES.....	108
TABL. 19. AGGREGATED EFFICIENCY RATIOS OF LIFE INSURANCE COMPANIES.....	109
TABL. 20. AGGREGATED EFFICIENCY RATIOS OF NON-LIFE INSURANCE COMPANIES.....	110

Tabl. 1. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem					
Liczba zakładów	61	59	58	57	57
w tym zakładów reasekuracji.....	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	16	14	17	18	16
Przeważający kapitał zagraniczny	45	45	41	39	41
Sektor prywatny	60	58	57	56	56
Sektor publiczny	1	1	1	1	1
Spółki akcyjne	53	51	50	49	49
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	8	8	8	8	8
Dział I					
Liczba zakładów	28	28	27	26	27
w tym zakładów reasekuracji.....	–	–	–	0	–
Przeważający kapitał krajowy	6	5	6	7	7
Przeważający kapitał zagraniczny	22	23	21	19	20
Sektor prywatny	28	28	27	26	27
Sektor publiczny	–	–	–	0	0
Spółki akcyjne	26	26	25	24	25
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	2	2	2	2	2
Dział II					
Liczba zakładów	33	31	31	31	30
w tym zakładów reasekuracji.....	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	10	9	11	11	9
Przeważający kapitał zagraniczny	23	22	20	20	21
Sektor prywatny	32	30	30	30	29
Sektor publiczny	1	1	1	1	1
Spółki akcyjne	27	25	25	25	24
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	6	6	6	6	6

Tabl. 2. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w etatach				
Ogółem					
Zatrudnienie ogółem	28 134	27 992	27 206	26 010	25 968
Kadra kierownicza	2 616	2 580	2 603	2 456	2 462
Doradcy	13	16	18	15	14
Aktuariusze	109	122	134	134	128
Pozostali pracownicy	25 396	25 274	24 451	23 405	23 364
Dział I					
Zatrudnienie ogółem	6 679
Kadra kierownicza	810
Doradcy	4
Aktuariusze	67
Pozostali pracownicy	5 799
Dział II					
Zatrudnienie ogółem	21 455
Kadra kierownicza	1 806
Doradcy	10
Aktuariusze	42
Pozostali pracownicy	19 597

Tabl. 3. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys.					2014 = 100
Ogółem^a	x	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia na życie	7 289	7 195	6 979	7 360	8 562	116,3
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	113	107	97	100	97	96,9
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	2 508	2 899	2 800	3 086	3 153	102,2
Ubezpieczenia rentowe	49	49	49	50	50	99,6
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	10 440	11 184	10 890	13 964	15 781	113,0
w tym ubezpieczenia chorobowe	826	890	868	1 980	2 327	117,5

^a Suma liczby polis z poszczególnych grup ubezpieczeń może być większa lub mniejsza od pozycji ogółem, wynika to ze specyfiki konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

Tabl. 4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys. zł					2014 = 100
Ogółem^b	31 803 755	36 348 383	31 240 971	28 646 461	27 504 788	96,0
Ubezpieczenia na życie	16 836 713	19 392 565	13 139 311	10 623 071	8 847 846	83,3
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	120 336	116 746	113 458	114 609	117 260	102,3
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	10 307 486	12 045 984	13 051 939	12 599 626	12 996 318	103,1
Ubezpieczenia rentowe	98 212	99 454	106 980	113 705	131 152	115,3
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe ..	4 441 008	4 693 634	4 829 283	5 195 451	5 412 213	104,2
w tym ubezpieczenia chorobowe	681 499	653 054	793 975	880 437	982 295	111,6

^b Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 5. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys.					2014 = 100
Ogółem	49 205	47 181	47 777	50 049	45 593	91,1
Ubezpieczenia wypadku	10 803	10 247	10 321	11 607	12 316	106,1
Ubezpieczenia choroby	607	1 197	972	323	367	113,6
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	5 117	4 991	5 082	5 228	5 565	106,5
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1	1	1	1	1	113,9
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	1	1	1	1	1	122,9
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	14	11	16	11	11	100,1
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	26	36	30	36	39	109,3
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami,	8 159	7 913	8 951	9 709	10 987	113,2
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	1 690	1 510	1 931	1 849	2 147	116,1
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	9 553	10 366	11 268	11 900	11 281	94,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych,	19 227	19 458	19 578	19 826	20 710	104,5
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	18 969	19 236	19 316	19 565	20 434	104,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	2	3	2	2	3	119,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	8	9	9	9	9	107,6
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	6 629	6 734	6 901	7 851	8 467	107,8
obowiązkowe OC rolników	1 511	1 492	1 465	1 456	1 500	103,0
Ubezpieczenia kredytu	74	82	107	120	122	101,5
Gwarancja ubezpieczeniowa	159	160	170	162	154	95,1
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	331	369	258	920	1 123	122,2
Ubezpieczenia ochrony prawnej	668	1 010	1 299	1 451	1 907	131,4
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	11 067	11 256	11 530	14 971	19 072	127,4

Tabl. 6. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys. zł					2014 = 100
Ogółem^a	24 801 456	25 646 430	25 929 253	25 711 017	25 862 543	100,6
Ubezpieczenia wypadku	1 244 966	1 278 691	1 302 547	1 338 989	1 512 282	112,9
Ubezpieczenia choroby	436 167	512 525	612 134	656 349	611 368	93,1
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	5 763 600	5 627 344	5 321 608	5 260 521	5 456 171	103,7
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	33 855	45 992	43 704	53 892	27 619	51,2
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	30 266	30 231	28 597	14 236	27 078	190,2
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	95 769	101 547	113 182	124 226	82 198	66,2
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	106 829	118 711	117 414	126 116	116 030	92,0
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami,	2 825 959	2 901 724	3 117 319	2 927 063	2 925 838	100,0
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	421 595	418 776	434 102	447 299	491 139	109,8
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	1 990 285	2 247 778	2 439 728	2 434 416	2 468 635	101,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych,	8 599 720	8 931 150	8 464 825	8 071 074	8 158 025	101,1
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	8 427 915	8 735 869	8 253 783	7 848 840	7 929 685	101,0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	26 307	29 729	26 257	21 650	24 634	113,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	19 559	19 627	19 391	23 816	23 381	98,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	1 439 889	1 746 347	1 859 275	1 920 130	2 012 336	104,8
obowiązkowe OC rolników	54 057	53 199	58 031	57 028	61 955	108,6
Ubezpieczenia kredytu	544 732	502 609	526 570	494 537	403 452	81,6
Gwarancja ubezpieczeniowa	302 842	274 661	294 613	347 177	356 789	102,8
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	764 613	723 542	1 019 615	1 270 011	855 373	67,4
Ubezpieczenia ochrony prawnej	169 802	99 477	126 218	79 896	176 357	220,7
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	406 297	454 743	496 257	546 917	624 978	114,3

^a Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 7. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys.					2014 = 100
Ogółem^a	x	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia na życie	1 636	1 657	1 723	1 544	1 528	99,0
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	16	13	13	12	11	91,1
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	367	487	672	754	1 080	143,3
Ubezpieczenia rentowe	6	8	14	28	30	106,4
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	1 441	1 559	1 713	1 786	1 881	105,3
w tym ubezpieczenia chorobowe	152	175	284	261	276	105,6

^a Pozycji *Ogółem* nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

Tabl. 8. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys. zł					2014 = 100
Ogółem^b	26 053 564	25 904 625	23 080 915	20 352 035	19 354 382	95,1
Ubezpieczenia na życie	18 375 038	17 356 738	13 702 786	10 560 176	8 068 339	76,4
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	127 725	120 482	118 683	115 076	119 265	103,6
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 791 694	6 638 794	7 410 413	7 681 538	8 982 241	116,9
Ubezpieczenia rentowe	64 190	69 360	71 872	80 413	79 491	98,9
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe ..	1 694 917	1 719 251	1 777 161	1 914 832	2 105 046	109,9
w tym ubezpieczenia chorobowe	261 353	283 076	372 251	411 666	486 397	118,2

^b Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 9. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys.					2014 = 100
Ogółem	4 498	4 300	4 389	4 821	5 278	109,5
Ubezpieczenia wypadku	459	435	417	432	442	102,4
Ubezpieczenia choroby	979	1 030	1 053	1 044	1 011	96,8
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	800	706	700	836	919	109,9
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1,6	1,0	0,9	0,7	1,0	142,3
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	138,6
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	2	2	2	2	3	120,9
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	15	8	7	6	20	354,9
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywołami,	301	259	306	299	323	107,9
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	33	24	36	32	40	125,7
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	236	257	262	321	360	112,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych,	1 070	1 014	1 029	1 217	1 429	117,4
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	1 055	977	1 000	1 209	1 420	117,5
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	174,1
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	157,7
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	235	201	198	198	219	110,4
obowiązkowe OC rolników	5	5	5	7	7	101,9
Ubezpieczenia kredytu	10	9	16	14	13	89,1
Gwarancja ubezpieczeniowa	5	5	3	18	3	14,9
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	39	49	57	48	40	84,3
Ubezpieczenia ochrony prawnej	4	5	5	5	5	93,8
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	294	329	346	380	415	109,2

Tabl. 10. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem

Rodzaje ubezpieczeń	2011	2012	2013	2014	2015	
	w tys. zł					2014 = 100
Ogółem^a	13 484 372	13 777 087	13 415 275	13 544 582	15 149 364	111,8
Ubezpieczenia wypadku	319 167	314 360	292 259	289 703	287 619	99,3
Ubezpieczenia choroby	168 427	170 046	165 664	157 229	165 668	105,4
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	3 701 481	3 440 257	3 496 619	3 578 348	3 838 984	107,3
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	15 555	28 687	22 699	18 565	23 223	125,1
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	26 767	94 170	3 475	8 891	15 162	170,5
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	105 681	75 891	87 050	67 914	81 602	120,2
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	56 776	42 744	43 968	36 063	45 307	125,6
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami,	1 403 174	1 149 808	1 312 040	1 091 118	1 355 578	124,2
w tym obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	200 850	142 994	146 627	117 443	154 468	131,5
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych	936 800	1 298 292	724 091	879 950	975 352	110,8
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych,	5 465 063	5 446 875	5 512 425	5 895 031	6 826 379	115,8
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	5 273 293	5 282 337	5 339 681	5 655 669	6 589 198	116,5
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	2 621	8 959	10 356	3 637	13 867	381,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	11 081	9 330	6 955	6 353	10 265	161,6
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	629 488	614 033	626 801	662 563	768 575	116,0
obowiązkowe OC rolników	27 543	31 016	29 480	38 911	39 612	101,8
Ubezpieczenia kredytu	175 488	290 932	359 510	287 680	166 348	57,8
Gwarancja ubezpieczeniowa	66 693	422 642	329 482	178 516	118 283	66,3
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	151 986	132 771	176 932	121 645	148 570	122,1
Ubezpieczenia ochrony prawnej	8 145	7 497	8 515	10 638	9 581	90,1
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	239 980	229 792	236 433	250 737	299 001	119,2

^a Z działalności bezpośredniej.

Tabl. 11. Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Ogółem	89 873 750	99 920 937	101 365 696	105 312 078	102 826 220
Wartości niematerialne i prawne	174 858	185 916	227 497	368 117	396 519
Lokaty	47 308 682	49 283 096	45 464 145	45 178 281	41 777 628
Nieruchomości	386 799	359 244	331 686	321 367	310 094
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 525 840	1 734 665	1 752 536	2 080 114	1 710 890
Inne lokaty finansowe Należności depozytowe od cedentów	45 396 042	47 189 187	43 379 923	42 776 800	39 756 645
	–	–	–	–	–
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	37 464 845	45 105 450	49 828 321	53 989 115	55 442 609
Należności	1 062 022	1 199 405	1 336 152	1 240 909	881 994
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	609 857	700 253	772 224	621 436	456 541
Należności od ubezpieczających	420 583	603 075	632 850	513 985	318 855
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	174 289	89 819	132 425	99 737	132 474
Inne należności	14 986	7 359	6 949	7 715	5 213
Należności z tytułu reasekuracji	86 778	79 174	134 662	95 577	47 075
Inne należności	365 387	419 978	429 266	523 897	378 378
Należności od budżetu	20 422	53 063	48 177	44 310	31 710
Pozostałe należności	344 965	366 915	381 089	479 587	346 668
Inne składniki aktywów	600 192	442 590	446 775	416 169	352 327
Rzeczowe składniki aktywów	79 433	98 651	94 270	106 134	118 899
Środki pieniężne	518 314	342 881	351 977	309 337	232 862
Pozostałe składniki aktywów	2 446	1 058	528	699	565
Rozliczenia międzyokresowe	3 263 150	3 704 480	4 062 806	4 119 487	3 975 142
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	374 194	419 384	441 837	439 548	410 320
Aktywowane koszty akwizycji	2 813 111	3 197 865	3 467 013	3 525 289	3 357 918
Zarachowane odsetki i czynsze	9 676	5 129	3 620	3 585	3 610
Inne rozliczenia międzyokresowe	66 169	82 102	150 335	151 065	203 294

Tabl. 12. Aktywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Ogółem	56 241 760	62 769 504	65 862 022	73 166 439	77 451 526
Wartości niematerialne i prawne	410 934	478 840	661 948	745 611	934 100
Lokaty	45 474 477	51 762 418	53 525 454	59 115 613	61 932 594
Nieruchomości	925 380	932 655	898 781	966 965	943 282
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	8 234 056	9 354 815	7 242 929	8 474 614	9 978 337
Inne lokaty finansowe Należności depozytowe od cedentów	36 304 429 10 611	41 464 557 10 391	45 375 827 7 917	49 668 652 5 382	51 005 156 5 818
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	x	x	x	x	x
Należności	5 454 389	5 689 617	6 180 696	7 178 937	6 826 441
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	4 516 429	4 564 640	4 764 118	5 045 399	5 180 732
Należności od ubezpieczających	4 033 211	4 067 202	4 289 615	4 518 343	4 662 694
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	407 905	418 286	415 909	469 065	457 997
Inne należności	75 314	79 152	58 594	57 991	60 041
Należności z tytułu reasekuracji	643 706	816 979	1 032 436	973 162	990 711
Inne należności	294 254	307 997	384 142	1 160 376	654 998
Należności od budżetu	22 127	108 930	60 374	17 874	115 082
Pozostałe należności	272 127	199 067	323 768	1 142 502	539 916
Inne składniki aktywów	645 938	605 939	729 879	604 942	621 875
Rzeczowe składniki aktywów	274 783	283 133	295 778	317 055	333 534
Środki pieniężne	366 997	316 342	427 559	284 010	285 298
Pozostałe składniki aktywów	4 158	6 464	6 541	3 877	3 044
Rozliczenia międzyokresowe	4 256 022	4 232 691	4 764 045	5 521 336	7 136 517
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	391 008	309 728	250 776	271 834	344 436
Aktywowane koszty akwizycji	3 605 907	3 743 693	4 250 794	4 884 628	5 648 177
Zarachowane odsetki i czynsze	10 436	4 313	321	3	2 730
Inne rozliczenia międzyokresowe	248 671	174 956	262 154	364 871	1 141 174

Tabl. 13. Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Ogółem	89 873 751	99 920 937	101 365 696	105 312 079	102 826 220
Kapitał własny	12 761 397	14 769 420	12 786 999	12 982 551	12 426 611
w tym.....					
Kapitał podstawowy	2 883 484	2 926 025	3 150 358	2 988 958	2 912 738
Kapitał (fundusz) zapasowy	7 023 610	7 960 250	5 964 025	6 291 786	5 528 185
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	279 126	949 689	725 097	1 068 770	533 740
Pozostałe kapitały rezerwowe	853 570	931 877	1 190 081	1 271 474	1 366 690
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 185 196	-958 053	-1 043 922	-863 248	-327 704
Zysk (strata) netto	2 918 811	2 967 846	2 809 575	2 233 025	2 421 179
Zobowiązania podporządkowane	56 910	56 919	71 690	72 259	35 596
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	73 020 322	81 114 162	83 731 141	86 563 369	86 520 551
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	982 101	1 122 952	1 492 883	1 789 438	1 690 521
Rezerwa ubezpieczeń na życie	32 416 076	32 770 874	30 246 710	28 703 417	27 235 455
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	1 472 644	1 469 676	1 552 535	1 557 257	1 670 009
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	89 095	111 922	125 185	87 193	56 682
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-	-
Rezerwy na zwrot składek dla członków	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie ...	601 031	563 395	506 576	471 642	447 508
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	37 459 375	45 075 343	49 807 252	53 954 423	55 420 376
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	1 001 036	1 300 465	777 752	607 546	683 053
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy	891 693	1 395 009	1 260 907	1 512 491	972 828
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	932 449	1 193 602	433 395	167 773	146 886
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	2 576 809	2 078 600	3 017 917	3 779 283	2 527 188
Rozliczenia międzyokresowe	635 206	613 690	841 398	841 898	879 613

Tabl. 14. Pasywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Ogółem	56 241 761	62 769 504	65 862 022	73 166 439	77 451 527
Kapitał własny	18 141 292	21 410 498	20 756 171	21 580 264	21 649 812
w tym					
Kapitał podstawowy	2 912 713	2 594 797	2 636 101	2 650 098	2 682 633
Kapitał (fundusz) zapasowy	7 349 266	8 406 619	8 655 998	9 152 630	10 022 420
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	6 445 409	8 241 929	5 966 364	6 560 291	6 656 204
Pozostałe kapitały rezerwowe	131 729	158 294	201 143	213 444	330 377
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 782 376	-1 323 072	-1 084 698	-714 608	-615 280
Zysk (strata) netto	3 084 702	3 332 784	4 382 057	3 719 162	2 574 179
Zobowiązania podporządkowane	87 419	93 087	94 817	104 604	395 528
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	36 303 984	40 050 908	43 133 800	46 450 642	50 652 786
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	14 981 195	15 429 665	16 309 493	17 173 557	19 168 410
Rezerwa ubezpieczeń na życie	-	-	-	-	-
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	20 242 477	23 519 003	25 680 102	28 062 927	30 215 346
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	78 130	86 027	87 405	89 830	81 627
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1 000 761	1 016 052	1 056 702	1 124 203	1 187 403
Rezerwy na zwrot składek dla członków	1 420	160	98	124	0
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie ...	-	-	-	-	-
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	x	x	x	x	x
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	4 757 909	5 723 742	5 799 786	6 592 902	9 070 776
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	286 603	339 693	370 526	371 131	347 111
Pozostałe rezerwy	869 264	992 997	864 112	1 109 613	1 352 136
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 132 303	1 484 635	1 419 230	1 372 178	1 260 257
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	3 466 876	3 605 035	4 501 241	8 157 910	9 412 687
Rozliczenia międzyokresowe	1 285 134	1 195 779	1 262 963	1 355 262	2 146 208

Tabl. 15. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Składki	31 530 207	35 346 467	30 448 284	28 037 309	27 232 482
Składki przypisane brutto	31 831 894	36 376 930	31 264 072	28 666 871	27 525 020
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	285 474	888 687	718 087	443 371	498 379
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	15 791	140 951	371 913	292 965	-98 877
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	-422	-825	274 212	106 774	106 964
Przychody z lokat	4 009 236	5 453 355	5 414 651	4 630 392	4 479 464
Przychody z lokat w nieruchomości	1 700	1 840	2 010	2 062	2 659
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	267 682	133 453	143 720	423 379	653 007
z udziałów lub akcji	266 681	130 070	140 114	422 232	652 102
z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	1 001	3 383	3 605	1 147	905
z pozostałych lokat	-	-	-	-	-
Przychody z innych lokat finansowych	2 953 441	3 084 714	2 861 434	2 614 238	2 335 039
z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	147 867	244 551	207 302	384 036	402 051
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	2 204 108	2 051 217	1 928 970	1 745 308	1 601 948
z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	570 311	684 908	643 659	412 980	281 227
z pozostałych lokat	31 155	104 039	81 503	71 914	49 813
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	11 511	69	4 303	91	1 462
Wynik dodatni z realizacji lokat	774 903	2 233 277	2 403 184	1 590 621	1 487 298
Nie zrealizowane zyski z lokat	1 570 582	4 701 947	2 245 338	2 625 779	1 758 252
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	517 506	316 723	620 110	215 476	241 271
Odszkodowania i świadczenia	25 575 691	25 381 882	22 692 044	19 970 538	19 324 323
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	25 495 773	25 375 433	22 601 520	19 978 406	19 212 803
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	26 069 111	25 916 967	23 089 889	20 360 413	19 362 889
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	573 338	541 534	488 368	382 008	150 087
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	79 918	6 450	90 524	-7 867	111 520
rezerwy brutto	78 743	21 186	82 853	1 770	112 810
udział reasekuratorów	-1 176	14 736	-7 671	9 637	1 290

Tabl. 15. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie (dok.)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym ...	-3 859 028	7 649 768	2 710 723	2 589 352	9 722
Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-2 873 080	159 599	-2 274 938	-1 690 265	-1 465 664
rezerwy brutto	-2 830 849	357 730	-2 542 617	-1 790 270	-1 466 619
udział reasekuratorów	42 231	198 131	-267 679	-100 005	-955
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-951 876	7 522 756	5 042 480	4 314 550	1 499 520
rezerwy brutto	-1 419 643	7 609 796	4 737 733	4 129 389	1 468 293
udział reasekuratorów	-467 768	87 040	-304 747	-185 162	-31 228
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przewidzianych w statucie na udziale własnym	-34 072	-32 586	-56 819	-34 934	-24 134
rezerwy brutto	-34 072	-32 586	-56 819	-34 934	-24 134
udział reasekuratorów	-	-	-	-	-
Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	32 395	56 460	56 100	16 526	26 490
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 541 175	6 345 335	6 047 336	6 384 494	6 248 330
Koszty akwizycji	3 976 895	4 678 270	4 470 100	4 906 974	4 715 356
Koszty administracyjne	1 628 394	1 737 310	1 669 752	1 680 525	1 763 728
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	64 114	70 245	92 516	203 006	230 754
Koszty działalności lokacyjnej	2 547 114	1 056 956	1 462 190	963 327	1 566 947
Koszty utrzymania nieruchomości	2 215	4 181	4 703	3 439	3 962
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	107 635	112 581	134 372	153 718	145 034
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	13 054	63 125	76 252	36 084	9 993
Wynik ujemny z realizacji lokat	2 424 210	877 069	1 246 862	770 086	1 407 959
Nie zrealizowane straty na lokatach	4 047 252	1 393 198	2 012 658	1 539 174	2 835 142
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	136 678	229 217	229 016	147 870	173 520
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	258 788	578 436	510 292	618 170	682 282
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 347 465	3 127 239	3 008 027	3 279 505	2 844 712

Tabl. 16. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Składki	20 540 157	22 229 470	22 137 526	21 788 069	21 501 629
Składki przypisane brutto	25 290 902	26 250 197	26 602 518	26 260 098	27 291 856
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	3 567 889	3 708 512	3 774 041	3 710 884	4 866 866
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	1 580 535	448 474	879 829	856 682	1 754 884
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	397 679	136 259	188 878	95 537	831 522
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	392 492	503 549	404 888	449 394	400 028
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	273 028	262 425	203 364	362 130	446 170
Odszkodowania i świadczenia	13 199 331	14 287 716	13 536 394	13 592 018	13 548 893
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	11 789 701	11 709 464	11 271 181	11 898 937	13 208 637
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	13 737 913	14 045 823	13 721 980	13 810 903	15 488 327
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 948 212	2 336 359	2 450 799	1 911 966	2 279 690
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 409 630	2 578 252	2 265 214	1 693 081	340 257
rezerwy brutto	1 668 535	3 228 893	2 129 964	2 364 005	1 649 921
udział reasekuratorów	258 905	650 641	-135 250	670 923	1 309 664
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	332	-1 260	-1 450	-2 230	-9 006
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	332	-1 260	-1 450	-2 230	-9 006
Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-	-
Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw na premie i rabaty	45 052	63 087	102 457	104 760	84 296
Koszty działalności ubezpieczeniowej	6 653 767	7 051 244	7 013 375	7 344 893	7 627 428
Koszty akwizycji	5 357 951	5 662 094	5 960 992	6 212 801	6 499 539
Koszty administracyjne	1 918 366	2 071 374	1 812 471	1 805 676	1 863 980
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	622 550	682 223	760 087	673 584	736 091
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	935 313	914 696	797 366	707 297	786 858
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	73 984	15 290	40 650	67 260	63 202
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	297 898	664 670	1 256 986	785 594	246 157

Tabl. 17. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń na życie

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 347 465	3 127 239	3 008 027	3 279 506	2 844 713
Przychody z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w nieruchomości	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji	x	x	x	x	x
Przychody z innych lokat finansowych, w tym	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji ^a	x	x	x	x	x
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane zyski z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	258 789	578 436	510 292	618 169	682 282
Koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Koszty utrzymania nieruchomości	x	x	x	x	x
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane straty na lokatach	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	x	x	x	x	x
Pozostałe przychody operacyjne	165 365	121 979	61 603	128 476	118 129
Pozostałe koszty operacyjne	204 507	173 650	130 118	440 589	103 891
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 567 113	3 654 005	3 449 805	3 585 561	3 541 234
Zyski nadzwyczajne	–	–	–	–	–
Straty nadzwyczajne	–	–	–	–	–
Zysk (strata) brutto	3 567 113	3 654 005	3 449 805	3 585 561	3 541 234
Podatek dochodowy	648 305	686 090	640 463	622 217	495 549
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	–4	69	–233	320	–495
Zysk (strata) netto	2 918 811	2 967 846	2 809 575	2 963 024	3 046 179

^a Przychody z udziałów i akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, a także jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

Tabl. 18. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w tys. zł				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	297 897	664 673	1 256 985	785 593	246 156
Przychody z lokat	4 308 649	3 965 919	6 249 172	4 228 217	3 657 069
Przychody z lokat w nieruchomości	14 914	14 834	16 133	25 669	19 252
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym:	2 001 156	1 233 513	4 042 770	2 360 825	1 815 906
z udziałów i akcji	1 995 823	1 225 807	4 035 939	2 350 607	1 807 675
Przychody z innych lokat finansowych, w tym	1 713 026	1 765 413	1 378 511	1 266 764	1 098 329
z udziałów i akcji ^a	55 697	69 794	36 897	32 631	35 237
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1 483 772	1 399 404	1 137 646	1 012 462	950 372
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	4 688	9 821	44 920	12 706	5 362
Wynik dodatni z realizacji lokat	574 865	942 338	766 838	562 253	718 221
Nie zrealizowane zyski z lokat	227 328	342 455	212 435	438 169	319 230
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-	-
Koszty działalności lokacyjnej	581 341	448 195	539 562	431 632	638 574
Koszty utrzymania nieruchomości	11 285	13 339	18 475	20 454	22 868
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	79 084	75 310	66 179	62 914	67 147
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	14 561	13 986	62 462	21 479	81 313
Wynik ujemny z realizacji lokat	476 411	345 560	392 446	326 785	467 247
Nie zrealizowane straty na lokatach	234 256	161 532	177 031	411 455	363 132
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	392 492	503 549	404 888	449 393	400 028
Pozostałe przychody operacyjne	246 585	370 718	217 926	281 388	556 232
Pozostałe koszty operacyjne	444 413	351 872	219 575	379 419	511 821
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 427 957	3 878 615	6 595 463	4 061 466	2 865 130
Zyski nadzwyczajne	13	324	124	30	8
Straty nadzwyczajne	-	-	-	8	-
Zysk (strata) brutto	3 427 970	3 878 939	6 595 587	4 061 488	2 865 138
Podatek dochodowy	344 320	544 872	487 326	342 043	290 957
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-1 051	1 284	-842	285	-
Zysk (strata) netto	3 084 701	3 332 784	6 109 103	3 719 161	2 574 181

^a Przychody z udziałów i akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, a także jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

Tabl. 19. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w %				
Wskaźniki ustawowe					
Wskaźnik monitorowania działalności	318,31	355,81	298,31	295,52	274,24
Wskaźnik pokrycia rezerw	107,91	111,24	110,97	111,73	110,96
Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej					
Współczynnik wypłacalności	37,66	39,17	38,22	41,98	40,96
Wskaźnik płynności finansowej	138,96	118,21	122,76	134,34	127,66
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym	168,55	189,61	224,51	232,82	251,55
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	-5,49	1,24	-1,49	-1,55	-3,51
Relacja należności do środków własnych	8,88	8,16	11,65	10,61	7,88
Relacja zobowiązań do środków własnych	21,66	14,81	25,00	31,47	22,76
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	10,60	9,80	9,86	11,77	10,48
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	-1,15	8,60	4,41	4,90	1,91
Wskaźnik rentowności sprzedaży	9,17	8,92	9,01	10,45	11,14
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	22,49	23,36	20,44	23,20	24,11
Wskaźnik rentowności majątku	3,18	3,42	2,79	2,90	2,95
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	101,35	114,22	85,94	91,69	96,02
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	102,34	112,43	86,85	91,57	95,76
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	115,33	99,42	89,08	88,17	95,10
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	115,88	99,53	89,06	88,39	96,16
Stopa rezerw technicznych	228,17	223,95	270,01	304,47	317,72
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń ...	268,61	266,27	311,55	350,63	363,76
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	3,04	3,05	4,74	6,20	6,10
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	218,35	214,69	258,22	292,26	305,44
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	5,65	5,98	6,72	7,56	8,61
Wskaźnik rotacji majątku	34,66	38,35	31,01	27,75	26,47
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	243,03	255,58	223,61	218,67	212,58
Dynamika lokat	94,56	111,31	100,94	104,09	98,07
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	268,64	265,96	309,11	351,37	359,86
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	100,01	99,88	99,22	100,21	98,93
Współczynnik szkodowości brutto	82,12	71,73	75,00	71,68	70,48
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	81,05	71,96	74,52	71,14	70,93
Wskaźnik kosztów akwizycji	12,58	12,85	14,30	17,08	17,16
Wskaźnik kosztów administracyjnych	5,12	4,82	5,35	5,96	6,37
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	17,50	17,47	19,36	22,33	22,69
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	18,19	18,61	20,38	23,19	23,78
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	83,01	81,65	84,74	85,13	85,93
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	17,72	18,90	15,38	15,16	14,49
Wskaźnik zatrzymania składki	99,11	97,57	98,59	98,46	98,20
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	97,81	97,92	97,89	98,14	99,23
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	98,63	98,39	99,40	99,30	99,21

Tabl. 20. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
	w %				
Wskaźniki ustawowe					
Wskaźnik monitorowania działalności	384,88	467,19	416,87	391,50	382,02
Wskaźnik pokrycia rezerw	124,11	126,88	121,71	123,44	118,92
Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej					
Współczynnik wypłacalności	66,61	79,81	72,86	70,29	69,92
Wskaźnik płynności finansowej	133,33	135,78	135,21	146,69	150,99
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym	103,80	106,30	116,23	124,74	122,87
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	-0,40	1,67	-5,40	-0,95	-8,85
Relacja należności do środków własnych	37,62	31,25	37,18	45,39	43,37
Relacja zobowiązań do środków własnych	24,26	20,16	27,16	51,75	57,60
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	2,12	3,25	6,00	3,45	1,59
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	8,56	7,60	10,89	6,79	4,94
Wskaźnik rentowności sprzedaży	12,68	12,90	23,08	13,97	9,77
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	17,90	16,97	29,10	17,43	12,30
Wskaźnik rentowności majątku	5,96	5,68	9,54	5,28	3,55
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	111,26	103,81	101,27	98,72	103,88
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	109,07	103,77	101,23	98,76	100,14
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	96,99	102,22	97,62	100,75	112,12
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	97,89	99,29	96,17	105,69	110,98
Stopa rezerw technicznych	144,95	151,99	163,30	176,72	183,86
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	228,65	248,43	254,43	272,14	280,15
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	59,19	58,69	61,07	65,26	69,44
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	x	x	x	x	x
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	147,05	167,07	186,89	203,09	194,68
Wskaźnik rotacji majątku	47,03	44,03	41,34	37,83	36,33
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	121,28	112,95	108,22	107,16	104,24
Dynamika lokat	109,79	114,63	102,90	110,35	104,19
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	208,90	230,78	234,58	262,11	272,72
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	91,36	92,90	92,20	96,31	97,35
Współczynnik szkodowości brutto	64,70	66,73	61,34	63,65	66,81
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	63,93	64,01	60,84	62,37	63,04
Wskaźnik kosztów akwizycji	21,19	21,56	22,40	23,68	23,83
Wskaźnik kosztów administracyjnych	7,65	7,88	6,83	7,02	6,73
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	26,37	26,84	26,37	28,13	27,82
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	34,65	35,32	34,21	35,89	37,10
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	62,23	60,19	63,43	65,68	65,61
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	57,75	63,45	55,81	54,00	52,37
Wskaźnik zatrzymania składki	85,90	85,87	85,84	85,87	82,77
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	85,83	83,36	82,13	86,16	85,28
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	86,88	85,69	86,56	85,81	82,13

Tabl. 1. Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
Total					
Number of insurance companies	61	59	58	57	57
of which reinsurance companies.....	1	1	1	1	1
Majority of domestic capital	16	14	17	18	16
Majority of foreign capital	45	45	41	39	41
Private sector	60	58	57	56	56
Public sector	1	1	1	1	1
Join-stock company	53	51	50	49	49
Mutual insurance society	8	8	8	8	8
Life					
Number of insurance companies	28	28	27	26	27
of which reinsurance companies.....	–	–	–	0	–
Majority of domestic capital	6	5	6	7	7
Majority of foreign capital	22	23	21	19	20
Private sector	28	28	27	26	27
Public sector	–	–	–	0	0
Join-stock company	26	26	25	24	25
Mutual insurance society	2	2	2	2	2
Non-Life					
Number of insurance companies	33	31	31	31	30
of which reinsurance companies.....	1	1	1	1	1
Majority of domestic capital	10	9	11	11	9
Majority of foreign capital	23	22	20	20	21
Private sector	32	30	30	30	29
Public sector	1	1	1	1	1
Join-stock company	27	25	25	25	24
Mutual insurance society	6	6	6	6	6

Tabl. 2. Annual Average Employment of Insurance/Reinsurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>employed full-time</i>				
Total					
Total employment	28 134	27 992	27 206	26 010	25 968
Management.....	2 616	2 580	2 603	2 456	2 462
Consultants.....	13	16	18	15	14
Actuaries.....	109	122	134	134	128
Other employees,.....	25 396	25 274	24 451	23 405	23 364
of which:agents employed full-time..	28 134	27 992	27 206	26 010	25 968
Life					
Total employment	6 679
Management.....	810
Consultants.....	4
Actuaries.....	67
Other employees,.....	5 799
of which:agents employed full-time..	6 679
Non-Life					
Total employment	21 455
Management.....	1 806
Consultants.....	10
Actuaries.....	42
Other employees,.....	19 597
of which:agents employed full-time..	21 455

Tabl. 3. Number of Policies of Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015	
	in thous.					2014 = 100
Total personal^a	x	x	x	x	x	x
Life insurance.....	7 289	7 195	6 979	7 360	8 562	116,3
Marriage insurance, birth insurance	113	107	97	100	97	96,9
Life insurance linked to insurance capital funds.....	2 508	2 899	2 800	3 086	3 153	102,2
Annuity insurance.....	49	49	49	50	50	99,6
Accident and sickness insurance,	10 440	11 184	10 890	13 964	15 781	113,0
of which sickness insurance	826	890	868	1 980	2 327	117,5

^a The total number of policies from separate insurance groups may be higher or smaller than the total item as a result of the specificity of the structure of insurance products.

Tabl. 4. Gross Written Premium of Life Insurance – Total

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	
	in thous. zł					2014 = 100
Total personal^b	31 803 755	36 348 383	31 240 971	28 646 461	27 504 788	96,0
Life insurance	16 836 713	19 392 565	13 139 311	10 623 071	8 847 846	83,3
Marriage insurance, birth insurance	120 336	116 746	113 458	114 609	117 260	102,3
Life insurance linked to insurance capital funds	10 307 486	12 045 984	13 051 939	12 599 626	12 996 318	103,1
Annuity insurance.....	98 212	99 454	106 980	113 705	131 152	115,3
Accident and sickness insurance,	4 441 008	4 693 634	4 829 283	5 195 451	5 412 213	104,2
of which sickness insurance.....	681 499	653 054	793 975	880 437	982 295	111,6

^b Direct insurance.

Tabl. 5. Number of Policies of Non-Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015	
	<i>in thous.</i>					2014 = 100
Total	49 205	47 181	47 777	50 049	45 593	91,1
Accident	10 803	10 247	10 321	11 607	12 316	106,1
Sickness	607	1 197	972	323	367	113,6
Casco insurance of land vehicles	5 117	4 991	5 082	5 228	5 565	106,5
Casco insurance of railway rolling stock	1	1	1	1	1	113,9
Casco insurance of aircraft	1	1	1	1	1	122,9
Vessels in sea and inland navigation	14	11	16	11	11	100,1
Goods-in-transit	26	36	30	36	39	109,3
Fire and natural forces, of which	8 159	7 913	8 951	9 709	10 987	113,2
<i>compulsory insurance of farm buildings</i> .	1 690	1 510	1 931	1 849	2 147	116,1
Other damage and loss property	9 553	10 366	11 268	11 900	11 281	94,8
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles,	19 227	19 458	19 578	19 826	20 710	104,5
<i>of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles</i> ...	18 969	19 236	19 316	19 565	20 434	104,4
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	2	3	2	2	3	119,2
Liability for ships in sea and inland navigation	8	9	9	9	9	107,6
General liability, of which	6 629	6 734	6 901	7 851	8 467	107,8
<i>compulsory third part liability insurance of farmers</i>	1 511	1 492	1 465	1 456	1 500	103,0
Credit	74	82	107	120	122	101,5
Shuretyship	159	160	170	162	154	95,1
Various financial risks	331	369	258	920	1 123	122,2
Legal protection	668	1 010	1 299	1 451	1 907	131,4
Assistance	11 067	11 256	11 530	14 971	19 072	127,4

Tabl. 6. Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015	
	in thous. zł					2014 = 100
Total^a	24 801 456	25 646 430	25 929 253	25 711 017	25 862 543	100,6
Accident	1 244 966	1 278 691	1 302 547	1 338 989	1 512 282	112,9
Sickness	436 167	512 525	612 134	656 349	611 368	93,1
Casco insurance of land vehicles	5 763 600	5 627 344	5 321 608	5 260 521	5 456 171	103,7
Casco insurance of railway rolling stock	33 855	45 992	43 704	53 892	27 619	51,2
Casco insurance of aircraft	30 266	30 231	28 597	14 236	27 078	190,2
Vessels in sea and inland navigation	95 769	101 547	113 182	124 226	82 198	66,2
Goods-in-transit	106 829	118 711	117 414	126 116	116 030	92,0
Fire and natural forces, of which	2 825 959	2 901 724	3 117 319	2 927 063	2 925 838	100,0
compulsory insurance of farm buildings	421 595	418 776	434 102	447 299	491 139	109,8
Other damage and loss property	1 990 285	2 247 778	2 439 728	2 434 416	2 468 635	101,4
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles,	8 599 720	8 931 150	8 464 825	8 071 074	8 158 025	101,1
of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles ..	8 427 915	8 735 869	8 253 783	7 848 840	7 929 685	101,0
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	26 307	29 729	26 257	21 650	24 634	113,8
Liability for ships in sea and inland navigation	19 559	19 627	19 391	23 816	23 381	98,2
General liability, of which	1 439 889	1 746 347	1 859 275	1 920 130	2 012 336	104,8
compulsory third part liability insurance of farmers	54 057	53 199	58 031	57 028	61 955	108,6
Credit	544 732	502 609	526 570	494 537	403 452	81,6
Shuretyship	302 842	274 661	294 613	347 177	356 789	102,8
Various financial risks	764 613	723 542	1 019 615	1 270 011	855 373	67,4
Legal protection	169 802	99 477	126 218	79 896	176 357	220,7
Assistance	406 297	454 743	496 257	546 917	624 978	114,3

^a Direct insurance.

Tabl. 7. Number of Claims of Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015		
	in thous.					2014 = 100	
Total personal^a	x	x	x	x	x	x	
Life insurance.....	1 636	1 657	1 723	1 544	1 528	99,0	
Marriage insurance, birth insurance	16	13	13	12	11	91,1	
Life insurance linked to insurance capital funds.....	367	487	672	754	1 080	143,3	
Annuity insurance.....	6	8	14	28	30	106,4	
Accident and sickness insurance,	1 441	1 559	1 713	1 786	1 881	105,3	
of which sickness insurance	152	175	284	261	276	105,6	

^a The total number of claims from separate insurance groups may be higher or smaller than the total item as a result of the specificity of the structure of insurance products.

Tabl. 8. Gross Claims Paid of Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015		
	in thous. zł					2014 = 100	
Total personal^b	26 053 564	25 904 625	23 080 915	20 352 035	19 354 382	95,1	
Life insurance	18 375 038	17 356 738	13 702 786	10 560 176	8 068 339	76,4	
Marriage insurance, birth insurance	127 725	120 482	118 683	115 076	119 265	103,6	
Life insurance linked to insurance capital funds	5 791 694	6 638 794	7 410 413	7 681 538	8 982 241	116,9	
Annuity insurance.....	64 190	69 360	71 872	80 413	79 491	98,9	
Accident and sickness insurance,	1 694 917	1 719 251	1 777 161	1 914 832	2 105 046	109,9	
of which sickness insurance.....	261 353	283 076	372 251	411 666	486 397	118,2	

^b Direct insurance

Tabl. 9. Number of Claims of Non-Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015	
	in thous.					2014 = 100
Total	4 498	4 300	4 389	4 821	5 278	109,5
Accident	459	435	417	432	442	102,4
Sickness	979	1 030	1 053	1 044	1 011	96,8
Casco insurance of land vehicles	800	706	700	836	919	109,9
Casco insurance of railway rolling stock	1,6	1,0	0,9	0,7	1,0	142,3
Casco insurance of aircraft	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	138,6
Vessels in sea and inland navigation	2	2	2	2	3	120,9
Goods-in-transit	15	8	7	6	20	354,9
Fire and natural forces, of which	301	259	306	299	323	107,9
<i>compulsory insurance of farm buildings</i> .	33	24	36	32	40	125,7
Other damage and loss property	236	257	262	321	360	112,2
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles,	1 070	1 014	1 029	1 217	1 429	117,4
<i>of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles</i> ...	1 055	977	1 000	1 209	1 420	117,5
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	174,1
Liability for ships in sea and inland navigation	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	157,7
General liability, of which	235	201	198	198	219	110,4
<i>compulsory third part liability insurance of farmers</i>	5	5	5	7	7	101,9
Credit	10	9	16	14	13	89,1
Shuretyship	5	5	3	18	3	14,9
Various financial risks	39	49	57	48	40	84,3
Legal protection	4	5	5	5	5	93,8
Assistance	294	329	346	380	415	109,2

Tabl. 10. Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Total

Specification	2011	2012	2013	2014	2015	
	in thous. zł					2014 = 100
Total^a	13 484 372	13 777 087	13 415 275	13 544 582	15 149 364	111,8
Accident	319 167	314 360	292 259	289 703	287 619	99,3
Sickness	168 427	170 046	165 664	157 229	165 668	105,4
Casco insurance of land vehicles	3 701 481	3 440 257	3 496 619	3 578 348	3 838 984	107,3
Casco insurance of railway rolling stock	15 555	28 687	22 699	18 565	23 223	125,1
Casco insurance of aircraft	26 767	94 170	3 475	8 891	15 162	170,5
Vessels in sea and inland navigation	105 681	75 891	87 050	67 914	81 602	120,2
Goods-in-transit	56 776	42 744	43 968	36 063	45 307	125,6
Fire and natural forces, of which	1 403 174	1 149 808	1 312 040	1 091 118	1 355 578	124,2
<i>compulsory insurance of farm buildings</i>	200 850	142 994	146 627	117 443	154 468	131,5
Other damage and loss property	936 800	1 298 292	724 091	879 950	975 352	110,8
Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles,	5 465 063	5 446 875	5 512 425	5 895 031	6 826 379	115,8
<i>of which compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles</i> ..	5 273 293	5 282 337	5 339 681	5 655 669	6 589 198	116,5
Aircraft liability arising out of the possession of aircraft	2 621	8 959	10 356	3 637	13 867	381,2
Liability for ships in sea and inland navigation	11 081	9 330	6 955	6 353	10 265	161,6
General liability, of which	629 488	614 033	626 801	662 563	768 575	116,0
<i>compulsory third part liability insurance of farmers</i>	27 543	31 016	29 480	38 911	39 612	101,8
Credit	175 488	290 932	359 510	287 680	166 348	57,8
Shuretyship	66 693	422 642	329 482	178 516	118 283	66,3
Various financial risks	151 986	132 771	176 932	121 645	148 570	122,1
Legal protection	8 145	7 497	8 515	10 638	9 581	90,1
Assistance	239 980	229 792	236 433	250 737	299 001	119,2

^a Direct insurance.

Tabl. 11. Assets of Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL ASSETS	89 873 750	99 920 937	101 365 696	105 312 078	102 826 220
Intangible assets	174 858	185 916	227 497	368 117	396 519
Investments	47 308 682	49 283 096	45 464 145	45 178 281	41 777 628
Land and buildings	386 799	359 244	331 686	321 367	310 094
Investments in subordinated undertakings	1 525 840	1 734 665	1 752 536	2 080 114	1 710 890
Other financial investments	45 396 042	47 189 187	43 379 923	42 776 800	39 756 645
Deposit debtors from ceding undertakings	–	–	–	–	–
Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	37 464 845	45 105 450	49 828 321	53 989 115	55 442 609
Debtors	1 062 022	1 199 405	1 336 152	1 240 909	881 994
Direct insurance debtors	609 857	700 253	772 224	621 436	456 541
Debtors from policyholders	420 583	603 075	632 850	513 985	318 855
Debtors from insurance intermediaries	174 289	89 819	132 425	99 737	132 474
Other debtors	14 986	7 359	6 949	7 715	5 213
Debtors arising out of reinsurance operations	86 778	79 174	134 662	95 577	47 075
Other debtors	365 387	419 978	429 266	523 897	378 378
Budget debtors	20 422	53 063	48 177	44 310	31 710
Other debtors	344 965	366 915	381 089	479 587	346 668
Other assets	600 192	442 590	446 775	416 169	352 327
Tangible assets	79 433	98 651	94 270	106 134	118 899
Cash	518 314	342 881	351 977	309 337	232 862
Other assets	2 446	1 058	528	699	565
Prepayments and accrued income	3 263 150	3 704 480	4 062 806	4 119 487	3 975 142
Assets from deferred income tax	374 194	419 384	441 837	439 548	410 320
Deferred acquisition costs	2 813 111	3 197 865	3 467 013	3 525 289	3 357 918
Accrued interest and rent	9 676	5 129	3 620	3 585	3 610
Other prepayments and accrued income	66 169	82 102	150 335	151 065	203 294

Tabl. 12. Assets of Non-Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL ASSETS	56 241 760	62 769 504	65 862 022	73 166 439	77 451 526
Intangible assets	410 934	478 840	661 948	745 611	934 100
Investments	45 474 477	51 762 418	53 525 454	59 115 613	61 932 594
<i>Land and buildings</i>	925 380	932 655	898 781	966 965	943 282
<i>Investments in subordinated undertakings</i>	8 234 056	9 354 815	7 242 929	8 474 614	9 978 337
<i>Other financial investments</i>	36 304 429	41 464 557	45 375 827	49 668 652	51 005 156
<i>Deposit debtors from ceding undertakings</i>	10 611	10 391	7 917	5 382	5 818
Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	x	x	x	x	x
Debtors	5 454 389	5 689 617	6 180 696	7 178 937	6 826 441
<i>Direct insurance debtors</i>	4 516 429	4 564 640	4 764 118	5 045 399	5 180 732
<i>Debtors from policyholders</i>	4 033 211	4 067 202	4 289 615	4 518 343	4 662 694
<i>Debtors from insurance intermediaries</i> ..	407 905	418 286	415 909	469 065	457 997
<i>Other debtors</i>	75 314	79 152	58 594	57 991	60 041
<i>Debtors arising out of reinsurance operations</i>	643 706	816 979	1 032 436	973 162	990 711
<i>Other debtors</i>	294 254	307 997	384 142	1 160 376	654 998
<i>Budget debtors</i>	22 127	108 930	60 374	17 874	115 082
<i>Other debtors</i>	272 127	199 067	323 768	1 142 502	539 916
Other assets	645 938	605 939	729 879	604 942	621 875
<i>Tangible assets</i>	274 783	283 133	295 778	317 055	333 534
<i>Cash</i>	366 997	316 342	427 559	284 010	285 298
<i>Other assets</i>	4 158	6 464	6 541	3 877	3 044
Prepayments and accrued income	4 256 022	4 232 691	4 764 045	5 521 336	7 136 517
<i>Assets from deferred income tax</i>	391 008	309 728	250 776	271 834	344 436
<i>Deferred acquisition costs</i>	3 605 907	3 743 693	4 250 794	4 884 628	5 648 177
<i>Accrued interest and rent</i>	10 436	4 313	321	3	2 730
<i>Other prepayments and accrued income</i>	248 671	174 956	262 154	364 871	1 141 174

Tabl. 13. Liabilities of Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL LIABILITIES	89 873 751	99 920 937	101 365 696	105 312 079	102 826 220
Capital and reserves	12 761 397	14 769 420	12 786 999	12 982 551	12 426 611
<i>of which</i>					
Subscribed capital	2 883 484	2 926 025	3 150 358	2 988 958	2 912 738
Reserve capital (fund)	7 023 610	7 960 250	5 964 025	6 291 786	5 528 185
Revaluation capital (fund)	279 126	949 689	725 097	1 068 770	533 740
Other reserve capital	853 570	931 877	1 190 081	1 271 474	1 366 690
Profit (loss) from previous years	-1 185 196	-958 053	-1 043 922	-863 248	-327 704
Net profit (loss)	2 918 811	2 967 846	2 809 575	2 233 025	2 421 179
Subordinated liabilities	56 910	56 919	71 690	72 259	35 596
Technical provisions	73 020 322	81 114 162	83 731 141	86 563 369	86 520 551
Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk	982 101	1 122 952	1 492 883	1 789 438	1 690 521
Life assurance provision	32 416 076	32 770 874	30 246 710	28 703 417	27 235 455
Provision for claims outstanding	1 472 644	1 469 676	1 552 535	1 557 257	1 670 009
Provision for bonuses and rebates	89 095	111 922	125 185	87 193	56 682
Equalisation provision	-	-	-	-	-
Provisions for return of premiums to members	-	-	-	-	-
Other technical provisions specified in the articles of association	601 031	563 395	506 576	471 642	447 508
Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders	37 459 375	45 075 343	49 807 252	53 954 423	55 420 376
Reinsurers' share in technical provisions (negative value)	1 001 036	1 300 465	777 752	607 546	683 053
Estimated recourses and claims returns (negative value)	-	-	-	-	-
Other provisions	891 693	1 395 009	1 260 907	1 512 491	972 828
Creditors arising out of reinsurers deposits	932 449	1 193 602	433 395	167 773	146 886
Creditors and special funds	2 576 809	2 078 600	3 017 917	3 779 283	2 527 188
Accruals and deferred income	635 206	613 690	841 398	841 898	879 613

Tabl. 14. Liabilities of Non-Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
TOTAL LIABILITIES	56 241 761	62 769 504	65 862 022	73 166 439	77 451 527
Capital and reserves	18 141 292	21 410 498	20 756 171	21 580 264	21 649 812
<i>of which</i>					
Subscribed capital	2 912 713	2 594 797	2 636 101	2 650 098	2 682 633
Reserve capital (fund)	7 349 266	8 406 619	8 655 998	9 152 630	10 022 420
Revaluation capital (fund)	6 445 409	8 241 929	5 966 364	6 560 291	6 656 204
Other reserve capital	131 729	158 294	201 143	213 444	330 377
Profit (loss) from previous years	-1 782 376	-1 323 072	-1 084 698	-714 608	-615 280
Net profit (loss)	3 084 702	3 332 784	4 382 057	3 719 162	2 574 179
Subordinated liabilities	87 419	93 087	94 817	104 604	395 528
Technical provisions	36 303 984	40 050 908	43 133 800	46 450 642	50 652 786
Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk	14 981 195	15 429 665	16 309 493	17 173 557	19 168 410
Life assurance provision	-	-	-	-	-
Provision for claims outstanding	20 242 477	23 519 003	25 680 102	28 062 927	30 215 346
Provision for bonuses and rebates	78 130	86 027	87 405	89 830	81 627
Equalisation provision	1 000 761	1 016 052	1 056 702	1 124 203	1 187 403
Provisions for return of premiums to members	1 420	160	98	124	-
Other technical provisions specified in the articles of association	-	-	-	-	-
Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders	x	x	x	x	x
Reinsurers' share in technical provisions (negative value)	4 757 909	5 723 742	5 799 786	6 592 902	9 070 776
Estimated recourses and claims returns (negative value)	286 603	339 693	370 526	371 131	347 111
Other provisions	869 264	992 997	864 112	1 109 613	1 352 136
Creditors arising out of reinsurers deposits	1 132 303	1 484 635	1 419 230	1 372 178	1 260 257
Creditors and special funds	3 466 876	3 605 035	4 501 241	8 157 910	9 412 687
Accruals and deferred income	1 285 134	1 195 779	1 262 963	1 355 262	2 146 208

Tabl. 15. Technical Account of Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	in thous. zł				
Earned premiums	31 530 207	35 346 467	30 448 284	28 037 309	27 232 482
Gross written premiums	31 831 894	36 376 930	31 264 072	28 666 871	27 525 020
Outward reinsurance premiums	285 474	888 687	718 087	443 371	498 379
Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk	15 791	140 951	371 913	292 965	-98 877
Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums	-422	-825	274 212	106 774	106 964
Investment income	4 009 236	5 453 355	5 414 651	4 630 392	4 479 464
Income from land and buildings	1 700	1 840	2 010	2 062	2 659
Income from investments in subordinated undertakings	267 682	133 453	143 720	423 379	653 007
from shares or participating interests ..	266 681	130 070	140 114	422 232	652 102
from loans and debt securities	1 001	3 383	3 605	1 147	905
from other investments	-	-	-	-	-
Income from other financial investments ...	2 953 441	3 084 714	2 861 434	2 614 238	2 335 039
from shares, participating interests, other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds	147 867	244 551	207 302	384 036	402 051
from debt securities and other fixed-income securities	2 204 108	2 051 217	1 928 970	1 745 308	1 601 948
from deposits with credit institutions ...	570 311	684 908	643 659	412 980	281 227
from other investments	31 155	104 039	81 503	71 914	49 813
Gains on re-adjustments on investments ...	11 511	69	4 303	91	1 462
Gains on the realisation of investments	774 903	2 233 277	2 403 184	1 590 621	1 487 298
Unrealised gains on investments	1 570 582	4 701 947	2 245 338	2 625 779	1 758 252
Other technical income – net of reinsurance	517 506	316 723	620 110	215 476	241 271
Claims incurred	25 575 691	25 381 882	22 692 044	19 970 538	19 324 323
Claims paid – net of reinsurance	25 495 773	25 375 433	22 601 520	19 978 406	19 212 803
gross claims paid	26 069 111	25 916 967	23 089 889	20 360 413	19 362 889
reinsurers' share in gross claims paid ...	573 338	541 534	488 368	382 008	150 087
Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance	79 918	6 450	90 524	-7 867	111 520
gross provisions	78 743	21 186	82 853	1 770	112 810
reinsurers' share	-1 176	14 736	-7 671	9 637	1 290

Tabl. 15. Technical Account of Life Insurance Companies (cont.)

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
Change in other technical provisions – net of reinsurance	-3 859 028	7 649 768	2 710 723	2 589 352	9 722
<i>Change in life assurance provision – net of reinsurance</i>	-2 873 080	159 599	-2 274 938	-1 690 265	-1 465 664
<i>gross provisions</i>	-2 830 849	357 730	-2 542 617	-1 790 270	-1 466 619
<i>reinsurers' share</i>	42 231	198 131	-267 679	-100 005	-955
<i>Change in technical provision for life assurance policies where the investment risk is borne by policyholders</i>	-951 876	7 522 756	5 042 480	4 314 550	1 499 520
<i>gross provisions</i>	-1 419 643	7 609 796	4 737 733	4 129 389	1 468 293
<i>reinsurers' share</i>	-467 768	87 040	-304 747	-185 162	-31 228
<i>Change in other technical provisions specified in the articles of association – net of reinsurance</i>	-34 072	-32 586	-56 819	-34 934	-24 134
<i>gross provisions</i>	-34 072	-32 586	-56 819	-34 934	-24 134
<i>reinsurers' share</i>	-	-	-	-	-
Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance	32 395	56 460	56 100	16 526	26 490
Net operating expenses	5 541 175	6 345 335	6 047 336	6 384 494	6 248 330
<i>Acquisition costs</i>	3 976 895	4 678 270	4 470 100	4 906 974	4 715 356
<i>Administrative expenses</i>	1 628 394	1 737 310	1 669 752	1 680 525	1 763 728
<i>Reinsurance commissions and profit participation</i>	64 114	70 245	92 516	203 006	230 754
Investment charges	2 547 114	1 056 956	1 462 190	963 327	1 566 947
<i>Maintenance of land and buildings charges</i>	2 215	4 181	4 703	3 439	3 962
<i>Other investments charges</i>	107 635	112 581	134 372	153 718	145 034
<i>Losses on re-adjustments on investments</i> ..	13 054	63 125	76 252	36 084	9 993
<i>Losses on the realisation of investments</i>	2 424 210	877 069	1 246 862	770 086	1 407 959
Unrealised losses on investments	4 047 252	1 393 198	2 012 658	1 539 174	2 835 142
Other technical charges – net of reinsurance	136 678	229 217	229 016	147 870	173 520
Net returns on investment including costs, transferred to the profit and loss account	258 788	578 436	510 292	618 170	682 282
Balance on technical life insurance account	3 347 465	3 127 239	3 008 027	3 279 505	2 844 712

Tabl. 16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	in thous. zł				
Earned premiums	20 540 157	22 229 470	22 137 526	21 788 069	21 501 629
Gross written premiums	25 290 902	26 250 197	26 602 518	26 260 098	27 291 856
Outward reinsurance premiums	3 567 889	3 708 512	3 774 041	3 710 884	4 866 866
Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk	1 580 535	448 474	879 829	856 682	1 754 884
Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums	397 679	136 259	188 878	95 537	831 522
Net returns on investment including costs, transferred from the profit and loss account	392 492	503 549	404 888	449 394	400 028
Other technical income – net of reinsurance	273 028	262 425	203 364	362 130	446 170
Claims incurred	13 199 331	14 287 716	13 536 394	13 592 018	13 548 893
Claims paid – net of reinsurance	11 789 701	11 709 464	11 271 181	11 898 937	13 208 637
gross claims paid	13 737 913	14 045 823	13 721 980	13 810 903	15 488 327
reinsurers' share in gross claims paid ...	1 948 212	2 336 359	2 450 799	1 911 966	2 279 690
Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance	1 409 630	2 578 252	2 265 214	1 693 081	340 257
gross provisions	1 668 535	3 228 893	2 129 964	2 364 005	1 649 921
reinsurers' share	258 905	650 641	–135 250	670 923	1 309 664
Change in other technical provisions – net of reinsurance	332	–1 260	–1 450	–2 230	–9 006
Change in other gross technical provisions	332	–1 260	–1 450	–2 230	–9 006
Reinsurers' share in change in technical provisions	–	–	–	–	–
Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance	45 052	63 087	102 457	104 760	84 296
Net operating expenses	6 653 767	7 051 244	7 013 375	7 344 893	7 627 428
Acquisition costs	5 357 951	5 662 094	5 960 992	6 212 801	6 499 539
Administrative expenses	1 918 366	2 071 374	1 812 471	1 805 676	1 863 980
Reinsurance commissions and profit participation	622 550	682 223	760 087	673 584	736 091
Other technical charges – net of reinsurance	935 313	914 696	797 366	707 297	786 858
Change in equalisation provision	73 984	15 290	40 650	67 260	63 202
Balance on technical non-life insurance account	297 898	664 670	1 256 986	785 594	246 157

Tabl. 17. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	in thous. zł				
Technical account – non-life insurance or life insurance	3 347 465	3 127 239	3 008 027	3 279 506	2 844 713
Investment income	x	x	x	x	x
Income from land and buildings.....	x	x	x	x	x
Income from investments in subordinated undertakings, of which from shares and participating interests.....	x	x	x	x	x
Income from other financial investments, of which from shares, participating interests ^a	x	x	x	x	x
from debt securities and other fixed-income securities	x	x	x	x	x
Gains on re-adjustments on investments	x	x	x	x	x
Gains on the realisation of investments	x	x	x	x	x
Unrealised gains on investments	x	x	x	x	x
Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account	258 789	578 436	510 292	618 169	682 282
Investments charges	x	x	x	x	x
Maintenance of land and buildings charges	x	x	x	x	x
Other investment charges	x	x	x	x	x
Losses on re-adjustments on investments	x	x	x	x	x
Losses on the realisation of investments	x	x	x	x	x
Unrealised losses on investments	x	x	x	x	x
Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account	x	x	x	x	x
Other operating income	165 365	121 979	61 603	128 476	118 129
Other operating expenses	204 507	173 650	130 118	440 589	103 891
Profit (loss) on operation activity	3 567 113	3 654 005	3 449 805	3 585 561	3 541 234
Extraordinary profits	–	–	–	–	–
Extraordinary losses	–	–	–	–	–
Gross profit (loss)	3 567 113	3 654 005	3 449 805	3 585 561	3 541 234
Income tax	648 305	686 090	640 463	622 217	495 549
Other mandatory profit reductions (increase of losses)	–4	69	–233	320	–495
Net profit (loss)	2 918 811	2 967 846	2 809 575	2 963 024	3 046 179

^a and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds

Tabl. 18. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	<i>in thous. zł</i>				
Technical account – non-life insurance or life insurance	297 897	664 673	1 256 985	785 593	246 156
Investment income	4 308 649	3 965 919	6 249 172	4 228 217	3 657 069
Income from land and buildings.....	14 914	14 834	16 133	25 669	19 252
Income from investments in subordinated undertakings, of which.....	2 001 156	1 233 513	4 042 770	2 360 825	1 815 906
from shares and participating interests..	1 995 823	1 225 807	4 035 939	2 350 607	1 807 675
Income from other financial investments, of which	1 713 026	1 765 413	1 378 511	1 266 764	1 098 329
from shares, participating interests ^a	55 697	69 794	36 897	32 631	35 237
from debt securities and other fixed-income securities.....	1 483 772	1 399 404	1 137 646	1 012 462	950 372
Gains on re-adjustments on investments ..	4 688	9 821	44 920	12 706	5 362
Gains on the realisation of investments	574 865	942 338	766 838	562 253	718 221
Unrealised gains on investments	227 328	342 455	212 435	438 169	319 230
Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account	–	–	–	–	–
Investments charges	581 341	448 195	539 562	431 632	638 574
Maintenance of land and buildings charges	11 285	13 339	18 475	20 454	22 868
Other investment charges	79 084	75 310	66 179	62 914	67 147
Losses on re-adjustments on investments ..	14 561	13 986	62 462	21 479	81 313
Losses on the realisation of investments ...	476 411	345 560	392 446	326 785	467 247
Unrealised losses on investments	234 256	161 532	177 031	411 455	363 132
Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account	392 492	503 549	404 888	449 393	400 028
Other operating income	246 585	370 718	217 926	281 388	556 232
Other operating expenses	444 413	351 872	219 575	379 419	511 821
Profit (loss) on operation activity	3 427 957	3 878 615	6 595 463	4 061 466	2 865 130
Extraordinary profits	13	324	124	30	8
Extraordinary losses	–	–	–	8	–
Gross profit (loss)	3 427 970	3 878 939	6 595 587	4 061 488	2 865 138
Income tax	344 320	544 872	487 326	342 043	290 957
Other mandatory profit reductions (increase of losses)	–1 051	1 284	–842	285	–
Net profit (loss)	3 084 701	3 332 784	6 109 103	3 719 161	2 574 181

^a and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds

Tabl. 19. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	in %				
Statutory ratios					
Activity monitoring ratio	318,31	355,81	298,31	295,52	274,24
Provisions cover ratio	107,91	111,24	110,97	111,73	110,96
Solvency and financial liquidity					
Solvency ratio	37,66	39,17	38,22	41,98	40,96
Financial liquidity ratio	138,96	118,21	122,76	134,34	127,66
Capacity to make payments ratio – net of reinsurance	168,55	189,61	224,51	232,82	251,55
Creditors cover ratio	-5,49	1,24	-1,49	-1,55	-3,51
Debtors to available solvency margin	8,88	8,16	11,65	10,61	7,88
Creditors to available solvency margin	21,66	14,81	25,00	31,47	22,76
Profitability ratios					
Profitability ratio of technical activity	10,60	9,80	9,86	11,77	10,48
Profitability ratio of investment activity	-1,15	8,60	4,41	4,90	1,91
Sales profitability ratio	9,17	8,92	9,01	10,45	11,14
Equity profitability ratio	22,49	23,36	20,44	23,20	24,11
Assets profitability ratio	3,18	3,42	2,79	2,90	2,95
Ratios of activity efficiency					
Dynamics of gross written premiums	101,35	114,22	85,94	91,69	96,02
Dynamics of written premiums – net of reinsurance	102,34	112,43	86,85	91,57	95,76
Dynamics of gross claims paid	115,33	99,42	89,08	88,17	95,10
Dynamics of claims paid – net of reinsurance	115,88	99,53	89,06	88,39	96,16
Rate of technical provisions	228,17	223,95	270,01	304,47	317,72
Claims payment security ratio	268,61	266,27	311,55	350,63	363,76
Provision for unearned premiums to gross written premiums	3,04	3,05	4,74	6,20	6,10
Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance	218,35	214,69	258,22	292,26	305,44
Provision for claims outstanding to gross claims paid	5,65	5,98	6,72	7,56	8,61
Assets turnover ratio	34,66	38,35	31,01	27,75	26,47
Ratio of capital and reserves profitability	243,03	255,58	223,61	218,67	212,58
Investment dynamics	94,56	111,31	100,94	104,09	98,07
Investments share in the written premiums – net of reinsurance	268,64	265,96	309,11	351,37	359,86
General ratio of investments level	100,01	99,88	99,22	100,21	98,93
Gross claims ratio	82,12	71,73	75,00	71,68	70,48
Claims ratio – net of reinsurance	81,05	71,96	74,52	71,14	70,93
Acquisition costs ratio	12,58	12,85	14,30	17,08	17,16
Administrative expenses ratio	5,12	4,82	5,35	5,96	6,37
Net – operating expenses ratio	17,50	17,47	19,36	22,33	22,69
Ratio of technical charges – net of reinsurance	18,19	18,61	20,38	23,19	23,78
Interdependence ratios					
Overall indebtedness ratio	83,01	81,65	84,74	85,13	85,93
Capital and reserves to insurance fund	17,72	18,90	15,38	15,16	14,49
Premiums retention ratio	99,11	97,57	98,59	98,46	98,20
Claims retention ratio	97,81	97,92	97,89	98,14	99,23
Technical provisions retention ratio	98,63	98,39	99,40	99,30	99,21

Tabl. 20. Aggregated Efficiency Ratios of Non-Life Insurance Companies

Specification	2011	2012	2013	2014	2015
	in %				
Statutory ratios					
Activity monitoring ratio	384,88	467,19	416,87	391,50	382,02
Provisions cover ratio	124,11	126,88	121,71	123,44	118,92
Solvency and financial liquidity					
Solvency ratio	66,61	79,81	72,86	70,29	69,92
Financial liquidity ratio	133,33	135,78	135,21	146,69	150,99
Capacity to make payments ratio – net of reinsurance	103,80	106,30	116,23	124,74	122,87
Creditors cover ratio	-0,40	1,67	-5,40	-0,95	-8,85
Debtors to available solvency margin	37,62	31,25	37,18	45,39	43,37
Creditors to available solvency margin	24,26	20,16	27,16	51,75	57,60
Profitability ratios					
Profitability ratio of technical activity	2,12	3,25	6,00	3,45	1,59
Profitability ratio of investment activity	8,56	7,60	10,89	6,79	4,94
Sales profitability ratio	12,68	12,90	23,08	13,97	9,77
Equity profitability ratio	17,90	16,97	29,10	17,43	12,30
Assets profitability ratio	5,96	5,68	9,54	5,28	3,55
Ratios of activity efficiency					
Dynamics of gross written premiums	111,26	103,81	101,27	98,72	103,88
Dynamics of written premiums – net of reinsurance	109,07	103,77	101,23	98,76	100,14
Dynamics of gross claims paid	96,99	102,22	97,62	100,75	112,12
Dynamics of claims paid – net of reinsurance	97,89	99,29	96,17	105,69	110,98
Rate of technical provisions	144,95	151,99	163,30	176,72	183,86
Claims payment security ratio	228,65	248,43	254,43	272,14	280,15
Provision for unearned premiums to gross written premiums	59,19	58,69	61,07	65,26	69,44
Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance	x	x	x	x	x
Provision for claims outstanding to gross claims paid	147,05	167,07	186,89	203,09	194,68
Assets turnover ratio	47,03	44,03	41,34	37,83	36,33
Ratio of capital and reserves profitability	121,28	112,95	108,22	107,16	104,24
Investment dynamics	109,79	114,63	102,90	110,35	104,19
Investments share in the written premiums – net of reinsurance	208,90	230,78	234,58	262,11	272,72
General ratio of investments level	91,36	92,90	92,20	96,31	97,35
Gross claims ratio	64,70	66,73	61,34	63,65	66,81
Claims ratio – net of reinsurance	63,93	64,01	60,84	62,37	63,04
Acquisition costs ratio	21,19	21,56	22,40	23,68	23,83
Administrative expenses ratio	7,65	7,88	6,83	7,02	6,73
Net – operating expenses ratio	26,37	26,84	26,37	28,13	27,82
Ratio of technical charges – net of reinsurance	34,65	35,32	34,21	35,89	37,10
Interdependence ratios					
Overall indebtedness ratio	62,23	60,19	63,43	65,68	65,61
Capital and reserves to insurance fund	57,75	63,45	55,81	54,00	52,37
Premiums retention ratio	85,90	85,87	85,84	85,87	82,77
Claims retention ratio	85,83	83,36	82,13	86,16	85,28
Technical provisions retention ratio	86,88	85,69	86,56	85,81	82,13

SPIS TABLIC DOSTĘPNY W ANEKSIE STATYSTYCZNYM (dostępny w formacie xls)

A. DANE ILOŚCIOWE

A I. Informacje – zatrudnienie – kanały dystrybucji

- A.I.1.1. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej
- A.I.1.2. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prowadzących działalność operacyjną
- A.I.1.3. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prowadzących działalność według grup ryzyk ubezpieczeń bezpośrednich
- A.I.2.1. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji
- A.I.2.2. Średnioroczna liczba pracujących w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji
- A.I.3.1. Kanały dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych na życie – składka przypisana brutto
- A.I.3.2. Kanały dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych na życie – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.3. Kanały dystrybucji ubezpieczeń grupowych na życie – składka przypisana brutto
- A.I.3.4. Kanały dystrybucji ubezpieczeń grupowych na życie – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.5. Kanały dystrybucji ubezpieczeń na życie ogółem – składka przypisana brutto
- A.I.3.6. Kanały dystrybucji ubezpieczeń na życie ogółem – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia
- A.I.3.7. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – składka przypisana brutto
- A.I.3.8. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – liczba podmiotów pośredniczących w zawieraniu umów ubezpieczenia

A II. Sprawozdania statystyczne – dział I

- A.II.1.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.II.1.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.II.1.3. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.II.1.4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.II.2.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.4. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – okresowe
- A.II.2.5. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.6. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.7. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.2.8. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – według sposobu płacenia składek – jednorazowe
- A.II.3.1. Liczba polis w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.3. Liczba wypłat w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.3.4. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach na życie – ogółem
- A.II.4.1. Liczba ubezpieczonych osób w grupowych ubezpieczeniach na życie
- A.II.4.2. Liczba ubezpieczonych osób w ubezpieczeniach indywidualnych i grupowych na życie

A III. Sprawozdania statystyczne – dział II

- A.III.1.1. Liczba polis w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.2.1. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.2.2. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor przedsiębiorstw niefinansowych

- A.III.2.3. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor instytucji finansowych
- A.III.2.4. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor instytucji rządowych i samorządowych
- A.III.2.5. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor gospodarstw domowych: pracodawcy i osoby pracujące na własny rachunek
- A.III.2.6. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor gospodarstw domowych: pozostałe gospodarstwa domowe
- A.III.2.7. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor gospodarstw domowych razem
- A.III.2.8. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych
- A.III.2.9. Składka przypisana brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – sektor zagranica
- A.III.3.1. Liczba wypłat w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.4.1. Odszkodowania wypłacone brutto w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych – ogółem
- A.III.5.1. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.III.5.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – indywidualne
- A.III.5.3. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.III.5.4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – grupowe
- A.III.6.1. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – powtarzające się
- A.III.6.2. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – jednorazowe
- A.III.6.3. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według rodzaju wypłaty – inne
- A.III.7.1. Liczba polis w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – ogółem
- A.III.7.2. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby – według sposobu zawarcia umowy – ogółem
- A.III.8.1. Liczba ubezpieczonych osób w grupowych ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby
- A.III.8.2. Liczba ubezpieczonych osób w indywidualnych i grupowych ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby
- A.III.9.1. Liczba polis wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.2. Składka przypisana brutto wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.3. Liczba wypłat wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych
- A.III.9.4. Odszkodowania wypłacone brutto wybranych ryzyk w ubezpieczeniach dobrowolnych

B. DANE FINANSOWE

B.I. Aktywa

- B.I.1. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.I.2. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem krajowym
- B.I.3. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem zagranicznym
- B.I.4. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.I.5. Aktywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.I.6. Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie
- B.I.7. Aktywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.II. Pasywa

- B.II.1. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.II.2. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem krajowym
- B.II.3. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem z przeważającym kapitałem zagranicznym
- B.II.4. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.II.5. Pasywa zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.II.6. Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie
- B.II.7. Pasywa zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.III. Techniczny rachunek ubezpieczeń

- B.III.1. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem
- B.III.2. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem z przewagą kapitału krajowego
- B.III.3. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.4. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.III.5. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń – ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.III.6. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie
- B.III.7. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie (działalność bezpośrednia)
- B.III.8. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie z przewagą kapitału krajowego
- B.III.9. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.10. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 1
- B.III.11. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 2
- B.III.12. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 3
- B.III.13. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 4
- B.III.14. Techniczny rachunek zakładów ubezpieczeń na życie według grup ubezpieczeń – grupa 5
- B.III.15. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.III.16. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (działalność bezpośrednia)
- B.III.17. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych z przewagą kapitału krajowego
- B.III.18. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych z przewagą kapitału zagranicznego
- B.III.19. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 1
- B.III.20. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 2
- B.III.21. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 3
- B.III.22. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 4
- B.III.23. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 5
- B.III.24. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 6
- B.III.25. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 7
- B.III.26. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 8
- B.III.27. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 9
- B.III.28. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 10
- B.III.29. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 11

- B.III.30. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 12
- B.III.31. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 13
- B.III.32. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 14
- B.III.33. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 15
- B.III.34. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 16
- B.III.35. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 17
- B.III.36. Techniczny rachunek zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych według grup ubezpieczeń – grupa 18

B.IV. Ogólny rachunek zysków i strat

- B.IV.1. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IV.2. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem z przewagą kapitału krajowego
- B.IV.3. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem z przewagą kapitału zagranicznego
- B.IV.4. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem w formie spółek akcyjnych
- B.IV.5. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń ogółem w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych
- B.IV.6. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IV.7. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.V. Rachunek przepływów pieniężnych

- B.V.1. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.V.2. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów ubezpieczeń na życie
- B.V.3. Rachunek przepływów pieniężnych zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.VI. Lokaty

- B.VI.1. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość nabycia)
- B.VI.2. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość bieżąca)
- B.VI.3. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość bilansowa)
- B.VI.4. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń ogółem (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)
- B.VI.5. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość nabycia)
- B.VI.6. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość bieżąca)
- B.VI.7. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość bilansowa)
- B.VI.8. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń na życie (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)
- B.VI.9. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość nabycia)
- B.VI.10. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość bieżąca)
- B.VI.11. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość bilansowa)
- B.VI.12. Zestawienie lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (wartość stanowiąca pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych)

B.VII. Przychody działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów

- B.VII.1. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.2. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.3. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.4. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń ogółem

- B.VII.5. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VII.6. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.7. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.8. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.9. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.10. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VII.11. Zestawienie przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.12. Zestawienie wyniku dodatniego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.13. Zestawienie wyniku dodatniego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.14. Zestawienie nie zrealizowanych zysków na lokatach zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VII.15. Zestawienie przychodów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.VIII. Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów

- B.VIII.1. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.2. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.3. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.4. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.5. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.VIII.6. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.7. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.8. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.9. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.10. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń na życie
- B.VIII.11. Zestawienie kosztów lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.12. Zestawienie wyniku ujemnego z realizacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.13. Zestawienie wyniku ujemnego z rewaloryzacji lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.14. Zestawienie nie zrealizowanych strat na lokatach zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.VIII.15. Zestawienie kosztów działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.IX. Rezerwy

- B.IX.1. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IX.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.IX.3. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach ubezpieczeń ogółem
- B.IX.4. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IX.5. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów ubezpieczeń na życie
- B.IX.6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach ubezpieczeń na życie
- B.IX.7. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.IX.8. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych
- B.IX.9. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – udział reasekuratorów w zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

B.X. Przychody i koszty

- B.X.1. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.X.2. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń na życie
- B.X.3. Przychody i koszty działalności zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

B.XI. Wskaźniki efektywności

- B.XI.1. Formuły wskaźników efektywności
- B.XI.2. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń ogółem
- B.XI.3. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I
- B.XI.4. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II
- B.XI.5.1. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 1
- B.XI.5.2. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 2
- B.XI.5.3. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 3
- B.XI.5.4. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 4
- B.XI.5.5. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu I – grupa 5
- B.XI.6.1. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 1
- B.XI.6.2. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 2
- B.XI.6.3. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 3
- B.XI.6.4. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 4
- B.XI.6.5. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 5
- B.XI.6.6. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 6
- B.XI.6.7. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 7
- B.XI.6.8. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 8
- B.XI.6.9. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 9
- B.XI.6.10. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 10
- B.XI.6.11. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 11
- B.XI.6.12. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 12
- B.XI.6.13. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 13
- B.XI.6.14. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 14
- B.XI.6.15. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 15
- B.XI.6.16. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 16
- B.XI.6.17. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 17
- B.XI.6.18. Wybrane techniczne wskaźniki efektywności według grup ubezpieczeń działu II - działalność bezpośrednia – grupa 18

STATISTICAL APPENDIX (available only in the electronic version in xls format)

A. QUANTITATIVE DATA

A I. General Information of Insurance Companies – Employment – Distribution Channels

- A.I.1.1. *Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.1.2. *Number of Insurance/Reinsurance Companies According to Carried on Insurance Business*
- A.I.1.3. *Number of Insurance/Reinsurance Companies According to Carried on Insurance Business by Insurance Classes – Direct Insurances*
- A.I.2.1. *Annual Average Employment of Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.2.2. *Annual Average Number of Person Employed of Insurance/Reinsurance Companies*
- A.I.3.1. *Insurance Distribution Channels in Life Individual Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.2. *Insurance Distribution Channels in Life Individual Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.3. *Insurance Distribution Channels in Life Group Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.4. *Insurance Distribution Channels in Life Group Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.5. *Insurance Distribution Channels in Life Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.6. *Insurance Distribution Channels in Life Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*
- A.I.3.7. *Insurance Distribution Channels in Non-Life Insurance – Gross Written Premiums*
- A.I.3.8. *Insurance Distribution Channels in Non-Life Insurance – Number of Intermediary Entities to Conclusion Insurance Contracts*

A II. Statistical Statement – Life Insurance

- A.II.1.1. *Number of Policies of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.II.1.2. *Gross Written Premium of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.II.1.3. *Number of Policies of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.II.1.4. *Gross Written Premium of Life Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.II.2.1. *Number of Policies of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.2. *Gross Written Premium of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.3. *Number of Claims of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.4. *Gross Claims Paid of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Periodical*
- A.II.2.5. *Number of Policies of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.6. *Gross Written Premium of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.7. *Number of Claims of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.2.8. *Gross Claims Paid of Life Insurance – According to Form of Premiums Payment – Single*
- A.II.3.1. *Number of Policies of Life Insurance – Total*
- A.II.3.2. *Gross Written Premium of Life Insurance – Total*
- A.II.3.3. *Number of Claims of Life Insurance – Total*
- A.II.3.4. *Gross Claims Paid of Life Insurance – Total*
- A.II.4.1. *Number of Insured of Life Group Insurance*
- A.II.4.2. *Number of Insured of Life Individual and Group Insurance*

A.III. Statistical Statements Non-Life Insurance

- A.III.1.1. *Number of Policies of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.2.1. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.2.2. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Non-Financial Corporations*
- A.III.2.3. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Financial Corporations*

- A.III.2.4. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – General Government*
- A.III.2.5. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Households: Employers and Own Account Workers*
- A.III.2.6. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Households: Other Households*
- A.III.2.7. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Households: Total*
- A.III.2.8. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Non-Profit Institutions Serving Households*
- A.III.2.9. *Gross Written Premium of Non-Life Insurance – According to Kinds of Insurance by Policyholders – Rest of the World*
- A.III.3.1. *Number of Claims of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.4.1. *Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Total*
- A.III.5.1. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.III.5.2. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Individual*
- A.III.5.3. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.III.5.4. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Group*
- A.III.6.1. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Periodical*
- A.III.6.2. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Single*
- A.III.6.3. *Gross Claims Paid of Accident and Sickness Insurance – According to Kind of Claim – Other*
- A.III.7.1. *Number of Policies of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Total*
- A.III.7.2. *Gross Written Premium of Accident and Sickness Insurance – According to Manner of Contract Conclusion – Total*
- A.III.8.1. *Number of Insured (Group Insurance) of Accident and Sickness Insurance*
- A.III.8.2. *Number of Insured (Individual and Group Insurance) of Accident and Sickness Insurance*
- A.III.9.1. *Number of Policies of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.2. *Gross Written Premiums of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.3. *Number of Claims of Selected Risks in Voluntary Insurance*
- A.III.9.4. *Gross Claims Paid of Selected Risks in Voluntary Insurance*

B. FINANCIAL DATA

B.I. Assets

- B.I.1. *Assets of Insurance Companies in Total*
- B.I.2. *Assets of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.I.3. *Assets of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.I.4. *Assets of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.I.5. *Assets of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.I.6. *Assets of Life Insurance Companies*
- B.I.7. *Assets of Non-Life Insurance Companies*

B.II. Liabilities

- B.II.1. *Liabilities of Insurance Companies in Total*
- B.II.2. *Liabilities of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.II.3. *Liabilities of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.II.4. *Liabilities of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.II.5. *Liabilities of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.II.6. *Liabilities of Life Insurance Companies*
- B.II.7. *Liabilities of Non-Life Insurance Companies*

B.III. Technical Account

- B.III.1. Selected Data of Technical Account in Total*
- B.III.2. Selected Data of Technical Account with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.III.3. Selected Data of Technical Account with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.III.4. Selected Data of Technical Account in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.III.5. Selected Data of Technical Account in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.III.6. Technical Account of Life Insurance Companies*
- B.III.7. Technical Account of Life Insurance Companies (Direct Business)*
- B.III.8. Technical Account of Life Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- B.III.9. Technical Account of Life Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- B.III.10. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 1*
- B.III.11. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 2*
- B.III.12. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 3*
- B.III.13. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 4*
- B.III.14. Technical Account of Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 5*
- B.III.15. Technical Account of Non-Life Insurance Companies*
- B.III.16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies (Direct Business)*
- B.III.17. Technical Account of Non-Life Insurance Companies with Majority of Domestic Capital*
- B.III.18. Technical Account of Non-Life Insurance Companies with Majority of Foreign Capital*
- B.III.19. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 1*
- B.III.20. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 2*
- B.III.21. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 3*
- B.III.22. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 4*
- B.III.23. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 5*
- B.III.24. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 6*
- B.III.25. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 7*
- B.III.26. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 8*
- B.III.27. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 9*
- B.III.28. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 10*
- B.III.29. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 11*
- B.III.30. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 12*
- B.III.31. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 13*
- B.III.32. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 14*
- B.III.33. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 15*
- B.III.34. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 16*
- B.III.35. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 17*
- B.III.36. Technical Account of Non-Life Insurance Companies by Insurance Classes – Class 18*

B.IV. Profit and Loss Account

- B.IV.1. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Total*
- B.IV.2. Profit and Loss Account of Insurance Companies with Majority of Domestic Capital in Total*
- B.IV.3. Profit and Loss Account of Insurance Companies with Majority of Foreign Capital in Total*
- B.IV.4. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Form of Joint-Stock Companies in Total*
- B.IV.5. Profit and Loss Account of Insurance Companies in Form of Mutual Insurance Societies in Total*
- B.IV.6. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies*
- B.IV.7. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies*

B.V. Cash Flow Statement

- B.V.1. Cash Flow Statement of Insurance Companies in Total*
- B.V.2. Cash Flow Statement of Life Insurance Companies*

B.V.3. *Cash Flow Statement of Non-Life Insurance Companies*

B.VI. Specification of Investments

- B.VI.1. *Specification of Investments Insurance Companies in Total (Purchase Amount)*
- B.VI.2. *Specification of Investments Insurance Companies in Total (Current Amount)*
- B.VI.3. *Specification of Investments Insurance Companies in Total (Balance-Sheet)*
- B.VI.4. *Specification of Investments Insurance Companies in Total (Amount Covering Technical Provisions)*
- B.VI.5. *Specification of Investments of Life Insurance Companies (Purchase Amount)*
- B.VI.6. *Specification of Investments of Life Insurance Companies (Current Amount)*
- B.VI.7. *Specification of Investments of Life Insurance Companies (Balance-Sheet)*
- B.VI.8. *Specification of Investments of Life Insurance Companies (Amount Covering Technical Provisions)*
- B.VI.9. *Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Purchase Amount)*
- B.VI.10. *Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Current Amount)*
- B.VI.11. *Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Balance-Sheet)*
- B.VI.12. *Specification of Investments of Non-Life Insurance Companies (Amount Covering Technical Provisions)*

B.VII. Specification of Total Investment Income of Item B Assets

- B.VII.1. *Specification of Investment Income of Insurance Companies in Total*
- B.VII.2. *Specification of Gains on the Realisation of Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.3. *Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.4. *Specification of Unrealised Gains on Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.5. *Specification of Total Investment Income of Insurance Companies in Total*
- B.VII.6. *Specification of Investment Income of Life Insurance Companies*
- B.VII.7. *Specification of Gains on the Realisation of Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.8. *Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.9. *Specification of Unrealised Gains on Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.10. *Specification of Total Investment Income of Life Insurance Companies*
- B.VII.11. *Specification of Investment Income of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.12. *Specification of Gains on the Realisation of Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.13. *Specification of Gains on the Re-Adjustments on Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.14. *Specification of Unrealised Gains on Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.15. *Specification of Total Investment Income of Non-Life Insurance Companies*

B.VIII. Specification of Total Investment Charges of Item B Assets

- B.VII.1. *Specification of Investment Charges of Insurance Companies in Total*
- B.VII.2. *Specification of Losses on the Realisation of Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.3. *Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.4. *Specification of Unrealised Losses on Investments of Insurance Companies in Total*
- B.VII.5. *Specification of Total Investment Charges of Insurance Companies in Total*
- B.VII.6. *Specification of Investment Charges of Life Insurance Companies*
- B.VII.7. *Specification of Losses on the Realisation of Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.8. *Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.9. *Specification of Unrealised Losses on Investments of Life Insurance Companies*
- B.VII.10. *Specification of Total Investment Charges of Life Insurance Companies*
- B.VII.11. *Specification of Investment Charges of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.12. *Specification of Losses on the Realisation of Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.13. *Specification of Losses on the Re-Adjustments on Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.14. *Specification of Unrealised Losses on Investments of Non-Life Insurance Companies*
- B.VII.15. *Specification of Total Investment Charges of Non-Life Insurance Companies*

B.IX. Technical Provisions

- B.IX.1. Technical Provisions of Insurance Companies in Total – Net of Reinsurance*
- B.IX.2. Technical Provisions of Insurance Companies in Total – Gross*
- B.IX.3. Technical Provisions of Insurance Companies In Total – Reinsurers' Share*
- B.IX.4. Technical Provisions of Life Insurance Companies – Net of Reinsurance*
- B.IX.5. Technical Provisions of Life Insurance Companies – Gross*
- B.IX.6. Technical provisions of life-insurance companies – Reinsurers' Share*
- B.IX.7. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Net of Reinsurance*
- B.IX.8. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Gross*
- B.IX.9. Technical Provisions of Non-Life Insurance Companies – Reinsurers' Share*

B.X. Total Income and Costs

- B.X.1. Total Income and Costs of Insurance Companies in Total*
- B.X.2. Total Income and Costs of Life Insurance Companies*
- B.X.3. Total Income and Costs of Non-Life Insurance Companies*

B.XI. Efficiency Ratio

- B.XI.1. Efficiency Ratios Formulas*
- B.XI.2. Aggregated Efficiency Ratios of Insurance Companies in Total*
- B.XI.3. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies*
- B.XI.4. Aggregated Efficiency Ratios of Non-Life Insurance Companies*
- B.XI.5.1. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 1*
- B.XI.5.2. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 2*
- B.XI.5.3. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 3*
- B.XI.5.4. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 4*
- B.XI.5.5. Selected Technical Efficiency Ratios by Life Insurance Classes – Class 5*
- B.XI.6.1. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 1*
- B.XI.6.2. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 2*
- B.XI.6.3. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 3*
- B.XI.6.4. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 4*
- B.XI.6.5. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 5*
- B.XI.6.6. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 6*
- B.XI.6.7. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 7*
- B.XI.6.8. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 8*
- B.XI.6.9. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 9*
- B.XI.6.10. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 10*
- B.XI.6.11. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 11*
- B.XI.6.12. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 12*
- B.XI.6.13. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 13*
- B.XI.6.14. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 14*
- B.XI.6.15. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 15*
- B.XI.6.16. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 16*
- B.XI.6.17. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 17*
- B.XI.6.18. Selected Technical Efficiency Ratios by Non-Life Insurance Classes – Direct Business – Class 18*

Znaki umowne

Symbols

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak * – oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.
data revised.
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
„Of which” indicates that not all elements of the sum are given.

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.
When publishing CSO data please indicate source.